

**Hallituksen esitys Eduskunnalle terveydensuojelulaiksi ja laiksi
ympäristölupamenettelylain 2 §:n muuttamisesta**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esitys sisältää ehdotuksen terveydensuojelulaiksi, jolla korvattaisiin ihmisen elinympäristön terveellisuuden kannalta keskeinen laki, terveydenhoitolaki. Esitys sisältää terveydensuojelun yleiset tavoitteet ja terveydensuojelun keskeiset käsitteet sekä osoittaa keinot, joilla asetetut tavoitteet saavutetaan. Terveydensuojelulailla pyritäisiin lainsäädännöllisin keinoin yleisen terveydentilan ylläpitämiseen ja edistämiseen vaikuttamalla elinympäristön olosuhteisiin ja sen terveydelliseen laatuun.

Esityksen tärkeimpänä tavoitteena on väestön ja yksilön terveyden suojelemisen laajalainen huomioon ottaminen ja edistäminen. Tämä tarkoittaa elinympäristön terveellisuuden ylläpitämistä ja edistämistä sekä terveyshaittojen ehkäisemistä kulloinkin tiedossa ja käytettävissä olevien mahdollisuuksien mukaan.

Ehdotetun terveydensuojelulain suhde muuhun lainsäädäntöön olisi pääosin sama kuin nykyisen terveydenhoitolain. Nykyiseen terveydenhoitolakiin sisältyviä lupajärjestelmiä ehdotetaan purettaviksi tai muutettaviksi ilmoitusmenettelyiksi hallintokäytännön keventämiseksi. Mahdollista terveyshaittaa aiheuttavien laitosten sijoittamista koskeva lupamenettely ehdotetaan tarkistettuna säilytettäväksi sen ihmisen elinympäristön terveellisyteen vaikuttavan tärkeän merkityksen vuoksi. Lupamenettelyssä noudatettaisiin kuitenkin ympäristölupamenettelylaissa säädettyä järjestystä. Elintarvikehuoneistojen ja vesilaitosten sekä eräiden muiden nykyisten lupaa tarvitsevien laitosten ja toimintojen lupamenettelyt muuttuisivat ilmoitusmenettelyiksi. Ympäristön terveydellisen laadun arvioinnissa tarvittavien, terveydensuojelua koskevien normien, määräysten ja ohjeiden antamisesta vastaisi nykyisen hallintokäytännön mukaisesti sosiaali- ja terveysministeriö. Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen (ETA-sopimus) Suomelle aiheuttamat lainsäädännön harmonisointivaatimukset on myös

otettu huomioon lakiehdotuksessa. Talousveden terveydellisen laadun valvontaa koskevissa säännösehdoituksissa on otettu huomioon asianomaisen EY-direktiivin periaatteet. Vastaavasti ETA-sopimuksen lisäpöytäkirjan elintarvikehygieniää koskevan neuvoston direktiivin yleiset hygieniasäännöt elintarvikkeiden valmistuksesta kaupanpitoon saakka sekä niin sanottu omavalvonta-periaate on otettu huomioon lakiehdotuksessa.

Ehdotetussa terveydensuojelulaissa säädettäisiin kuten nykyisessäkin laissa terveysviranomaiselle toimivalta puuttua elinympäristölle terveyshaittaa aiheuttavaan toimintaan. Uudistuksella pyritään lisäämään entisestään terveysviranomaisen mahdollisuuksia vaikuttaa elinympäristön terveydellistä tilaa koskevaan päätöksentekoon.

Terveydensuojelua johtaisi ja valvoisi sosiaali- ja terveysministeriö. Ministeriön alaisuudessa terveydensuojeluun liittyvissä ohjaus- ja valvontatehtävissä toimisi lääninhallitus. Paikallisen tasolla terveydensuojelusta huolehtisi kunta. Kunnalla olisi oikeus periä maksuja eräiden terveydensuojelulain nojalla tehtävien ilmoitusten käsittelystä, näytteiden otosta sekä tutkimuksista.

Elinympäristön terveydelliseen tilaan vaikuttavia säännöksiä on lukuisissa laeissa. Esitystä laadittaessa on otettu tarpeelliselta osin huomioon ympäristönsuojelulainsäädännön kehittyminen sekä hallinnon uudistaminen erityisesti kuntatasolla. Samaten on otettu huomioon työsuojelulainsäädännön ja rakennuslainsäädännön kehittäminen, tuoteturvallisuuslain säätäminen sekä kemiallisia aineita, säteilyä ja eläinlääkintähuoltoa koskevan lainsäädännön uudistaminen. Elinympäristön terveellisuuden edistämiseksi esityksellä pyritään lisäämään eri hallinnonalojen yhteistyötä terveydensuojelua koskevista asioista.

Väestön vaikuttamismahdollisuuksien tur-

vaamiseksi elinympäristön terveydellistä tilaa koskevista asioista lakiehdotuksella veloitettiin kunta antamaan väestölle tietoa elinympäristön terveydellisestä laadusta. Kunnan olisi myös järjestettävä tarvittaessa terveydensuojelua koskevaa ohjausta ja neuvontaa.

Esitys sisältää myös ehdotuksen laiksi ympäristölupamenettelylain 2 §:n muuttamisesta.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan mahdollisimman pian niiden vahvistamisen jälkeen.

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu		Sivu
ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1	4 luku. Ilmoituksenvarainen toiminta ..	22
SISÄLLYSLUETTELO	3	5 luku. Talousvesi	23
YLEISPERUSTELUT	4	6 luku. Jätteet ja jätevedet	25
1. Johdanto	4	7 luku. Asunnon ja muun oleskelutilan sekä yleisten alueiden terveydel- liset vaatimukset	26
2. Nykytila	4	8 luku. Yleinen elintarvikehygieniä	28
2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö	4	9 luku. Hautausmaat ja hautaaminen ..	30
2.2. Kansainvälinen kehitys ja ulkomainen lainsäädäntö	9	10 luku. Tiedonhankinta, tarkastus ja val- vonta	30
2.3. Nykytilan arviointi	12	11 luku. Tutkimuslaboratoriot ja maksut	32
3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset ...	14	12 luku. Kiellot ja määräykset	32
3.1. Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi	14	13 luku. Pakkokeinot ja seuraamukset ..	34
3.2. Keskeiset ehdotukset	14	14 luku. Muutoksenhaku ja päätöksen täytäntöönpano	34
4. Esityksen vaikutukset	16	15 luku. Erinäisiä säännöksiä	34
4.1. Taloudelliset vaikutukset	16	16 luku. Voimaantulo- ja siirtymäsään- nökset	35
4.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset ..	16	1.2. Ympäristölupamenettelylaki	35
4.3. Ympäristövaikutukset	16	2. Tarkemmat säännökset ja määräykset	35
5. Asian valmistelu	17	3. Voimaantulo	35
5.1. Valmisteluvaiheet ja -aineisto	17	LAKIEHDOTUKSET	36
5.2. Lausunnot	17	1. Terveystensuojelulaki	36
6. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja	17	2. Laki ympäristölupamenettelylain 2 §:n muutta- misesta	46
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	18	LIITE	47
1. Lakiehdotusten perustelut	18	Rinnakkaisteksti	47
1.1. Terveystensuojelulaki	18		
1 luku. Yleiset säännökset	18		
2 luku. Viranomaiset ja niiden tehtävät	19		
3 luku. Luvanvarainen toiminta	20		

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Nykyisen terveydenhoitolain (469/65) voimassaoloaikana yhteiskunta on voimakkaasti muuttunut. Valtaosa väestöstä elää asutuskeskuksissa ja sen elämäntapa on toisenlainen kuin aikanaan terveydenhoitolakia valmisteltaessa. Myös elinkeinoelämä on kehittynyt. Yhteiskunnan toiminnoista ja elinkeinotoiminnasta aiheutuvat ongelmat ovat muuttaneet luonnettaan terveydenhoitolain valmistelun ja säättämisen jälkeen. Elinympäristön terveellisyyden kannalta merkittävää on ollut teollisuuden, järjestetyn energiatuotannon sekä jäte- ja vesihuollon keskittyminen yhä suurempiin yksiköihin ja liikenteen voimakas lisääntyminen.

Elintarvikkeiden tuotanto ja jakelu ovat myös ratkaisevasti muuttuneet terveydenhoitolain voimassaolon aikana. Keskittyminen suuriin yksiköihin, korkea jalostusaste ja yhtenäiset jakelujärjestelmät ovat tyypillisiä nykyisessä elintarvikehuollossa.

2. Nykytila

2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö

Terveydenhoitolaki

Nykyinen terveydenhoitolaki tuli voimaan 1 päivänä tammikuuta 1967. Laki perustuu valtioneuvoston vuonna 1954 asettaman komitean mietintöön, joka valmistui vuonna 1960 (komiteamietintö 1960:13). Lain rakenne ja osittain sen sisältökin ovat varsin pitkälle yhdenmukaiset lailla kumotun vuonna 1927 annetun terveydenhoitolain (192/27) ja sitä täydentävän terveydenhoitosäännön (336/27) kanssa.

Terveydenhoitolakia on sen voimaantulon jälkeen muutettu useasti. Sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (677/82) voimaantulon yhteydessä kaikki terveydenhoitolaissa säännellyt toiminnot sisällytettiin valtionosuuslainsäädännön piiriin. Vuonna 1992 uudistettiin terveydenhoitolain 1 lukuun sisältyvä johtavien valvontaviranomaisten keskinäistä asemaa koskeva säännös (767/92). Terveydenhoitolain yleinen suunnittelu, ohjaus ja valvonta kuuluvat sosiaali- ja terveysministeriölle.

Maa- ja metsätalousministeriön eläinlääkin-
tä- ja elintarvikeosasto suunnittelee, ohjaa ja
valvoo terveydenhoitoa toimialallaan.

Läälinhallituksen tehtävänä on läänin alu-
eella johtaa ja valvoa yleistä terveydenhoitoa.

Lain 2 lukuun sisältyvät väestökeskusta kos-
kevat säännökset uudistettiin vuonna 1978.
Uudistuksella väestökeskus-käsite muutettiin
vastaamaan rakennuslaissa (370/58) tarkoitet-
tua asema- tai rakennuskaava-aluetta. Terve-
denhoitolain mukaan kuitenkin kunnanval-
tuuston päätöksellä voidaan väestökeskuksena
pitää myös muuta kuin yksityiskohtaisella kaa-
valla säänneltyä aluetta. Väestökeskus-käsitettä
käytetään eläintenpitoa sekä vesijohtoon ja
viemäriin liittymistä koskevista säännöksistä.

Kansanterveyslain (66/72) säätämisen yhtey-
dessä vuonna 1972 terveydenhoitolain 3 lukuun
sisältyneet terveyslautakunnan kokoonpanoa
koskevat säännökset siirrettiin kansanterveys-
lakiin. Terveydenhoitolain 3 lukuun jäi paikkal-
lisen organisaation osalta terveystarkastajan
virkaa koskevat yleiset säännökset, jotka on
kumottu lailla (755/92). 3 luku sisältää edelleen
terveyslautakunnan alaisen viranhaltijan yleistä
tarkastusoikeutta koskevan säännöksen.

Lain 4 luku on kumottu lailla (408/88).

Kunta voi antaa yleisiä pysyviä määräyk-
siä terveydenhoitolain ja -asetuksen nojalla.
Yleisiä pysyviä määräyksiä koskevat sään-
nökset sisältyvät terveydenhoitoasetuksen
(55/67) 103 §:ään.

Lain 5—12 lukuun sisältyvät materiaaliset
säännökset yksilön elinympäristöön kohdistu-
vasta yleisestä terveysvalvonnasta. Ilmansuoje-
lulain (67/82) voimaantulon yhteydessä vuonna
1982 ja jätehuoltolain (673/78) voimaantulon
yhteydessä vuonna 1978 terveydenhoitolakiin
tehtiin kyseisten lakien aiheuttamat muutokset.
Tartuntatautiin vastustamista koskevat sään-
nökset kumottiin 1 päivästä tammikuuta 1987
lukien tartuntatautilain (583/86) voimaantulon
johdosta.

Lain 5 luku sisältää asuin-, työ- ja kokoon-
tumishuoneistojen kuntoa ja hoitoa koskevat
säännökset. Lain mukaan rakennukseen, jossa
on muita kuin kiinteistön tai laitoksen hoidon
kannalta tarpeellisia asuinhuoneistoja, ei saa
sijoittaa toimintoja, jotka aiheuttavat ympäris-
tölle enemmän melua, hajua tai muuta häiriötä
kuin toimistosta tai siihen verrattavasta huo-
neistosta aiheutuu, ellei terveyslautakunta ole

antanut lupaa sanottujen toimintojen sijoittamiselle.

Terveystieteiden laitoksen mukaan terveyslautakunnan tulee hyväksyä ennen käyttöönottoa huone tai huoneisto, joka on tarkoitettu käytettäväksi kouluna, lastenkotina tai -tarhana, yleisenä saunana, parturina, kampaamona, kauneudenhoitolana tai saniteettivälineiden tai kosmeettisten aineiden valmistukseen, samaten kuin huvi- ja kokoontumishuoneet, retkeilymajat sekä työmaaruokat.

Mainitut 5 luvun säännökset ovat olleet toissijaisia suhteessa työturvallisuuslakiin (299/58) ja työsuojelun valvonnasta ja muutoksenhausta työsuojeluasioissa annettuun lakiin (131/73). Toisaalta asetuksella on voitu täydentää rakennuslaissa ja -asetuksessa (266/59) olevia säännöksiä tai niiden nojalla annettuja määräyksiä työ- ja kokoontumishuoneiden kunnosta ja hoidosta.

Terveystieteiden laitoksen 19 § sisältää säännökset asuinhuoneistojen terveydellistä kuntoa koskevista tarkastuksista. Terveyslautakunta voi määrätä yleisen asunnontarkastuksen toimittamisesta myös edeltä käsin laatimansa suunnitelman mukaisesti.

Lain 6 luku, jonka nimenä on erinäiset laitokset ja tehtaast, sisältää vaarallisen toiminnan sijoittamista, niin sanottua sijoituspaikkalupaa koskevat säännökset. Lain mukaan tehdas, laitos tai varasto, josta voi aiheutua terveydellistä haittaa ympäristölle, saadaan sijoittaa vain sellaiseen paikkaan, jonka terveyslautakunta tehdystä hakemuksesta on hyväksynyt. Hyväksyntä ei kuitenkaan ole tarpeen, mikäli sijoituspaikka on asema- tai rakennuskaavassa varattu. Sijoituspaikkaluvan edellyttämät toiminnot on lueteltu terveydenhoitoasetuksessa. Asetuksen luetteloa tarkistettiin jätehuoltolain voimaantulon yhteydessä. Vastaavan sijoituspaikkaluvan on tarvinnut myös sairaalan, lentokentän, huvikentän, moottoriradan ja ampumaradan perustaminen. Sijoituspaikkalupahakemus käsitellään nykyisin ympäristölupamenettelylaissa (735/91) säädettyssä järjestyksessä.

Lain 7 ja 8 luvussa on terveydenhoitolain elintarvikkeita koskevat säännökset. Niistä 7 luku sisältää maidon pastörointia koskevat velvoitteet. Elintarvikkeita tuotettaessa, valmistettaessa, kuljetettaessa, säilytettäessä, kaupan pidettäessä, tarjoillessa ja muutoin käsiteltäessä on meneteltävä siten, että tautien tartunnan leviäminen ja muiden terveydellisten epä-

kohtien syntyminen mahdollisuuksien mukaan estetään.

Lisäksi 8 lukuun sisältyy elintarvikehuoneistolle asetettavia vaatimuksia koskevat säännökset. Elintarvikehuoneiston käyttöön ottaminen edellyttää terveyslautakunnan hyväksyntää. Terveyslautakunta on velvoitettu pyydettäessä antamaan neuvoja elintarvikehuoneiston suunnitteluvaiheessa.

Lain 9 luku "Veden käyttäminen taloustarkoituksiin" on uudistettu 1 päivänä tammikuuta 1985 voimaan tulleella lailla (416/84). Luku sisältää terveyslautakunnan oikeuden määrätä, että vesistöistä tai pohjavedestä talousvedeksi johdettava vesi on desinfioitava sekä muutoinkin käsiteltävä, mikäli se on tarpeen terveydellisen haitan poistamiseksi. Lisäksi lukuun sisältyy sosiaali- ja terveysministeriön yleinen valtuutus antaa määräyksiä ja ohjeita talousveden desinfioimisesta ja terveydellisistä laatuvaatimuksista sekä tarpeellisista tutkimuksista samoin kuin siitä, mitä aineita talousveden käsitelyyn saa käyttää.

Veden käyttämistä taloustarkoituksiin sääntelevään lukuun sisältyy kaivon tai muun pohjavedenottamon sekä vesilaitoksen sijoittamista ja rakentamista koskevat säännökset. Vesilaitoksella tarkoitetaan laissa laitosta, jonka tehtävänä on huolehtia vesijohtoveden toimittamisesta käytettäväksi talousvetenä. Vesilaitoksena ei kuitenkaan pidetä enintään kahden asuinhuoneiston omaan käyttöön tarkoitettua vedenhankintalaitteistoa.

Ennen vesilaitoksen rakentamisen aloittamista siitä on tehtävä kirjallinen ilmoitus terveyslautakunnalle. Ilmoituksen on liitettävä tiedot vedenottamon sijainnista ja vedenkäsitteilymenetelmästä ja muista seikoista veden terveydellisen laadun arvioimiseksi. Ilmoituksen johdosta mahdollisesti tehtävässä päätöksessä terveyslautakunta voi antaa erityisiä määräyksiä talousveden terveydellisen laadun turvaamiseksi.

Kuitenkin yli 200 hengelle vettä toimittavan tai vastaavan muun vesilaitoksen ilmoituksesta on aina tehtävä päätös siitä riippumatta, asetetaanko vesilaitokselle erityisiä määräyksiä. Laissa edellytetään, että vesilaitoksella, joka toimittaa talousvettä yli 200 henkilölle, on sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymän pätevyyden omaava vastaava hoitaja.

Lain 58 ja 68 § sisältävät vesijohtoon ja viemäriin liittymistä koskevat säännökset. Väestökeskuksessa tontin tai rakennuspaikan

omistaja tai haltija on velvollinen rakentamaan liittymisjohdon yleiseen vesijohtoon ja viemäriin, jos yleinen vesijohto tai viemäri on enintään 15 metrin etäisyydellä tontista tai rakennuspaikasta ja tontille tai rakennuspaikalle on rakennettu uudisrakennus asema- tai rakennuskaavan vahvistamisen jälkeen taikka tontti tai rakennuspaikka sitä ennen on rakennettu pääasiallisesti kaavan mukaisesti. Toisaalta terveyslautakunta voi määrätä liittymisjohdon rakennettavaksi muulloinkin, milloin se on terveydellisistä syistä tarpeellinen eikä siitä aiheudu kohtuuttomia kustannuksia. Lautakunta voi myös myöntää vapautuksen liittymisjohdon rakentamisvelvollisuudesta.

Lain 59 §:n mukaan leirintäalueella tai muulla yleisellä leirialueella tai sellaisen alueen välittömässä läheisyydessä tulee olla saatavissa talousvedeksi kelpaavaa vettä. Lain 63 § velvoittaa yleisen uimalan tai uimarannan saattamista terveyslautakunnan hyväksyttäväksi ennen sen käyttöön ottamista.

Lain 9 lukuun sisältyy talousveden valvontaa koskevat säännökset sekä valvontanäytteiden ottamista ja tutkimisen kustantamista koskevat säännökset.

Lain 10 luku sisältää puhtaanapitoa ja viemäröintiä koskevat säännökset. Lain 61 §:n mukaan roskat, talousjätteet sekä teollisuudesta tai muusta siihen verrattavasta toiminnasta kertyvät jätteet ja muut jäteaineet on siten kerättävä ja käsiteltävä, ettei niistä aiheudu terveydellistä haittaa. Lisäksi laki sisältää pihojen ja porttikäytävien sekä yleisten paikkojen siisteyttä ja terveydellistä kuntoa koskevat säännökset.

Lain 67 § sisältää viemärilaitosta ja sen rakenteita sekä hoitoa koskevat yksityiskohtaiset vaatimukset. Jos viemäri vioittuu tai jos sen havaitaan aiheuttavan terveydellistä haittaa, viemärin omistajan on viipymättä ryhdyttävä toimenpiteisiin epäkohdan korjaamiseksi. Terveyslautakunta voi katsoessaan sen tarpeelliseksi kieltää viemärin käyttämisen siihen asti, kunnes epäkohta on korjattu.

Laki sisältää velvoitteen käymälän rakentamiseen jokaista asuin-, kokoontumis- ja työhuoneistoa sekä muuta työpaikkaa varten, mikäli niistä ei ole toisin säädetty. Laissa on annettu säännökset käymälän sijoittamisesta, rakentamisesta ja hoidosta. Vesikäymälän rakentaminen edellyttää terveyslautakunnan tai sen alaisen viranhaltijan lupaa, jollei käymälä

ole liitetty tarkoituksenmukaisella tavalla yleiseen viemäriin.

Lain 71 §:n mukaan terveyslautakunta voi määrätä rakennettavaksi käymälän yleiselle paikalle, missä yleisöä suurehkoissa määrin oleskelee.

Terveyslautakunta voi velvoittaa kiinteistön omistajan tai haltijan ryhtymään toimenpiteisiin rottien, hiirien ja syöpäläisten hävittämiseksi kiinteistöstä tai suorittamaan sen osalta lautakunnan toimesta tapahtuneen hävittämisen kustannukset. Lisäksi lautakunta voi määrätä omistajan tai haltijan suorittamaan kiinteistön perusmuurin, lattian, ovien ja luukkujen tiivistämistä tai muuta vähäistä korjausta, milloin ne ovat tarpeen edellä tarkoitettujen toimenpiteiden tehokkaaksi toteuttamiseksi.

Eläintenpitoa koskevat säännökset sisältyvät lain 11 lukuun. Säännökset koskevat paitsi kotieläinten myös muiden eläinten hoitoa. Sanotussa luvussa on lisäksi annettu yksityiskohtaiset säännökset navetan järjestämisestä ja hoidosta. Lain 74 §:n mukaan eläinsuojan tai -tarhan pitäminen väestökeskuksessa edellyttää terveyslautakunnan lupaa.

Hautausmaita ja hautaamista sääntelee lain 12 luku. Luku sisältää hautausmaan perustamista ja sijoittamista koskevat yleiset säännökset. Laissa edellytetään, että hautausmaalla tai muussa sopivassa paikassa on ruumiiden säilytyskuone. Säilytyskuoneen rakennuspiirustuksista on hankittava lääninhallituksen lausunto. Lääninhallitus voi velvoittaa hautausmaan omistajan poistamaan terveydellistä haittaa aiheuttavan epäkohdan tai, jollei se ole mahdollista, kieltää hautauksen toimittamisen hautausmaahan.

Kiellon estämättä lääninhallitus voi hakea hakeuksesta erityisestä syystä sallia hautaamisen yksityiseen hautaan tai osaan hautausmaata.

Lain viimeisessä, erinäisiä säännöksiä sisältävässä 13 luvussa oikeutetaan sosiaali- ja terveysministeriö ja lääninhallitus antamaan määräyksiä tartuntataudin leviämisen tai muun erityisen terveysvaaran ehkäisemiseksi. Terveyslautakunta on oikeutettu antamaan määräyksiä, jotka ovat välttämättömiä terveydenvaaran tai ympäristölle aiheutuvan terveydellisen haitan poistamiseksi. Ennen määräyksen antamista laki edellyttää terveysviranomaisen toimittavan tarkastuksen tilanteen selvittämiseksi. Lisäksi luku sisältää teettämisoikeutta ja siitä aiheutuneiden kustannusten jakautumista koskevat säännökset. Antamaansa määräystä ter-

veyslautakunta voi tehostaa uhkasakolla. Uhkasakon määrä on enintään 2 000 markkaa. Terveyslautakunta voi lisäksi pyytää lääninhallituksen toimenpidettä asianomaisen velvoittamiseksi poistamaan terveydellinen vaara tai haitta.

Erinäisiin säännöksiin sisältyy kuulemista ja salassapitoa sekä sanktioita koskevat säännökset.

Lain 13 lukuun lisättiin vuonna 1982 säännös, jolla terveyslautakunta velvoitettiin ennakolta varautumaan mahdollisten onnettomuuksien tai vastaavien tapausten varalle.

Muu elinympäristöä koskeva lainsäädäntö

Elinympäristön terveydelliseen tilaan vaikuttavaksi lainsäädännöksi luetaan seuraavassa fysikaalisten, kemiallisten ja biologisten tekijöiden valvontaa koskeva lainsäädäntö, jolla voi olla suoraan tai epäsuorasti osoitettavaa vaikutusta väestön fyysiseen tai psyykkiseen terveyteen taikka sosiaaliseen hyvinvointiin. Tällaisena lainsäädäntö kattaa Maailman terveysjärjestön (WHO) määrittelyn ympäristöterveydenhuollon vastuualueesta.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan lisäksi elinympäristön terveydelliseen tilaan vaikuttavaa lainsäädäntöä on pääasiassa kauppa- ja teollisuusministeriön, maa- ja metsätalousministeriön sekä ympäristöministeriön hallinnonoilla.

Ympäristölupamenettelylaki yhdisti ilmansuojelulain, jätehuoltolain, sekä eräistä naapurussuhteista annetun lain (26/20) ilmoitukset ja katselmuksen sekä terveydenhoitolain terveyshaittaa aiheuttavien laitosten ja toimintojen sijoituspaikan hyväksymisen yhteiseksi ympäristölupamenettelyksi. Ympäristölupaa on haettava joko kunnan ympäristölupaviranomaiselta tai lääninhallitukselta. Lääninhallituksen lupaa tarvitsevista laitoksista ja toiminnoista on säädetty ympäristölupamenettelyasetuksessa (772/92). Terveydenhoitolain mukaista sijoituslupaa tarvitsevat laitokset on puolestaan lueteltu terveydenhoitoasetuksen 17 §:ssä.

Vesilain 1 luvun 19 § sisältää kiellon ryhtyä ilman vesioikeuden lupaa toimenpiteeseen, joka aiheuttaa vesistön pilaantumista. Pilaantumiseksi on määritelty muun muassa vaaran aiheutuminen terveydelle. Toimenpide, josta voi

aiheutua tärkeällä tai muulla vedenhankintakäyttöön soveltuvalla pohjavesialueella tai toisen kiinteistöllä olevan pohjaveden muuttuminen terveydelle vaaralliseksi tai kelpaamattomaksi tarkoitukseen, johon sitä muuten voitaisiin käyttää, on kielletty vesilain 1 luvun 22 §:ssä. Lupaa 1 luvun 19 §:ssä tarkoitettulle toiminnalle ei tule 2 luvun 5 §:n mukaan myöntää, mikäli toiminta vaarantaa yleistä terveydentilaa. Vesiensuojelua koskevista ennakkotoimenpiteistä annetussa asetuksessa (283/62) on lueteltu laitokset, joista on tehtävä ilmoitus vesi- ja ympäristöpiirille ennen toiminnan aloittamista. Ilmoituksen perusteella laitoksen omistaja voidaan velvoittaa hakemaan vesioikeudelta vesilain 1 luvun 19 §:ssä tarkoitettua lupaa jätevesien johtamiseksi vesistöön. Mainitussa asetuksessa oleva luettelo laitoksista ja toiminnoista, joista on tehtävä ennakkoilmoitus, on pitkälle yhdenmukainen terveydenhoitoasetuksen 17 §:ssä olevan sijoituspaikkalupaa edellyttävien laitosten luettelon kanssa.

Vesilain mukaisten tehtävien yleinen edistäminen ja valvonta kuuluvat ympäristöministeriön alaiselle vesi- ja ympäristöhallitukselle. Maa- ja metsätalousministeriö ohjaa ja valvoo eräiden hallinnonalaan kuuluvien tehtävien osalta vesi- ja ympäristöhallintoa. Kunnissa vesilain mukaiset tehtävät hoitaa kunnan ympäristönsuojeluviranomainen.

Jätelaki (1072/93), joka yhtenäistää jätteitä ja jätehuoltoa koskevat säännökset Euroopan yhteisöjen (EY) säännösten kanssa, tuli voimaan 1.1.1994. Jätelaki korvaa aikaisemmin voimassa olleen jätehuoltolain. Lain tavoitteena on tukea kestävää kehitystä edistämällä luonnonvarojen järkevää käyttöä sekä ehkäistä ja torjua jätteistä aiheutuvaa haittaa ja vaaraa terveydelle ja ympäristölle.

Jätelaki ei tuo olennaisia muutoksia entisen jätehuoltolain organisaatioon. Jätehuollon lupajärjestelmä sen sijaan on muuttunut oleellisesti. Jätehuoltosuunnitelma jäi pois laista ja sen korvaa jätelupa, joka on osa yhtenäistä ympäristölupaa. Valvontaviranomaisena kunnassa toimii kunta, joka voi antaa pysyviä määräyksiä jätehuollon järjestämisestä kunnan alueella.

Ilmansuojelulain nojalla valtioneuvosto on antanut yleiset ohjeet ilman laadusta sekä määräyksiä ja ohjeita tiettyjen epäpuhtauksien pitoisuuksista päästöissä. Ilmansuojeluasetuksessa (716/82) luetelluille ilman pilaantumisen vaaraa aiheuttaville toiminnoille, joilla on eri-

tyistä merkitystä ilman pilaantumisen kannalta, on haettava lupa ympäristölupamenettelylain mukaisesti. Lupapäätöksessä lupaviranomaisen voi asettaa toiminnan harjoittajalle päästöjä koskevia tarkkailuvelvoitteita sekä päästöjen määrää koskevia rajoituksia ulkoilman pilaantumisen estämiseksi.

Ilman pilaantumisen vaaraa aiheuttavan toiminnan harjoittajalla on yleinen velvollisuus huolehtia omatoimisesti toiminnasta aiheutuvan ilman pilaantumisen ehkäisemisestä siinä laajuudessa, kuin kohtuudella voidaan edellyttää.

Ilmansuojelun ylin johto ja valvonta kuuluvat ympäristöministeriölle. Ministeriö on antanut yleiset ohjeet lain täytäntöönpanosta. Lääninhallitus ohjaa ja valvoo ilmansuojelua läänissä. Sosiaali- ja terveysministeriö toimii asiantuntijaviranomaisena ilmansuojelun terveydellisissä kysymyksissä.

Kunnassa ilmansuojelulain mukaisista tehtävistä huolehtii kunnan ympäristönsuojeluviranomainen.

Meluntorjuntalailla (382/87) valtioneuvosto on oikeutettu antamaan meluntorjuntaa varten yleisiä ohjeita ja määräyksiä muun muassa melutasosta ulko- ja sisätiloissa, melun leviämistä ehkäisevistä ja melun kohdetta suojaavista toimista sekä laitteiden ja kulkuvälineiden melupäästöistä.

Kunnassa on tarvittaessa laadittava meluntorjuntasuunnitelma kuntasuunnitelmaan liittyen.

Erityisen häiritsevää melua aiheuttavasta tilapäisestä toiminnasta, kuten rakennustöistä ja moottoriurheilukilpailuista, on tehtävä ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle. Ilmoituksen johdosta ympäristönsuojeluviranomainen voi tarvittaessa antaa melun torjumiseksi määräyksiä meluhaitan vähentämiseksi.

Melun aiheuttajan on huolehdittava meluntorjuntalain mukaan meluntorjunnasta siinä laajuudessa kuin kohtuudella voidaan edellyttää. Melua aiheuttavien laitosten sijoittamisessa tarvittavista luvista säädetään terveydenhoidolaissa ja eräistä naapurussuhteista annetussa laissa.

Meluntorjunnan ylin johto ja valvonta kuuluvat ympäristöministeriölle. Ministeriö antaa tarvittavat ohjeet ja määräykset muun muassa melutasojen ja -päästöjen mittaus- ja laskentamenetelmistä, tarkkailusta sekä yleisistä meluntorjuntatehtävistä. Lääninhallitus ohjaa ja val-

voo meluntorjuntaa läänissä. Sosiaali- ja terveysministeriö toimii meluntorjunnan asiantuntijaviranomaisena.

Meluntorjuntalain mukaiset meluntorjuntatehtävät kuuluvat kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle. Terveyslautakunta on huolehtinut vuoden 1992 loppuun saakka kyseisistä tehtävistä, jollei kunta ollut asiasta toisin päättänyt.

Rakennuslaissa on säädetty rakennetulle ympäristölle asetetuista vaatimuksista. Kaavoitusta koskevien säännösten lisäksi rakennuslaki säätelee rakentamista sekä myös rakennuksen kuntoa. Kaavoituksen sekä rakennusten tulee täyttää muun muassa terveellisyden vaatimukset. Yhtenäisen vaatimustason rakentamiseen määrittelee ympäristöministeriön vahvistama Suomen rakentamismääräyskokoelma. Kunnan rakennusjärjestys täydentää rakentamista koskevia säännöksiä sekä kaavoissa annettuja määräyksiä.

Ulkoilulain (606/73) leirintäaluetta koskeva luku sisältää säännökset yleiseksi tarkoitettun leirintäalueen perustamisesta. Leirintäalueen perustaminen edellyttää lääninhallituksen lupaa. Ennen leirintäalueen käyttöönottoa alue on hyväksyttävä tarkoitukseensa. Alueella toimitetaan uusintarkastus vähintään joka kolmas vuosi. Jos leirintäalueella ilmenee terveydellisiä haittoja, lääninhallitus voi sulkea leirintäalueen määräajaksi tai peruuttaa sen pitämiseen annetun luvan. Säännökset ovat uusittavina.

Säteilyn valvontaa sääntelee säteilylaki (592/91). Laki sisältää säännökset säteilyä aiheuttavien laitteiden ja laitosten valvonnasta. Lain nojalla valvotaan myös luonnon säteilyä. Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa lain nojalla radonia koskevat enimmäispitoisuudet sekä uusissa että vanhoissa asunnoissa. Terveystieteiden tutkimuslaitos huolehtii kunnassa radonin enimmäispitoisuuksien seurannasta ja radonhaitta-alueiden määrittelystä. Säteilylain säännösten valvontaa johtaa kauppa- ja teollisuusministeriö lukuun ottamatta lääkinnällistä toimintaa. Tältä osin valvonnan johto kuuluu sosiaali- ja terveysministeriölle.

Elintarvikelain (526/41) tarkoituksena on paitsi yleisen terveyden suojaaminen myös kuluttajan turvaaminen laadultaan huonojen elintarvikkeiden myynniltä ja siitä johtuvilta taloudellisilta tappioilta. Elintarvikelain nojalla voidaan asetuksella antaa säännöksiä elintarvikkeiden valmistuksesta, säilönnästä, maahan- tuonnista, kuljettamisesta ja varastossa pidosta

sekä myynnistä ja muusta kulutukseen luovuttamisesta. Elintarvikelain ja sen nojalla annettujen määräysten noudattamisen valvontaa johtaa kauppa- ja teollisuusministeriön alainen elintarvikevirasto. Kauppa- ja teollisuusministeriö on asettanut vuonna 1993 toimikunnan valmistelemaan elintarvikelainsäädännön kokonaisuudistusta.

Kuluttajan suojaamiseksi terveydellisiltä haittoilta ja taloudelliselta vahingolta suoritetaan ihmisravinnoksi tarkoitettun lihan tarkastus sen mukaan kuin lihintarkastuslaissa (160/60) säädetään.

Lihantarkastuslain nojalla voidaan säätää lihan ja lihavalmisteiden käsittelystä ja elintarvikehygienisestä laadusta niiden säilyttämisen, varastoinnin, kuljetuksen ja kaupan pitämisen yhteydessä sekä tätä koskevasta valvonnasta. Maa- ja metsätalousministeriö, maa- ja metsätalousministeriön alainen eläinlääkintä- ja elintarvikelaitos sekä elintarvikevirasto valvovat kukin osaltaan lihintarkastuslain nojalla tapahtuvaa toimintaa.

Kuluttajan suojaamiseksi terveydellisiltä haittoilta ja taloudellisilta vahingoilta suoritetaan maidon tarkastus sen mukaan kuin maidontarkastuslaissa (558/46) säädetään. Maidontarkastuksella tarkoitetaan maidontarkastuslaissa tarkastusta sekä siihen kuuluvaa maidon tuotannon, käsittelyn, kuljetuksen ja kaupan hygienistä valvontaa. Maidontarkastustoiminnan yleinen suunnittelu, ohjaus ja valvonta kuuluvat maa- ja metsätalousministeriölle. Elintarvikevirastolla on myös joitakin tehtäviä maidontarkastuslain nojalla. Maa- ja metsätalousministeriö valmistelee parhaillaan lihintarkastus- ja maidontarkastuslain uudistusta.

Kaupan pidettävän margariinin, voi-kasviöljyseoksen ja rasvasekoitteiden laatua säännellään eräistä elintarvikerasvoista annetussa laissa (1/79). Lain säännösten valvonta on jaettu maa- ja metsätalousministeriön ja eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksen sekä toisaalta elintarvikeviraston kesken.

Elintarvikelaissa, maidontarkastuslaissa ja eräistä elintarvikerasvoista annetussa laissa paikallinen valvonta kuuluu kunnan viranomaiselle.

Elintarvikkeiden maahantuontivalvontaan liittyviä tehtäviä on lähinnä tullilaitoksella, mutta erityistehtäviä on myös maa- ja metsätalousministeriöllä sekä eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksella.

2.2. Kansainvälinen kehitys ja ulkomainen lainsäädäntö

Yleistä

Katsaus muiden maiden lainsäädäntöön perustuu Maailman terveysjärjestön (WHO) julkaisuihin "Environmental health series" (1983) "Health legislation" (1984) sekä Norjan ja Ruotsin terveydenhoitolainsäädäntöä valmisteiden toimikuntien mietintöihin. Tekstissä käytetään Maailman terveysjärjestön julkaisujen mukaista termiä "ympäristöterveydenhuolto", vaikka käsitteen sisältö on terveydensuojelulakiehdotuksen sisältöä laajempi.

Useimmissa Euroopan maissa elinympäristöstä aiheutuvien terveyshaittojen ehkäisemistä ja poistamista koskevat säännökset ovat perinteisesti sisällyneet terveydenhoitolainsäädäntöön. Yhdistyneiden kansakuntien 1972 Tukholmassa järjestämän "Ihminen ja ympäristö"-kokouksen seurauksena käynnistyi useissa maissa erityisen ympäristölainsäädännön valmistelu, ja ympäristönsuojelun yleislakeja sekä sen osa-alueiden erityislakeja on säädetty jo 1970-luvulta alkaen runsaasti eri maissa. Se, mitä ympäristöterveydenhuollon alueesta on sisällytetty uusiin ympäristölakeihin ja mitä jätetty yleiseen terveydenhoitolainsäädäntöön, vaihtelee maittain suuresti kuin myös vastuu-alueiden jako eri viranomaisten kesken. Useissa maissa ympäristönsuojelutehtävät kuuluvat erityiselle ympäristöviranomaiselle, jolle on myös saatettu siirtää aikaisemmin terveydenhoitoviranomaiselle kuuluneita tehtäviä.

Vain harvoissa maissa ympäristöterveydenhuollon tehtävät kuuluvat yhden ainoan ministeriön alaisuuteen. Eräät asiat, joista oli säännöksiä ennen kuin varsinaiset ympäristölait säädettiin, ovat edelleen siinä ministeriössä tai viranomaisessa, joissa ne alunperin olivat. Varhaisimmat ympäristöterveydenhuoltoa koskevat säännökset käsittelivät yleistä hygieniää, vesien pilaantumisen estämistä tai haittaa aiheuttavia teollisuuslaitoksia. Ympäristöterveydenhuollon eri osa-alueista turvallisen juomaveden saannin varmistaminen on useimmissa Euroopan maissa ollut terveysviranomaisten tehtävänä viime vuosisadalta saakka, ja tämä alue on lainuudistuksista huolimatta useimmiten säilynyt terveysviranomaisilla. Ilman laatua koskeva lainsäädäntö on harvoja poikkeuksia lukuunottamatta huomattavasti uudempaa kuin talousvetä koskeva lainsäädäntö, ja se

kuuluu useimmissa maissa uusien ympäristöviranomaisten toimialaan. Ilmansuojelun valvonta on eräissä maissa hajautettu siten, että teollisuuden aiheuttaman ilman pilaantumisen valvonta kuuluu eri ministeriölle kuin liikenteen aiheuttaman ilman pilaantumisen valvonta. Melukysymykset lukuun ottamatta liikennemelua ovat joko terveys- tai ympäristölainsäädännössä.

Elintarvikevalvonta perustuu tuotevalvonnan osalta usein eri lainsäädäntöön kuin hygieniää koskeva valvonta, jota koskevat säädökset saattavat olla terveydenhoitolain säädöksissä.

Sen lisäksi, että ympäristöterveydenhuollon toimintojen jakaantuminen eri viranomaisille vaihtelee maittain suuresti, myös tehtävien sijoittuminen keskus- ja paikallishallintoon on hyvin vaihtelevaa. Tähän vaikuttaa ratkaisevasti se, miten paikallishallinto yleensä on kussakin maassa järjestetty. Ympäristöterveydenhuollon hallinnointi voi olla keskitettyä siten, että ministeriöiden tai keskushallintoyksiköiden määräysvalta ulottuu paikalliselle tasolle saakka, kun taas useissa maissa keskushallinnolle on lainsäädännössä annettu valtuutus antaa ohjeita, joita paikallishallinto noudattaa. Usein ohjeidenantovaltuus koskee epäpuhtauksien terveydellisiä raja-arvoja. Ilma- ja vesiasiat ovat useasti keskitetympin hallinnoituja kuin meluasiat, jotka useissa maissa on määrätty kunnallisten viranomaisten hoidettaviksi. Eri maiden lainsäädännön kirjavuuden ja lainsäädännössä tapahtuvien jatkuvien muutosten takia ei ole osoitettavissa ”mallimaata”, jossa tehty lainsäädännölliset ja hallinnolliset ratkaisut soveltuisivat terveydenhoitolain uudistamisen perustaksi.

Ruotsi

Ruotsin terveydenhoitolaki (hälsöförhållningsstadga) vuodelta 1958 oli sisällöltään varsin samanlainen Suomen terveydenhoitolain kanssa. Uusi terveydensuojelulaki (hälsoskyddslagen) tuli voimaan vuonna 1983. Terveydensuojelulaki on luonteeltaan puitelaki, ja se sisältää paljon vähemmän säännöksiä kuin edellinen laki. Laki asettaa vähimmäisvaatimukset eri terveydensuojelun toiminnoille. Määräykset on sovitettu läheiseen ympäristöä koskevaan lainsäädäntöön, lähinnä ympäristönsuojelulainsäädäntöön. Lain tarkoituksena ei ole ollut lisätä aikaisemman lain vaatimuksia. Laki koskee

periaatteessa samanlaisena koko maata. Aikaisempaa taaja-asutusalueita ja puolustusvoimia koskevia erityismääräyksiä ei ole sisällytetty uuteen lakiin.

Lain mukaan hallitus antaa terveydensuojelua koskevia yleisiä määräyksiä. Hallitus voi myös valtuuttaa kunnat antamaan lisämääräyksiä. Keskushallintoviranomaiset, sosiaalihalitus ja valtion luonnonhoitolaitos (Statens Naturvårdsverk) voivat täydentää hallituksen antamia määräyksiä yleisillä ohjeilla. Sosiaalishallituksen valvonta ja ohjeistus koskee muun muassa huoneistojen käyttöä eri tarkoituksiin, ilman epäpuhtauksia, melua ja muita vastaavia haittoja rakennusten sisällä. Luonnonhoitolaitoksen vastaavat tehtävät koskevat rakennusten ulkopuolisen ilman epäpuhtauksia, melua ja muita ympäristöhaittoja, jätevesiä ja jätteitä, lannan ja lietteen levittämistä sekä muuta käsittelyä.

Terveydensuojelulain mukaan kunta vastaa terveydensuojelusta alueellaan, ja jokaisessa kunnassa tulee olla ympäristön- ja terveydensuojelulautakunta. Lautakunnan vaikutusta kunnalliseen kaavoitukseen painotetaan laissa enemmän kuin aikaisemmin.

Asunnontarkastusta koskevat pykälät on poistettu, mutta lautakunnan valvonta erinäisiin huoneistoihin nähden on ulotettu käsittämään muun muassa koulut, esikoulut, hoitokodit, vanhusten palvelutalot, lastentarhat ja oppilaskodit. Tiettyjä toimintoja tai laitoksia, esimerkiksi hotelleja, urheilulaitoksia, uimaloita, uimarantoja ja huoneistoja, joissa yleisölle annetaan terveystarkastuksia, ei saa ottaa käyttöön, ennenkuin ilmoitus käyttöönnotosta lautakunnalle on tehty.

Merkittävä muutos aikaisempaan lakiin nähden on se, että juomavettä koskevat säännökset on siirretty terveydensuojelulainsäädännöstä elintarvikelainsäädäntöön. Valtion elintarvikelaitos (Statens Livsmedelsverk) antaa juomavettä koskevat määräykset. Toinen olennainen muutos on, että laissa ei enää anneta lautakunnan jäsenten koulutusta koskevia vaatimuksia. Vuosikertomuksia koskeva vaatimus on poistettu. Lautakunnan mahdollisuuksia puuttua kiinteistöjen huonoon hoitoon on vahvistettu.

Ympäristönsuojelulaki tuli Ruotsissa voimaan vuonna 1969, ja sen sisältö tarkistettiin vuonna 1981. Se on laki, joka kattaa ympäristöhaitat kuten ilman ja veden saastumisen sekä melun. Sen mukaan ympäristölle haitallinen laitos on sijoitettava siten, että toiminnan

tarkoitus voidaan saavuttaa mahdollisimman vähällä etujen loukkaamisella ja haitalla ilman ylimääräisiä kustannuksia. Pääperiaate on, että haitta on voitava estää niin pitkälle kuin käytännössä on mahdollista ja että tarpeettomia haittoja ei tule hyväksyä missään olosuhteissa. Ruotsissa on valmistunut ehdotus uudeksi ympäristölaiksi vuonna 1992.

Ympäristökysymysten hallinto on pääosin ympäristö- ja luonnonvarainministeriön alainen. Luonnonhoitolaitos on tärkein hallintoviranomainen ympäristön suunnittelussa ja hoidossa. Sillä on sekä päätöksentekijän että neuvonantajan tehtävä.

Norja

Terveydenhoitolaki annettiin Norjassa vuonna 1960, ja pääpiirteissään se on edelleen voimassa. Lakia on muutettu etenkin hallinnollisten ja toimivaltakysymysten suhteen.

Ympäristöterveydenhuollon keskushallinto on hajanainen ja se koostuu terveysministeriöstä, sosiaaliministeriöstä sekä kansanterveyslaitoksesta.

Terveysministeriön alaisella terveyshallituksella (helsedirektoratet) on uudelleen organisoinnin jälkeen (1983), jolloin se erotettiin sosiaaliministeriöstä, ratkaisuvallta terveyskysymyksissä. Ympäristöön liittyvän terveydenhoidon osasto (avdelningen for miljørettet helsevern) on asiantuntijaviranomainen muun muassa ympäristöhygieniaan, elintarvikevalvontaan, ravitsemukseen, terveyskasvatukseen ja epidemiologiaan liittyvissä kysymyksissä.

Sosiaaliministeriössä on terveydenhoito-osasto, jonka tehtävänjako terveysministeriöön nähden on epäselvä. Osaston tehtäviä ovat lähinnä terveyspoliittiset ja -taloudelliset asiat.

Kansanterveyslaitos (Statens Institutt for Folkehelse) on tutkimuksia suorittava, asiantuntijaneuvoja antava sekä eräissä asioissa keskushallintoa vastaava yksikkö. Päätehtävät ovat tartuntatautien ehkäisyssä, ympäristöhygieniassa, sosiaalilääketieteessä sekä immunologiassa. Ympäristöhygienian ja sosiaalilääketieteen osastoja on 1980-luvun alussa vahvistettu.

Ympäristöministeriö perustettiin Norjassa vuonna 1972. Sillä on laaja vastuualue useimmilla ympäristönsuojelun osa-alueilla, kuten vesi, ilma, melu ja jätehuolto. Sen tehtäviin kuuluu rakennus- ja kaavoituslain (1965) no-

jalla tapahtuvan paikallisen suunnittelun koordinointi.

Terveydenhoitolain mukaan on jokaisessa maan kunnassa oltava terveyslautakunta, jolla on oikeus ja velvollisuus puuttua kaikkiin hygieenisiin kysymyksiin. Laissa on määräyksiä myös lautakunnan kokoonpanosta.

Terveydenhoitolaissa on pääpaino toimenpiteillä tarttuvien tautien leviämisen ehkäisemiseksi. Ympäristöhygieenisistä asioista terveyslautakunta käsittelee terveydenhoitolain mukaan seuraavia: puhtaanapito, juomavesi- ja elintarvikehygieniä, vahinkoeläimet, asunto- ja kouluhygieniä, ilmahygieniä, leirintäalueiden ja kokoontumishuoneistojen hygieeniset kysymykset, eläintenpito taaja-asutusalueilla, uima-vesi ja melu. Terveyslautakunnalla on lisäksi muista laeista johtuvia tehtäviä muun muassa elintarvikevalvonnassa, vesien pilaantumisen estämisessä sekä teurastamojen ja lihanjalostuslaitosten valvonnassa.

Terveydenhoitolaki velvoittaa terveyslautakuntia antamaan terveydenhoitomääräyksiä. Erityistapauksissa voi kuningas antaa määräyksiä, jotka koskevat kaikkia, useita tai yksittäisiä maan kuntia.

Tanska

Ympäristöterveydenhuollosta vastasi Tanskassa 1970-luvulle saakka terveysviranomainen. Vuonna 1973 annettiin ympäristönsuojelulaki, jota tarkistettiin vuonna 1983. Ympäristöterveysasiat siirrettiin lähes kokonaisuudessaan ympäristöministeriölle ja sen alaiselle ympäristöhallitukselle. Ympäristöhallituksella on valvontavastuu ja se on antanut määräyksiä, jotka koskevat ilman, maan ja veden saastumista, merien saastumista, jätehuollon ja viemäröinnin valvontaa, öljyvahinkoja ja haitallisten kemikaalien vuotoja mukaanluettuina toimenpiteet onnettomuustapauksissa, torjunta-aineiden valvontaa sekä radioaktiivisten aineiden valvontaa. Vedenhankintalain (1978) nojalla myös tämä alue kuuluu ympäristöhallituksen valvontaan. Tanskassa tuli voimaan vuonna 1992 uusi ympäristönsuojelulaki.

Vuoden 1988 alusta Tanskassa aloitti toimintansa terveysministeriö.

Lääkintöhallitus, joka terveysministeriön perustamiseen saakka oli sisäministeriön alainen, toimii terveysministeriön alaisena riippumattomana neuvonantajana terveysasioissa. Suurin

osa elinympäristöön liittyvistä lääkintöhallituksen toimista kuitenkin siirrettiin ympäristöministeriölle sen perustamisen yhteydessä.

Ympäristöministeriössä on myös lääketieteellistä asiantuntemusta, mutta läheistä yhteistyötä yhteisten toimikuntien tai epävirallisen yhteistyön muodossa lääkintöhallituksen kanssa ylläpidetään.

Kuntatasolla tavallisin järjestely on, että kunnanhallituksen tehtävät ympäristöasioissa on osoitettu lautakunnille, esimerkiksi tekniselle lautakunnalle. Hallinnon järjestely vaihtelee kunnan asukasluvun mukaan. Lääketieteellishygienistä asiantuntemusta edustaa virkalääkärijärjestelmä, mutta lainsäädännön virkalääkärille antamat valtuudet ovat vähäiset. Elin-
tarvikevalvonta on eläinlääkintöviranomaisten ja asunotohygienian rakennusvalvontaviranomaisten vastuulla.

Ympäristöministeriön alainen kaavoitushallitus vastaa kaikesta valtakunnallisesta ja alueellisesta suunnittelusta. Suunnittelu on julkista siten, että läänejä ja kuntia koskevista suunnitelmista on tiedotettava ja yleinen kuuleminen on välttämätöntä, ennen kuin suunnitelma hyväksytään paikallisesti.

2.3. Nykytilan arviointi

Yleistä

Nykyisen terveydenhoitolain yksityiskohtaisuuden ja systematiikan takia lain toteuttaminen käytännössä on ollut yleensä helppoa, mutta eräissä tapauksissa on ollut vaikeuksia säännösten soveltamisessa tilanteissa, joita lainsäädännössä ei ole yksilöity. Säännösten yksityiskohtaisuus on koettu hyväksi muun muassa valvontakohteiden määrittelyssä. Lain avulla on varsin tehokkaasti pystytty ehkäisemään terveyshaittojen syntymistä.

Säännösten yksityiskohtaisuudesta huolimatta terveydenhoitolaki on osoittautunut joustavaksi siten, että myös uusien, aikaisemmin tuntemattomien terveyshaittaa aiheuttavien tekijöiden, kuten esimerkiksi formaldehydin ja radonin, aiheuttamia haittoja on voitu sen avulla ehkäistä.

Lääkintöhallitus ja sittemmin sosiaali- ja terveyshallitus ovat antaneet kunnallisille, ympäristöterveydenhuollosta vastaaville viranomaisille lakia ja asetusta täydentäviä määräyksiä ja ohjeita. Ohjeissa on suosituksia erilai-

siksi valvontaa avustaviksi ohjearvoiksi. Suosituksia on annettu muun muassa melun terveydellisistä ohjearvoista sekä melun mittaamisesta ja meluun liittyvien valitusten käsittelystä, asuntojen kunnosta ja hoidosta, huoneilman formaldehydistä ja mikrobeista sekä ilmanvaihdosta ja lämpötiloista. Lisäksi ohjeita on annettu kunnallisen terveydenhuollon järjestämisestä kemiallisissa vaaratilanteissa ja koulujen terveydellisten olojen valvonnasta. Lääkintöhallituksen lakkauttamisen yhteydessä maaliskuussa 1991 terveydenhoitolain ohjausta ja valvontaa koskevat tehtävät siirtyivät sosiaali- ja terveyshallitukseen, josta ne edelleen siirrettiin sosiaali- ja terveysministeriöön syyskuussa 1992.

Elinarvikkeiden osalta ohjeita on annettu elintarvikkeiden kuljetuslaitokoiden käytöstä ja väärinkäytöstä aiheutuvista epäkohdista, tarjoilukioskista ja katukeittiöstä, pehmeäjäätelön myyntilaitteista sekä elintarvikkeiden myynnistä kioskeista ja huoltoasemilta.

Maa- ja metsätalousministeriö on antanut ohjeita omalla toimialallaan.

Talousveden osalta sosiaali- ja terveyshallitus (sosiaali- ja terveysministeriö) on antanut määräyksiä muun muassa talousveden terveydellisistä laatuvaatimuksista, laadun valvonnasta sekä talousveden käsittelyyn käytettävistä aineista.

Aiemmin ympäristönsuojelulainsäädännön puuttuessa terveydenhoitolain vaarallisten laitosten sijoittamista koskevilla säännöksillä on huomattavasti edistetty myös ympäristönsuojelun tavoitteita. Ympäristönsuojelulainsäädännön kehittymisen seurauksena terveydenhoitolainsäädännön ja ympäristönsuojelulainsäädännön soveltamisalat ovat osin päällekkäisiä. Päällekkäisyydestä on aiheutunut viranomaisten välisiä toimivaltaongelmia siitä huolimatta, että terveydenhoitolakiin on pyritty tekemään muun lainsäädännön uudistamisesta johtuvat välttämättömät muutokset ja tarkennukset. Viranomaisten välisiä toimivaltakysymyksiä on jouduttu ratkomaan ylemmissä oikeusasteissa.

Lain uudistamistarve

Väestö- ja elinkeinorakenteen muuttuminen, yhteiskunnan teknistyminen ja yleinen vaurastuminen, kaupungistuminen sekä terveydenhuollon kehittyminen ovat muuttaneet terveyshaitan käsitettä ja luonnetta huomattavasti

siitä ajankohdasta, kun nykyinen terveydenhoitolaki säädettiin. Ympäristöperäinen terveyshaitta on laajentunut mikrobiologisista riskeistä, jotka edelleen ovat olemassa, myös kemiallisiin, fysikaalisiin ja psykososiaalisiin ympäristötekijöihin. Tiedon lisääntyessä elinympäristön vaikutuksesta väestön terveyteen ympäristön pilaantumisen aiheuttamia riskitekijöitä pyritään entistä tehokkaammin vähentämään.

Elinympäristössä tapahtuneet muutokset sekä elinympäristön tilaa ja sen merkitystä koskevan tiedon lisääntyminen yhdessä asenteissa ja arvostuksissa tapahtuneiden muutosten kanssa ovat johtaneet lainsäädännöllisiin uudistuksiin kaikkialla maailmassa. Ympäristönsuojelun eri lohkoille on myös Suomessa kehittyntä oma erityislainsäädäntönsä. Useat näistä sääöksistä koskevat myös ihmisen terveyttä. Elinympäristön terveydellistä merkitystä koskevan tiedon lisääntyessä myös kansalaisten halu vaikuttaa omaa elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon on lisääntynyt. Voimassa oleva terveydenhoitolaki ei tältä osin enää vastaa nykyajan tarpeita.

Terveydenhoitolaissa on runsaasti hyvin yksityiskohtaisia, teknisiä säännöksiä, jotka toisaalta ovat tehneet lain soveltamisen käytännön valvontatoiminnassa yleensä helpoksi, mutta aiheuttaneet vaikeuksia silloin, kun käsiteltävä asia ei ole kuulunut laissa yksilöityihin kysymyksiin. Toisaalta lain valvontaa koskevat yksityiskohtaiset säännökset ovat sitoneet valvontaresursseja terveydensuojelun kannalta usein toissijaisiin kohteisiin. Esimerkiksi yksityiskohtaiset luettelot kaupan pidettävistä tuotteista elintarvikeliiketoiminnassa ja halleissa eivät läheskään aina perustu elintarvikehygieenisiin syihin, vaan niillä on pyritty jopa sääntelemään eri kauppamuotojen keskinäistä asemaa.

Voimaan tullut ympäristönsuojelun erityislainsäädäntö sekä lainsäädännön uudistushankkeet edellyttävät myös terveydenhoitolain tarkistamista.

Tällaisia lakeja ovat muun muassa ympäristölupamenettelylaki, jätelaki, ilmansuojelulaki, meluntorjuntalaki, vesilaki, tartuntatautilaki, työturvallisuuslaki, kemikaalilaki (744/89), rakennuslaki ja eläinlääkintähuoltolaki (685/90).

Terveydenhoitolakiin sisältyvä luettelo ennakkotarkastusta ja hyväksyntää edellyttävistä huoneistoista on sanamuodoltaan ja asiallisesti vanhentunut. Hallintomenettelyssä pyritään nykyisin luopumaan lupamenettelyistä ja korvaamaan ne ilmoitusmenettelyillä. Toisaalta

terveydensuojeluviranomainen voi ilmoituksen saatuaan asettaa toiminnanharjoittajalle velvoitteita mahdollisen terveyshaitan ehkäisemiseksi. Yksityiskohtaiset luettelot ja tekniset määräykset tulisi poistaa laista ja siirtää ne asetukseen.

Terveyshaittaa aiheuttavien laitosten ja tehtaiden hyväksymistä koskevat menettelysäännökset ovat muuttuneet. Sijoituslupa, joka edelleen sisältäisi terveydensuojelulakiin, haetaan ja myönnetään ympäristölupamenettelylaissa säädetyssä järjestyksessä. Sijoituslupaa ja sen käsittelyä koskevat säännökset ovat myös olleet puutteellisia luvan laajaan merkitykseen nähden. Luvan myöntämisen edellytyksiä ja käsittelyä huomioon ottavia seikkoja täsmennettäisiin terveydensuojelulaissa.

Terveydenhoitolain säännös, jonka mukaan terveyshaittaa aiheuttavaa toimintaa koskevaa lupaa ei edellytetä silloin, kun toiminnan sijoittuminen on säädetty asema- tai rakennuskaavassa, ei ole kaikissa tapauksissa terveydensuojelun kannalta riittävä. Kaavamääräyksiin ei yleensä voida riittävän tarkasti määritellä haittaa aiheuttavaa toimintaa eikä näin ollen toiminnalle mahdollisesti määriteltäviä ehtoja voida yksilöidä etukäteen. Tästä johtuen viittaus kaavaan tulisi poistaa.

Puhtaanapitoa ja viemäröintiä koskevat säännökset ovat monilta osin päällekkäisiä vesi- ja jätehuoltosäännösten kanssa, eikä niille kaikille ole terveydellisiä perusteita. Säännöksiä olisi tarkistettava siten, että ne sisältäisivät vain terveydellisten olojen turvaamiseksi tarpeelliset määräykset.

Terveydenhoitolaista puuttuu huomattavia ihmismääriä kokoavia tilaisuuksia koskevat säännökset. Sanottujen tilaisuuksien yhteydessä saastunut talousvesi, elintarvikkeiden virheellinen käsittely sekä puutteelliset hygieniset järjestelyt voivat aiheuttaa hyvinkin laajalle vaikuttavia tautiepidemioita ja jopa huomattavia taloudellisia tappioita.

Euroopan talousalueesta tehty sopimus (ETA-sopimus) edellyttää Suomen lainsäädännön harmonisointia sopimuksessa mainittujen direktiivien osalta. Terveydensuojelulain säännöksissä on otettu huomioon talousveden laatua sekä yleistä elintarvikehygieniää koskevien direktiivien periaatteet.

Keskeisimmät terveyshaitan arvioimiseksi annettavat yleiset ohjeet tulee säätää annettaviksi keskitetysti sosiaali- ja terveysministeriön päätöksillä. Sitovia määräyksiä koskevat sään-

nökset tulisi uudistaa ottaen huomioon norminannossa nykyisin noudatettavat yleiset periaatteet.

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1. Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi

Elinympäristön terveellisyysvaikutukset väestön lisääntyminen, kaupungistuminen, teollistuminen, yleisen elintason nousuun liittyvän hygienian parantuminen, kulutushyödykkeiden sekä palvelujen määrän ja käytön lisääntyminen. Yhdyskuntarakenteen muutos on toisaalta lisännyt elinympäristöön kohdistuvaa kuormitusta. Liikenteestä sekä energiantuotannosta elinympäristöön joutuvat päästöt muodostavat merkittävän osan elinympäristössä esiintyvistä potentiaalisista terveyshaitoista. Teollisen toiminnan vaikutukset ulottuvat entistä laajemmalle ja ovat aikaisempaa monimuotoisempia. Asutuksen ja teollisen toiminnan keskittymisen myötä toimintojen paikallinen vaikutus elinympäristön terveydelliseen laatuun lisääntyy. Tällöin myös mahdollisen ympäristöonnettomuuden seuraukset saattavat ulottua laajoille alueille. Elinympäristöstä aiheutuvat terveyshaitat tulisi kyetä ehkäisemään mahdollisimman varhaisessa vaiheessa kulloinkin tiedossa ja käytettävissä olevien mahdollisuuksien mukaan.

Ehdotetun terveydensuojelulain tavoitteena on korostaa elinympäristön terveellisuuden ylläpitämisen ja edistämisen merkitystä kaikessa toiminnassa.

Lakiehdotuksen tarkoituksena on selkeyttää terveydensuojelun hallintoa. Elinympäristöstä mahdollisesti aiheutuvien terveyshaittojen arviointi on terveydenhuollon ammattihenkilöiden tehtävä. Tästä syystä terveydensuojelulain toteuttaminen kuuluisi edelleen sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalle. Nykyisen terveydenhoitolain toteuttaminen on kuulunut sosiaali- ja terveysministeriön sekä erältä osin maa- ja metsätalousministeriön hallinnonaloille sekä elintarviketurvallisuusvirastolle. Terveysviranomaisen toimivaltaa on ehdotuksessa tarkistettu koskemaan elinympäristön laatua vain siltä osin kuin sillä on vaikutusta väestön ja yksilön terveydentilaan. Hallintoa on pyritty rationalisoimaan välttämällä päällekkäisten lupa-, ilmoitus- ja hyväksymismenettelyjen säätämistä.

Ehdotetun terveydensuojelulain lisäksi myös useissa muissa laeissa yhtenä suojeltavana oikeushyvä on väestön terveys. Tällaisia lakeja ovat muun muassa ilmansuojelulaki, meluntorjuntalaki, vesilaki, jätelaki, kemikaalilaki, säteilylaki, elintarvikelaki, lihentarkastuslaki, maidontarkastuslaki, tuoteturvallisuuslaki, tuotetavastuulaki sekä rakennuslaki. Sanottujen säädösten lisäksi myös monien muiden lakien avulla suojellaan ihmisen terveyttä tai niillä pyritään vaikuttamaan elinympäristön terveellisyteen.

Tietämys elinympäristön terveellisyysvaikutuksista tekijöistä on lisääntynyt tutkimusmenetelmien kehittyessä. Varsinkin epidemiologisten ja toksikologisten tutkimusmenetelmien kehittyminen on parantanut elinympäristön terveysriskien arviointimahdollisuuksia. Perinteisten, lyhyellä aikavälillä vaikuttavien mikrobiologisten ja hygieenisten vaaratilanteiden rinnalla säätelyn tarve on myös lisääntynyt useista lähteistä peräisin olevien, kemiallisten altisteiden pitkäaikaisvaikutusten ehkäisemiseksi.

Tiedon lisääntyessä kansalaiset ovat yhä kiinnostuneempia vaikuttamaan elinympäristön laatuun. Vaikuttaminen on mahdollista vain, jos kansalaisten käytettävissä on riittävästi tietoa elinympäristön terveydellisistä riskitekijöistä. Ehdotuksen eräänä tavoitteena on myös ollut terveydensuojelua koskevan yleisen tiedon tason parantaminen.

Ehdotettu terveydensuojelulaki on pääasiallisesti puitelaki, joka sisältää terveydensuojelun yleiset tavoitteet sekä säännökset oikeudesta puuttua terveyshaittaa aiheuttavaan toimintaan. Lain tavoitteena on erityisesti lisätä paikallisten terveysviranomaisen asiantuntemusta ja mahdollisuuksia uusien, ennalta arvaamattomien terveyshaittojen tunnistamiseksi. Joustavin säännöksiin pyritään edistämään paikallisten olosuhteiden huomioon ottamista terveydensuojelun suunnittelussa ja valvonnassa. Yhteistyö lisääntyy erityisesti ympäristönsuojeluviranomaisten kanssa.

3.2. Keskeiset ehdotukset

Ehdotus terveydensuojelulaiksi sisältää ne yleiset periaatteet ja säännökset, joiden avulla elinympäristön terveydellinen laatu voidaan turvata.

Ehdotuksen mukaan elinympäristöön vaikuttava toiminta on käytettävissä olevien mahdol-

lisuuskien mukaan suunniteltava siten, että ylläpidetään ja edistetään väestön ja yksilön elinympäristön terveellisyttä. Terveyshaittaa aiheuttaviin asetuksessa mainittuihin toimintoihin olisi ehdotuksen mukaan oltava ympäristölupaviranomaisen myöntämä lupa. Lisäksi eräistä elinympäristön terveydelliseen tilaan vaikuttavista toiminnoista olisi ilmoitettava terveydensuojeluviranomaiselle asianmukaisen valvonnan toimeenpanemiseksi.

Myöntäessään toimintaan luvan ympäristölupaviranomainen voisi asettaa toiminnan harjoittamista koskevia ehtoja terveyshaittojen ehkäisemiseksi. Toiminnasta tehtyä ilmoitusta käsitellessään terveydensuojeluviranomainen voisi antaa kieltoja, määräyksiä tai ohjeita terveydellisten epäkohtien syntymisen estämiseksi.

Ilmoitus olisi ehdotuksen mukaan tehtävä mahdollista terveyshaittaa aiheuttavan työtilan tai terveydellisiltä vaikutuksiltaan sitä vastaavan toiminnan sijoittamisesta rakennukseen, jossa on asuinhuoneistoja sekä sellaisen huoneiston, esim. kokoontumishuoneiston perustamisesta, jonka terveydellisille olosuhteille olisi sen käyttäjämäärän tai toiminnan luonteen huomioonottaen asetettava erityisiä vaatimuksia. Ilmoitus olisi myös tehtävä elintarvikehuoneiston perustamisesta tai käyttöönotosta, yleiseen käyttöön tarkoitetun saunan, uimalan, kylpylän, uimahallin sekä uimarannan käyttöönotosta sekä eläinten pitoon tarkoitetun rakennuksen tai aitauksen sijoittamisesta asema- tai rakennuskaava-alueelle. Ilmoitusta ei olisi kuitenkaan tehtävä silloin, kun asema- tai rakennuskaavassa eläinten pitoon tarkoitettu alue sijaitsee maatalousalueella tai jos asianomaiselle toiminnalle on säädetty ympäristölupaviranomaisen hyväksyminen.

Ehdotuksen mukaan kunnan terveydensuojeluviranomaisen olisi varauduttava erityistilanteisiin. Onnettomuuksien ehkäisemiseksi terveydensuojeluviranomaisen tulisi, yhteistoiminnassa muiden viranomaisten ja laitosten kanssa, ennakolta huolehtia erityisten terveyden vaaraa aiheuttavien tilanteiden ehkäisemiseksi tarvittavista valmius- ja varoimenpiteistä.

Ehdotukseen on sisällytetty yleiset vaatimukset talousvetenä käytettävälle vedelle. Lisäksi ehdotuksessa on veloitettu suunnittelemaan, sijoittamaan, rakentamaan ja hoitamaan vedenottoa sekä vesilaitos siten, ettei talousveden terveydellinen laatu vaarannu.

Talousveden terveydellisen laadun turvaamiseksi toiminnan harjoittajan tulee tehdä ilmoi-

tus vesilaitoksen sekä pakattua talousvettä toimittavan laitoksen vedenotto paikasta ja veden käsittelytavasta asianmukaisen valvonnan toteuttamiseksi. Terveellisen talousveden saamiseksi ja kunnallisteknillisten toimintojen turvaamiseksi lakiehdotuksessa, kuten nykyisessä terveydenhoitolaissa, säädettäisiin liittymisvelvollisuudesta yleiseen vesijohtoon. Kunnan terveydensuojeluviranomainen voisi päättää poikkeuksista yleisestä liittymisvelvollisuudesta.

Ehdotukseen sisältyy yleinen säännös jäteiden ja jätevesien terveyshaittojen ehkäisemiseksi. Jätehuollon valvonta perustuu kuitenkin pääasiassa myös terveydellisten seikkojen osalta jätelakiin. Vastaavasti kuten vesijohtoon liittymisestä on säädetty, säädetään myös viemäriin liittymisestä.

Rakennusten ja niiden ympäristön terveellisuuden turvaamiseksi ehdotetaan säädettäväksi yleinen velvoite ylläpitää ja edistää väestön ja yksilön elinympäristön terveellisyttä rakentamista suunniteltaessa ja toteutettaessa.

Ehdotukseen sisältyy rakennuksen ja sen ympäristön sekä yleisen alueen varustamisen, kunnossapidon, hoidon ja käytön terveellisyttä koskevat yleiset periaatteet. Rakennukseen ja sen perustuksiin käytettävien aineiden sekä kiinteiden varusteiden ja laitteiden tulisi olla sellaisia, ettei niistä aiheudu terveyshaittaa. Lisäksi ehdotus sisältää ihmisen oleskeluun käytettävälle tilalle asetettavat terveydelliset vaatimukset.

Vastaavasti kuin talousveden osalta ehdotus sisältää elintarvikkeiden valmistamista, kuljetamista, säilyttämistä tai käsittelyä koskevat terveydelliset periaatteet. Ammatti- tai elinkeinotoiminnan yhteydessä myytäväksi tai luovutettavaksi tarkoitettujen elintarvikkeiden käsittelyn terveellisuuden turvaamiseksi toiminnan harjoittajan tulisi tehdä ilmoitus elintarvikehuoneistosta ennen sen perustamista tai käyttöönottoa.

Väkeä kokoavista yleisistä tilaisuuksista liikelle lähtevien epidemioiden ehkäisemiseksi ehdotukseen sisältyy velvoite tehdä terveydensuojeluviranomaiselle ilmoitus tilaisuudesta asianmukaisen valvonnan toteuttamiseksi. Ilmoituksen johdosta terveydensuojeluviranomainen voisi antaa paitsi terveyshaitan ehkäisemiseksi tarpeellisia ohjeita ja määräyksiä myös rajoittaa tilaisuuden yhteydessä myytävien tai luovutettavien tuotteiden valikoimaa. Yleisen tilaisuuden järjestäjä olisi toisaalta velvollinen huolehtimaan siitä, että tilaisuuden

osanottajia varten alueella on toteutettu riittävät hygieeniset järjestelyt ja että saatavilla on riittävästi terveydelliset vaatimukset täyttävää talousvettä.

Ilma-, vesi- ja maaliikenteen terveydellisten olojen valvomiseksi ehdotus sisältää liikennevälineiden elintarvikkeiden käsittelyyn käytettävän tilan ilmoittamista koskevan velvoitteen.

Ehdotus sisältää edelleen velvoitteen suunnitella, varustaa sekä pitää kunnossa ja hoitaa leirintäalue ja muu vastaava majoittumiseen varattu alue sekä uimahalli, kylpylä, sauna, uimala, yleiseen käyttöön tarkoitettu uimaranta tai muu vastaava alue siten, ettei alueen käytöstä aiheudu terveyshaittaa. Uimaveden laatua on terveydensuojeluviranomaisen säännöllisesti valvottava.

Tauteja levittävien vahinkoeläinten valvomiseksi esitys sisältää terveydensuojeluviranomaiselle valtuuden määrätä toimenpiteistä vahinkoeläinten hävittämiseksi silloin, kun niiden voitaisiin katsoa levittävän tauteja tai muutoin aiheuttavan terveyshaittaa.

Kunnan terveydellisiä oloja koskevan tietämyksen lisäämiseksi terveysviranomaisten tulisi aktiivisesti tiedottaa ympäristöterveyteen vaikuttavista asioista sekä kunnan asukkaille, toiminnanharjoittajille, että myös muille viranomaisille. Tarkoituksena on, että terveydensuojeluviranomaiset ohjaamalla ja valistamalla informoivat kansalaisia siten, että he tietäisivät valintoja tehdessään toimenpiteiden terveysvaikutukset sekä pyrkisivät toiminnassaan terveyden kannalta edullisiin ratkaisuihin.

Terveydensuojelulaki velvoittaisi terveydensuojeluviranomaiset olemaan yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa terveydensuojeluun liittyvissä kysymyksissä. Erityisesti vaikutuksiltaan laaja-alaisen hankkeiden seuraamiseksi kuntien keskinäinen yhteistyö sekä yhteistyö kunnan eri viranomaisten kesken on merkityksellistä.

4. Esityksen vaikutukset

4.1. Taloudelliset vaikutukset

Ehdotetulla lainsäädännöllä ei ole välittömiä, merkityksellisiä vaikutuksia valtion tai kuntien talouteen. Lain toimeenpano ei edellytä uusien virkojen perustamista sosiaali- ja terveystieteiden ministeriöön eikä lääninhallituksiin.

Terveydensuojelun ohjaamisesta ja johtamisesta vastaavilla viranomaisilla tulisi olla käytettävissään riittävä määräraha terveydensuojeluun liittyvän ohjeistuksen ja välittömiä toimenpiteitä edellyttävien selvitysten laatimiseen sekä asiantuntijapalvelujen hankkimiseen asiantuntija- ja tutkimuslaitoksilta.

Lain toimeenpanosta vastaavissa kunnissa voidaan toisaalta arvioida saatavan aikaan kustannussäästöjä, koska laki yleisenä puitelakina antaa mahdollisuuden kunnille järjestää valvonta kunkin kunnan omien olosuhteiden mukaisesti paikallinen elinkeinorakenne huomioon ottaen. Yhteistyötä eri viranomaisten kesken korostava laki lisää valvonnan sujuvuutta ja siten parantaa valvonnan tuloksellisuutta edellyttämättä erityisiä lisämenoja kunnissa.

Lakiehdotuksen mukaan kunnalla olisi mahdollisuus periä maksuja toiminnanharjoittajilta kunnan käsittelemistä ilmoituksista. Samoin kunnalla olisi oikeus periä korvaus ilmoitusten perusteella annettujen määräysten valvonnasta sekä talousveden ja uimaveden laadun valvonnasta. Näistä toimenpiteistä saaduilla tuloilla, jotka tulee taksoittaa omakustannusperiaatteen mukaisesti, voidaan ainakin osittain kattaa terveysvalvonnasta aiheutuvia kuluja.

4.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Lailla ei ole erityisiä organisaatiovaikutuksia valtiolla eikä kunnissa. Lain toimeenpano ei ole enää sidottu terveyslautakuntaan, vaan kunta voisi itse päättää siitä kunnallisesta elimestä, joka vastaa valvonnasta kunnan alueella. Tämä antaa mahdollisuuden järjestää valvonta kussakin kunnassa sille parhaiten sopivalla tavalla.

Kunnissa lain toimeenpano ei edellytä lisäresursseja, vaan valvontatehtävistä tulisi selviytyä nykyisillä voimavaroilla siitä huolimatta, että ETA-sopimus ja mahdollinen myöhemmin tapahtuva liittyminen Euroopan Unioniin tuovat myös tullessaan lisää eräitä terveydensuojelun valvontatehtävien piiriin kuuluvia raportointi- ja muita velvoitteita.

4.3. Ympäristövaikutukset

Lailla voidaan yleisesti katsoa olevan myönteinen vaikutus ympäristönsuojelun edelleen

kehittymiseen maassamme. Vaikka lain tarkoitusperänä on erityisesti ihmisen terveyden suojeleminen ja edistäminen, on lain edellyttämällä ympäristöön vaikuttavilla toimenpiteillä myös merkitystä ympäristönsuojelun kannalta. Varsinkin lain sijoituslupa- ja ilmoitusmenettelyillä vaikutetaan oleellisesti erilaisten hankkeiden lähiympäristön laatuun ja siten edistetään myös ympäristönsuojelun tavoitteiden toteutumista.

5. Asian valmistelu

5.1. Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 27 päivänä elokuuta 1986 toimikunnan, jonka tehtävänä oli selvittää terveydenhoitolain uudistamistarve ottaen huomioon yhteiskunnan ja elinkeinoelämän kehittyminen sekä ympäristöterveydenhuoltoon vaikuttavan uuden lainsäädännön ja hallinnon syntyminen. Erityistä huomiota toimikunnan oli kiinnitettävä yhteistyö- ja työnjakokysymyksiin ympäristöterveydenhuollon tehtäväalueen sekä ympäristöministeriön, maa- ja metsätalousministeriön ja kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalojen välillä. Toimikunnan tuli tehdä ehdotukset tarvittaviksi muutoksiksi terveydenhoitolakiin ja tarvittaessa myös muihin siihen läheisesti liittyviin säädöksiin.

Toimikunta jätti mietintönsä 31 päivänä maaliskuuta 1988 (komiteamietintö 1988:13) ja päättyi esittämään terveydenhoitolain kokonaisuudistusta.

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 22 päivänä maaliskuuta 1989 työryhmän, jonka tehtävänä oli valmistella terveydenhoitolakitoimikunnan mietintöön sisältyvän terveydensuojelulakiehdotuksen edellyttämät asetukset. Työryhmä jätti esityksensä (Työryhmämuistio 1989:20 STM) sosiaali- ja terveysministeriölle 29 päivänä joulukuuta 1989.

5.2. Lausunnot

Sosiaali- ja terveysministeriö pyysi heinäkuussa 1988 toimikunnan lakiehdotuksesta lausunnot 46 viranomaiselta ja järjestöltä. Sosiaali- ja terveysministeriö pyysi elokuussa 1990 asetustyöryhmän mietinnöstä yhtä laajalti lausunnot. Samalla liitteenä oli myös esitysluonnos terveydensuojelulakeiksi siihen ensimmäisen lausuntokierroksen jälkeen tehtyine muutoksineen. Tämän jälkeen sosiaali- ja terveysministeriössä on jatkettu lakiehdotuksen valmistelua lausuntojen pohjalta ja ottaen erityisesti huomioon valtion ja kuntien hallinnossa tapahtuneet muutokset, muuttunut ympäristönsuojelulainsäädäntö ja ETA-sopimus. Sosiaali- ja terveysministeriö pyysi lausunnon heinäkuussa 1993 viimeistellystä esitysluonnoksesta keskeisiltä viranomaisilta ja järjestöiltä.

6. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Esityksellä on liittymäkohtia valtioneuvoston hallinnon kehittämishankkeeseen, jonka nojalla valtioneuvosto on 17 päivänä kesäkuuta 1993 tehnyt periaatepäätöksen. Päätöksessä todetaan muun muassa, että ympäristöhallinto koostuu aluetasolla ympäristöministeriön alaisiksi aluekeskuksiksi yhdistämällä vesi- ja ympäristöpiirit ja lääninhallitusten ympäristötehtävät sekä sen mukaan, kuin erikseen tarkemmin määritellään, ympäristöterveydenhuollon tehtävät. Aluekeskukset olisivat asianomaisilta osiltaan maa- ja metsätalousministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön alaisia.

Esitys liittyy lisäksi hallituksen esitykseen rikoslainsäädännön kokonaisuudistuksen toisen vaiheen käsittäväksi rikoslain ja eräiden muiden lakien muutoksiksi (HE 94/93 up), jonka mukaan nykyisin aineelliseen lainsäädäntöön sisältyvät vankeusuhkaiset rangaistussäännökset koottaisiin rikoslakiin.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Terveydensuojelulaki

1 luku. Yleiset säännökset

1 §. *Lain tarkoitus.* Pykälään ehdotetaan otettaviksi lain tarkoitusta koskevat säännökset. Lain tavoitteena on suojella ihmisen terveyttä. Terveydensuojelua olisi elinympäristön saattaminen väestön ja yksilön terveyden kannalta mahdollisimman hyväksi. Terveydensuojeluun kuuluisi nykyisen terveydenhoitolain mukaisesti odotettavissa olevien terveyshaittojen ehkäisy ja todettujen haittojen poistaminen ja vähentäminen.

Nykyisen terveydenhoitolain käsitteiden terveydellinen haitta ja terveydellinen vaara sijasta lakiehdotuksessa käytetään käsitettä terveyshaitta.

Terveyshaitalla tarkoitetaan lakiehdotuksessa elinympäristössä olevasta tekijästä tai olosuhteesta aiheutuvaa ihmisessä todettua terveyden häiriötä, kuten sairauden oiretta, solun tai elimen patologista muutosta, tautia ja viimeisenä asteena kuolemaa. Tällaisia konkreettisia haittoja ovat esimerkiksi pakokaasujen ulkoilmassa aiheuttama päänsärky ja pahoinvointi, juomavedessä esiintyvien kemikaalien aiheuttama mahanärsytys tai muu sairaus sekä yöunen jatkuvasta estymisestä aiheutuva väsymys ja hermostuneisuus.

Toisaalta terveyshaitalla tarkoitetaan myös pitkäaikaista tai lyhytaikaista altistumista terveydelle vaaralliselle kemialliselle aineelle siinä määrin, että sairauden tai muun terveyshaitan syntyminen on mahdollista. Tällainen olosuhde saattaa esiintyä silloin kun esimerkiksi talousvedessä on terveydelle vaaralliseksi tunnettua ainetta siinä määrin, että sen pitoisuus ylittää toksikologisin perustein määritellyn haittomuusrajan (ohjearvon). Terveyshaittaa saattaa syntyä myös silloin, kun vilkas liikenneväylä sijoitetaan lasten leikkipaikan välittömään läheisyyteen, diskosta tunkeutuu asuntoon kohtuuton melua tai mikrobeja esiintyy terveydelle haitalliseksi katsottavia määriä juomavedessä.

Elinympäristöllä tarkoitetaan lakiehdotuksessa ihmisen välitöntä ympäristöä, esimerkiksi ympäristöä hänen asuntonsa läheisyydessä sekä kulku- ja liikkumaympäristöä. Elinympäristöllä

tarkoitetaan myös asunnon sisätiloja. Elinympäristöllä ei siten tarkoiteta tässä laissa esimerkiksi ulointa ilmakehän kerrosta (stratosfääri), vaikka otsonikerroksen väheneminen saattaa lisätä mahdollisuutta sairastua ihosyöpään.

2 §. *Yleiset periaatteet.* Pykälään ehdotetaan sisällytettäväksi velvoite ottaa terveydensuojelu huomioon yhteiskunnan toimintoja suunniteltaessa. Terveydensuojelu edellyttää elinympäristön suunnittelun, rakentamisen ja siihen vaikuttavien toimintojen sekä muiden sellaisten tekijöiden, joihin yksilö ei voi omilla valinnoillaan ratkaisevasti vaikuttaa, ohjaamista siten, että ihmisen terveyden ylläpitämiselle olisi mahdollisimman hyvät edellytykset.

Pykälä sisältää yleisperiaatteen, jonka mukaan kaikki teollinen ja muu elinkeinotoiminta, hoito- ja muu palvelutoiminta, virkistystoiminta sekä muu vastaava toiminta on suunniteltava ja toteutettava siten, että terveyshaittojen syntyminen ehkäistään. Velvoite terveyshaittojen syntymisen ehkäisemiseksi koskisi myös sellaisia palveluja, joita käyttävät ovat haitalle alttiina, mikäli toiminta ei ole asianmukaisesti järjestetty. Tällaisia ovat hoito- ja muu palvelutoiminta sekä virkistystoiminta ja muut näihin rinnastettavat toiminnot. Esimerkiksi sairaalaa, lasten päiväkotia, koulua tai muuta vastaavaa, erityisen herkille ryhmille tarkoitettua laitosta ei tulisi sijoittaa paikkaan, joka vilkkaan liikenteen, teollisuuden tai yhdyskunnan toimintojen aiheuttaman melun tai ympäristön pilaantumisen takia aiheuttaa mahdollista terveyshaittaa. Sellaiset palvelut, joihin haudutaan terveyden edistämiseksi, kuten esimerkiksi urheilu-, kuntoilu-, kylpy- ja hieromalaitokset, tulisi järjestää ja hoitaa siten, ettei niiden välityksellä leviä tartuntaa kävijästä toiseen tai aiheudu muuta terveyshaittaa palvelujen käyttäjälle.

Tavoitteena olisi käyttää kulloinkin tiedossa ja käytettävissä olevat mahdollisuudet terveyshaittojen ehkäisemiseen. Terveyshaittaa aiheuttavien kemiallisten, fysikaalisten ja biologisten tekijöiden esiintyminen olisi voitava ehkäistä tai pitää mahdollisimman vähäisenä. Tällä elinympäristön muuttamisella sekä väestön toimintojen ja käyttäytymisen ohjaamisella elinolosuhteiden terveellisyyttä edistävaksi estetään sairauksien ja muiden fyysisten, psyykkisten ja sosiaalisten terveyshaittojen syntyminen sekä olemassa olevien sairauksien vaikeutuminen.

Toiminnassa otettaisiin mahdollisuuksien mukaan huomioon yksilöiden tai ryhmien erityinen herkkyys ja erilaiset edellytykset ja niistä seuraavat erityisvaatimukset. Ryhmillä tarkoitetaan esimerkiksi vanhuksia, vammaisia, lapsia, raskaana olevia sekä astmaatikkoja ja muita kroonisesti sairaita.

3 §. *Suhde eräisiin säädöksiin.* Terveiden suojelemiseksi noudatettaisiin tämän lain sekä sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten lisäksi, mitä muissa laeissa tai niiden nojalla säädetään tai määrätään.

Työsuojelulainsäädännön tehtävänä on työntekijöiden terveyden säilyttämisen ja edistämisen turvaaminen vähentämällä työolosuhteista aiheutuvia terveydellisiä vaaroja ja haittoja ja toisaalta lisäämällä niitä tekijöitä, jotka edistävät työntekijän fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia. Terveysterveysuojelulaki täydentää työsuojelulainsäädäntöä.

Kemikaalilaki sisältää erityissäännökset kemikaaleista sekä niiden valmistuksesta, maahantuonnista, maastaviennistä, luovuttamisesta, hallussapidosta ja säilyttämisestä, teknisestä ja muusta käytöstä, testaamisesta sekä muusta näihin rinnastettavasta kemikaalien käsittelystä.

Säteilyn käytöstä ja muista toiminnoista, joista aiheutuu tai saattaa aiheutua ihmisen terveyden kannalta haitallista altistumista säteilylle säädetään säteilylaissa.

Puolustusvoimissa tehtävästä terveydensuojelusta säädetään terveydenhuollon järjestämisestä puolustusvoimissa annetussa laissa (322/87). Lain mukaan paikallisesta terveydenhuollosta vastaavat sotilasviranomaiset.

Elinympäristön terveellisyys on otettu huomioon useissa ympäristönsuojelua koskevilla laeilla sekä rakennuslainsäädännössä. Rakennuslaissa, ilmansuojelulaissa, meluntorjuntalaissa, vesilaissa ja eräistä naapurussuhteista annetussa laissa suojeltavana oikeushyvinä on muiden muassa ihmisen terveys. Keinot terveydensuojelun ja ympäristönsuojelun päämäärien toteuttamiseksi ovat useimmiten samankaltaisia. Terveysterveysuojelulain perusteella arvioidaan ihmiseen kohdistuvia terveysriskejä hänen elinympäristönsä kokonaisuutena huomioon ottaen ja osoitetaan keinot niiden torjuntaan.

Elintarvikelaissa on säännökset elintarvikkeiden kuluttajalle aiheuttamien terveydellisten ja taloudellisten vahinkojen estämiseksi. Terveysterveysuojelulaissa säädetään elintarvikkeiden

olosuhdevalvonnasta eli tuotteiden hygieenistä käsittelyolosuhteista.

2 luku. Viranomaiset ja niiden tehtävät

4 §. *Ylin ohjaus ja valvonta.* Lakiehdotuksen mukaan terveydensuojelun suunnittelu, ohjaus ja valvonta kuuluisivat sosiaali- ja terveysministeriölle. Kauppa- ja teollisuusministeriön alainen elintarvikkevirasto vastaisi elintarvikkehygieniä koskevien terveydensuojelulain säännösten toimeenpanon ja valvonnan ohjauksessa.

Pykälän 3 momentin mukaan sosiaali- ja terveysministeriön asiana on antaa tarvittaessa yleisiä ohjeita terveyshaitan arvioimiseksi. Ohjeet muodostaisivat perustan harkittaessa yksittäistapauksessa rajoitusten asettamista terveyshaittaa aiheuttavalle toiminnalle. Säännöksen nojalla mahdollisesti annettavat ohjeet tulisivat ohjaamaan viranomaisia terveysvalvonnan suunnittelussa ja päätöksenteossa. Yleiset ohjeet voisivat koskea esimerkiksi terveydelle haitalliseksi tiedetyn tekijän hyväksyttävää määrää elinympäristössä parhaan käytettävissä olevan tiedon periaatetta soveltaen. Kansainvälisten sopimusten velvoitteet tulisivat otettaviksi huomioon näissä ohjeissa. Yleisin ohjein voitaisiin saattaa terveyshaitan arvioiminen yhdensuuntaiseksi maan eri osissa. Sosiaali- ja terveysministeriö ei antaisi kuitenkaan ilmanlaadun eikä melun ohjearvoja siltä osin kuin niistä on olemassa valtioneuvoston ilmansuojelulain ja meluntorjuntalain nojalla vahvistamat ohjearvot.

5 §. *Alueellinen terveydensuojelu.* Terveysterveysuojelun alueellinen ohjaus ja valvonta kuuluisivat lääninhallitukselle. Lääninhallituksen tehtävänä olisi myös opastaa, ohjata ja valvoa kuntien terveydensuojelua.

6 §. *Kunnan terveydensuojelutehtävät.* Terveysterveysuojelusta huolehtiminen olisi lakiehdotuksen mukaan kunnan tehtävä alueellaan. Terveysterveysuojelun sisältö on määritelty lakiehdotuksen 1 §:ssä ja yleiset periaatteet 2 §:ssä. Kunnan tulisi siten yhdyskuntasuunnittelussa, liikennesuunnittelussa, suunniteltaessa sairaaloiden, hoito- ja huoltolaitosten, koulujen, tuotantolaitosten ja asuntoalueiden sijoittamista sekä muutoinkin yhdyskuntarakenteeseen vaikuttavia päätöksiä tehtäessä ottaa huomioon terveydensuojelun asettamat vaatimukset. Kunnan tulisi oma-aloitteisesti huolehtia siitä, että

terveysnäkökohdat otetaan riittävästi huomioon kaikessa elinympäristöä koskevassa päätöksenteossa.

Lupa- ja ilmoitusmenettelyn yhteydessä annettavilla ohjeilla ja määräyksillä voidaan huolehtia elinympäristöstä aiheutuvien terveyshaittojen ehkäisemisestä, vähentämisestä ja poistamisesta. Lisäksi ehdotuksen 51 §:n nojalla kunnan olisi mahdollista antaa terveyshaitan aiheuttajalle terveyshaitan poistamiseksi tai syntyneen ehkäisemiseksi välttämättömiä määräyksiä. Määräystä olisi mahdollista tehostaa uhkasakolla, teettämisuhalla tai uhalla, että toiminta voidaan keskeyttää osaksi tai kokonaan. Keinot terveyshaitan ehkäisemiseksi, vähentämiseksi ja poistamiseksi olisivat riippuvaisia paitsi toiminnan laadusta, terveyshaitan vakavuudesta, välittömyydestä tai laajuudesta myös niistä mahdollisuuksista, jotka olisivat kunnan ja toiminnanharjoittajan tiedossa ja käytettävissä terveyshaitan poistamiseksi, rajoittamiseksi tai ehkäisemiseksi.

Kunnan tulisi huolehtia elinympäristön fyysikaalisen, kemiallisen ja biologisen tilan aktiivisesta seurannasta. Kuntatasolla läheinen yhteistyö ympäristönsuojeluviranomaisten ja terveydensuojeluviranomaisten kesken olisi seurannassa tarpeen voimavarojen asianmukaiseksi kohdentamiseksi. Elinympäristön terveydellisen tilan muutoksista olisi mahdollista saada tietoa myös mahdollista terveyshaittaa aiheuttavan toiminnan harjoittajalle asetettavilla, elinympäristön terveydellistä laatua koskevilla tarkkailuvelvoitteilla.

Elinympäristön terveellisuuden ylläpitämisessä ja edistämisessä on tärkeällä sijalla terveydensuojeluviranomaisten suorittama elinympäristön terveydellisten olojen valvonta.

Toiminnanharjoittajalle voitaisiin tarvittaessa antaa määräyksiä terveyshaitan ehkäisemiseksi.

Paitsi määräysten ja kieltojen avulla terveydensuojelua edistettäisiin järjestämällä sitä koskevaa neuvontaa ja opastusta. Terveydensuojelua koskevalla tiedotustoiminnalla on mahdollista lisätä väestön edellytyksiä tehdä omaa terveyttään edistäviä ratkaisuja. Terveydensuojeluviranomaisen tulisi erityisesti etukäteen opastaa toiminnanharjoittajia sellaisten teknillisten ratkaisujen löytämiseksi, esimerkiksi ilmoitusta edellyttävien toimintojen suunnittelussa, että ne täyttävät tämän lain edellytykset. Näin välttyään mahdollisilta kalliilta korjaustoimenpiteiltä toiminnan jo käynnistyttyä tai

jopa toiminnan mahdolliselta keskeyttämiseltä tai kieltämiseltä.

Kunnan tulisi jakaa tietoa elinympäristön terveydellisestä tilasta. Tarkoituksena olisi, että paitsi kuntalaisilla, myös kunnan eri viranomaisilla sekä terveydensuojelua alueellisesti ja paikallisesti ohjaavilla viranomaisilla olisi käytettävissään riittävästi tietoa elinympäristön tilasta ja siinä tapahtuvista muutoksista.

7 §. *Kunnan terveydensuojeluviranomainen.* Lakiehdotuksen mukaan kunnan terveydensuojeluun kuuluvista tehtävistä huolehtisi kunnan määräämä lautakunta tai muu toimielin. Lautakunta tai toimielin voi olla myös useamman kunnan muodostama. Kunta voi itse päättää, kuten muuallakin lainsäädännössä on menetelty, siitä, mitä tehtäviä se haluaa siirtää käsiteltäväksi alaiselleen viranhaltijalle. Muutoksenhausta viranhaltijan tekemien päätösten osalta ehdotetaan säädettäväksi 56 §:ssä.

8 §. *Eritystilanteeseen varautuminen.* Ehdotettu pykälä sisältää nykyisen terveydenhoitolain 82 a §:ssä olevan veloitteen varautua ennalta erityistä terveyshaittaa aiheuttaviin tilanteisiin. Tällaisia ovat esimerkiksi kemikaalionnettomuudet tai kemiallisten aineiden säilyttämisestä kunnan alueella mahdollisesti aiheutuvat terveyshaitat. Varautuminen edellyttäisi, että kunnan terveydensuojeluviranomainen selvittäisi ja ottaisi toiminnassaan huomioon kaikki sen toimialueella olevat seikat, joista voi aiheutua äkillistä terveyshaittaa. Eritystilanteeseen varautuminen edellyttää yhteistyötä muun muassa kunnan palo- ja pelastusviranomaisten kanssa.

3 luku. Luvanvarainen toiminta

9 §. *Sijoituslupa.* Nykyisen terveydenhoitolain 26 §:n mukaan tehdas, laitos tai varasto, jollaisesta voidaan katsoa aiheutuvan terveydellistä haittaa ympäristölle, saadaan sijoittaa vain sellaiseen paikkaan, jonka terveyslautakunta on hakemuksesta hyväksynyt (sijoituspaikkalupa). Jos sijoituspaikka on asema- tai rakennuskaavassa varattu, hyväksymistä ei kuitenkaan tarvita.

Toiminnalle, josta saattaa aiheutua terveyshaittaa, tulisi lakiehdotuksen mukaan saada lupa. Asetuksella on tarkoitus määritellä, kuten nykyisessä terveydenhoitoasetuksessa, ne teolliset tai niihin rinnastettavat toiminnot, joita lupajärjestelmä koskee. Luvanvaraiseksi on

asetuksen nojalla tarkoitus määrätä sellainen, mahdollista terveyshaittaa aiheuttava toiminta, jolla katsotaan olevan erityistä merkitystä terveydensuojelun kannalta. Lupaa olisi myös haettava toiminnan olennaiselle laajentamiselle ja muuttamiselle. Olennaiseksi laajentamiseksi katsottaisiin laajennus, jonka seurauksena tuotannon määrässä tapahtuu sellainen muutos, että ympäristön altistuminen päästöistä johtuville epäpuhtauksille huomattavasti kasvaa. Olennainen muutos puolestaan tarkoittaisi tuotannon muuttamista siten, että esimerkiksi kemialliset aineet, joille toiminnan ympäristön väestö on altistunut, muuttuvat toisiksi aineiksi tai muita altistavia ympäristötekijöitä tulee lisää.

Sijoituslupa käsitellään ympäristölupamenettelylaissa säädettyssä järjestyksessä.

10 §. *Sijoituslupan myöntäminen.* Lupaa ratkaistaessa on otettava huomioon asutuksen läheisyys ja väestön altistuminen toiminnasta aiheutuvalle ilman, veden ja maaperän saastumiselle sekä melulle. Toiminnan tulisi tarkoitukseen varatussa paikassa täyttää lakiehdotuksen 2 §:n mukaiset yleiset periaatteet.

Pykälän mukaan toimintaa koskevaan lupaan voitaisiin sisällyttää lupaehtoja. Lupaehtoilta varmistettaisiin, että toiminta suunnittelussa paikassa harjoitettuna täyttää terveydensuojelulaissa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä ja määräyksissä asetetut vaatimukset. Lupaehdot voisivat koskea toiminnasta aiheutuvaa ilman, veden tai maaperän saastumisen taikka melun rajoittamista siten, ettei terveyshaittaa synny.

Paitsi toiminnan hyväksymisen edellytyksiä, ehdot voisivat sisältää myös veloitteen seurata toiminnasta syntyvien terveydellisten haitteiden joutumista ihmisen elinympäristöön (päästöjen seuranta) sekä tarvittaessa näiden esiintymistä yhdyskunnan ilmassa, maaperässä, talousvedessä tai elintarvikkeissa.

Ympäristösuojelun tavoitteiden toteuttamiseksi voidaan toiminnan harjoittajalle ympäristönsuojelun lakien nojalla annettavilla päätöksillä asettaa tarpeellisia ehtoja ja antaa määräyksiä. Tarkoituksena on, ettei nykyisen terveydenhoitolain ja ympäristönsuojelun lakien välistä soveltamisalaa olennaisesti muuteta.

Vesilain mukaisessa lupamenettelyssä asetetaan vesiensuojelun kannalta tarpeelliset ehdot. Teollisuusjätevesiä koskevissa hakemusasioissa oikeuskäytännössä terveyslautakunnalla (terveydensuojeluviranomaisella) on katsottu ole-

van oikeus esittää jätevedestä johtuvien terveydellisten haittojen estämistä tarkoittavia vaatimuksia sekä hakea päätökseen muutosta.

Pääsääntöisesti toimintaa varten myönnettävä lupa olisi, kuten nykyisinkin, jatkuva. Ehdotuksen mukaan lupa voitaisiin kuitenkin myöntää myös määräaikaisena. Edellytyksenä olisi, että luvan myöntämiseen määräaikaisena olisi erityinen syy. Syy voisi olla esimerkiksi kaavoituksen suunniteltu ulottaminen toiminnan sijaintipaikkaan. Lupa saattaa olla asianmukaista myöntää siihen saakka, kunnes kaava toteutetaan. Lain tarkoituksena ei ole siirtää myöntämään määräaikaisia lupia.

Pykälän 4 momentin mukaan toimintaa ja sen sijoittumista koskeva lupa raukeaisi, jollei toimintaa ole aloitettu laissa säädettyssä tai ympäristölupaviranomaisen toiminnan harjoittajan hakemuksesta jatkamassa ajassa. Luvan voimassaolon jatkaminen edellyttäisi, että sitä koskeva hakemus olisi tehty luvan voimassaolon aikana.

11 §. *Lupamääräysten muuttaminen.* Pykälän mukaan lupaviranomainen voisi muuttaa antamansa luvan ehtoja, mikäli myöhemmin kävisi ilmi, että olosuhteet ovat olennaisesti muuttuneet luvan antamisajankohdan jälkeen tai hyväksymisen perusteet ovat olleet virheelliset. Ehtojen muuttamisperusteita olisivat esimerkiksi toiminnan aikana ilmenneet terveyshaittaa aiheuttavat tekijät, joista ei lupaa myönnettäessä ole ollut tietoa, tai uuden tiedon saaminen toimintaan liittyvistä vaaratekijöistä. Mikäli esimerkiksi päästöjen seurantaa koskeva velvoite osoittautuisi tarpeettomaksi, se voitaisiin poistaa. Toisaalta velvoite seurata päästöjä voitaisiin myös asettaa, mikäli aiheutta siihen ilmenee. Lupaviranomaisen antama lupa toiminnan harjoittamiselle tietyssä paikassa olisi otettava huomioon alueen muuta käyttöä suunniteltaessa. Suunnittelussa tulisi pyrkiä siihen, ettei esimerkiksi asutusta tai koulua sijoiteta liian lähelle terveyshaittaa mahdollisesti aiheuttavaa laitosta tai toimintaa. Mikäli kuitenkin myöhemmin kävisi ilmi, että toiminnasta aiheutuu terveyshaittaa, lupaviranomainen voisi muuttaa toiminnalle antamansa luvan ehtoja.

Lupamääräysten muuttamista koskeva asia voisi tulla vireille paitsi toiminnan harjoittajan myös lupaviranomaisen aloitteesta. Lupamääräysten muuttamista koskeva asia on käsiteltävä ympäristölupamenettelylaissa säädettyssä järjestyksessä.

12 §. *Toiminnan lopettaminen ja keskeyttäminen.* Toiminnanharjoittajan on viipymättä ilmoitettava lupaviranomaiselle suunnitellusta toiminnan lopettamisesta tai pitkäaikaisiksi suunnitelluista toiminnan seisokeista. Pitkäaikaiseksi seisokiksi katsotaan toiminnan lopettaminen vähintään kuuden kuukauden ajaksi. Lupaviranomainen voi saamansa ilmoituksen perusteella esimerkiksi vähentää tarkkailumittauksien tekemistä tai lopettaa ne ja näin sekä toiminnanharjoittaja että lupaviranomainen voivat välttyä tarpeettomilta mittauksilta tai selvityksistä aiheutuvista kustannuksista.

Joissakin tapauksissa saattaa toiminnasta aiheutuva terveyshaitta olla niin vakava, tai toiminta luonteeltaan sellaista, ettei väestölle tai yksilölle aiheutuvaa terveyshaittaa voida poistaa muutoin kuin keskeyttämällä toiminta. Toiminnan keskeyttämistä koskevan päätöksen on perustuttava riittävään näyttöön, esimerkiksi valvontamittausten tuloksiin terveyshaittaa aiheuttavan olosuhteen esiintymisestä tai lääkärinlausuntoon epäillystä tai mahdollisesti todetusta terveyshaitasta. Ennen päätöksen tekoa lupaviranomaisen on kuultava toiminnanharjoittajaa. Toiminnan keskeyttämiselle on varattava haittaan nähden kohtuullinen määräaika. Toiminta voidaan käynnistää uudelleen kun riittävät, lupaviranomaisen toteamat toimenpiteet haitan poistamiseksi on tehty.

4 luku. Ilmoituksenvarainen toiminta

13 §. *Ilmoitusvelvollisuus.* Pykälä koskisi erityisiä toimintoja, joille tai joiden tarvitsemille tiloille nykyisessä terveydenhoitolaissa tai -asetuksessa on säädetty velvoite hakea lupa tai hyväksyntä. Ehdotetussa pykälässä menettelyä on kevennetty. Pykälän mukaan toiminnanharjoittaja olisi velvollinen tekemään terveydensuojeluviranomaiselle ilmoituksen hyvissä ajoin ennen säännöksessä tarkoitettujen toimintojen aloittamista. Ilmauksella hyvissä ajoin tarkoitetaan aikaa, jolloin terveydensuojeluviranomaisella on mahdollisuus perehtyä ilmoituksessa mainittuun toimintaan ja käsitellä asia tarvittaessa ehtojen tai määräysten antamiseksi. Toiminnanharjoittajalla on tällöin myös mahdollisuus saada neuvoja ja opastusta hankkeen saattamiseksi laissa tarkoitettuun kuntoon. Elintarvikehuoneiston kyseessä ollessa ilmoitus tulisi tehdä viimeistään 30 vuorokautta ennen

uuden toiminnan aloittamista ja toiminnan oleellisesti muuttuessa viimeistään 14 vuorokautta ennen toiminnan aloittamista.

Työtilaa, jossa harjoitetusta toiminnasta saattaa aiheutua terveyshaittaa tai muuta vastaavaa toimintaa, ei saisi ilmoittamatta sijoittaa rakennukseen, jossa on asuinhuoneistoja. Tällainen tila on esimerkiksi rakennuksen kellarissa toimiva autokorjaamo tai kirjapaino. Pykälä koskisi myös elintarvikehuoneiston perustamista tai käyttöönottoa. Pykälässä tarkoitettuja laitoksia olisivat muun muassa hotellit ja täysihoidot, kunto- ja virkistyslaitokset, oppilaitokset, päiväkodit ja muut sosiaalihuollon laitokset, sairaanhoitolaitos sekä terveyden- ja kauneudenhoitopalveluja antava laitos.

Ilmoituksen tarkoituksena olisi antaa terveydensuojeluviranomaiselle tieto sanottujen, valvontaa edellyttävien laitosten tai toimintojen aloittamisesta. Toimintojen valvonta on tarpeen paitsi laitosten käyttäjien myös ympäristön asukkaiden terveyden suojelemiseksi.

Pykälän 2 momentti sisältäisi toiminnan harjoittajalle velvoitteen myös ilmoittaa terveydensuojeluviranomaiselle toiminnan olennaisesta muuttamisesta ja toiminnan harjoittajan vaihdoksesta.

Pykälän 3 momentti sisältää poikkeuksen 1 momentissa säädetystä ilmoitusvelvollisuudesta. Päällekkäisten menettelyjen estämiseksi ehdotetaan, ettei ilmoitusta tarvitsisi tehdä, milloin toiminnan aloittamisen edellytykseksi on ympäristölupamenettelylaissa säädetty lupaviranomaisen lupa. Näissä tapauksissa terveydensuojeluviranomaiselle ei tarvitsisi tehdä pykälässä säädettyä ilmoitusta, koska terveydensuojeluviranomaisella olisi mahdollisuus saada tieto laitoksen tai toimintojen olemassaolosta kyseisen erityislainsäädännön perusteella.

Asetuksella on tarkoitus määritellä yksityiskohtaisesti ne huoneistot ja laitokset, laissa mainittujen lisäksi, joista niiden toiminnan hygieenisten erityisolosuhteiden vuoksi on tehtävä ilmoitus. Asetuksella säädettäisiin myös ilmoituksesta elintarvikkeiden myynnistä liikkuvasta kioskista, myyntivaunusta tai muusta liikkuvasta laitteesta. Asetuksella myös määrätäisiin ilmoituksen sisällöstä ja siitä, mitä selvityksiä siihen tulisi liittää.

14 §. *Ilmoitus eräissä tapauksissa.* Sosiaali- ja terveysministeriö määräisi pykälän 1 momentin mukaan matkustaja-aluksessa, lentokoneessa, junassa tai muussa yleisessä kulkuvälineessä

olevan elintarvikehuoneiston ilmoituksen tekemisestä. Joissakin tapauksissa saattaisi puheena olevien liikennevälineiden elintarvikehuoneistojen valvonta olla tarkoituksenmukaista keskittää yhdelle viranomaiselle esimerkiksi liikennevälineen kotipaikan määrittelyn vaikeuden vuoksi. Tarkoituksena olisi, että valvontaviranomaisena tällöin olisi elintarvikevirasto, jonka toimialueena on koko maa.

Pykälän 2 momentin mukaan kunnan terveydensuojeluviranomainen olisi oikeutettu laajentamaan ilmoitusvelvollisuuden koskemaan eläinten pitoon tarkoitettujen rakennuksen tai aitauksen sijoittamista taaja-asutusalueelle vaikeai alueella ole asema- tai rakennuskaavaa.

15 §. *Ilmoitusvelvolliselle annettavat määräykset.* Ilmoitusmenettely muodostaa perustan toimintaan kohdistuvalle valvonnalle ja toiminnan erityiselle sääntelylle. Terveydensuojeluviranomainen tarkistaa ilmoituksen ja tekee siitä päätöksen. Ehdotuksen mukaan terveydensuojeluviranomainen voisi toimintaa koskevan ilmoituksen perusteella antaa tekemässään päätöksessä terveyshaitan ehkäisemiseksi tarpeellisia määräyksiä sekä myös kieltää toiminnan harjoittamisen, mikäli se ei täyttäisi terveyden suojelemiseksi asetettuja edellytyksiä. Toimintaan puuttuminen edellyttäisi pääsääntöisesti tarkastuksen toimittamista terveydellisten olosuhteiden selvittämiseksi. Terveydensuojeluviranomaisen tulee myös kuulla toiminnanharjoittajaa ennen toiminnanharjoittajalle ilmoituksen johdosta annettavia määräyksiä. Jos toiminnasta ilmoitetussa paikassa voidaan katsoa aiheutuvan merkittävää terveyshaittaa, ilmoitus olisi käsiteltävä hallintomenettelylain säätämällä tavalla. Tällaista toimintaa olisi esimerkiksi kerrostalon alakertaan sijoitetun tanssiravintolan perustaminen tai käyttöönotto.

Toisaalta ilmoituksen vireilläolosta ilmoittamista ja mahdollisten asianosaisten kuulemista ei tarvitsisi tehdä, jos ilmoitetun toiminnan mahdolliset terveysvaikutukset arvioidaan vähäisiksi. Esimerkiksi elintarvikehuoneiston muutosilmoitus olisi sellainen, ettei siitä kaikissa tapauksissa tarvitsisi ilmoittaa tai kuulla elintarvikehuoneiston lähistöllä asuvia. Muutosilmoitus saattaisi koskea vain elintarvikehuoneiston rakenteita ja sisäisiä järjestelyjä, joilla ei olisi terveydellistä merkitystä elintarvikehuoneiston ulkopuolisille henkilöille.

Päätöksen muodosta ja sen sisällöstä säädettäisiin asetuksella.

5 luku. Talousvesi

16 §. *Määritelmät.* Talousvedellä tarkoitetaan sellaista kotitaloudessa tai elintarvikkeiden valmistuksen, käsittelyn ja kaupanpidon eri vaiheissa käytettävää vettä, jonka välityksellä voi joutua ihmisen ruoansulatuselimistöön terveydelle haitallisia aineita tai mikrobeja, mikäli vesi sellaisia sisältää. Käsitteet vedenotamo ja vesilaitos rajataan koskemaan vain talousvetenä käytettävän veden ottoon, käsittelyyn ja jakeluun tarkoitettuja yksiköitä.

Pykälän sisältämä vesilaitoksen määritelmä muuttuisi nykyisen terveydenhoitolain 54 §:n säännöksestä siten, että vesilaitoksena pidettäisiin ehdotuksessa laitosta, joka toimittaisi talousvettä enemmän kuin kymmenen asuinhuoneiston käyttöön aikaisemman kahden sijasta. Ehdotuksella yhdenmukaistettaisiin vesilaitoksen käsite vastaamaan muita säännöksiä ja kohdistettaisiin valvontatoimet nykyistä tarkoituksenmukaisemmin. Ehdotuksen mukaan vesilaitoksena pidettäisiin myös laitosta, joka toimittaa talousvettä enemmän kuin kymmenen asuinhuoneiston käyttöä vastaavan määrän. Tällaisia olisivat esimerkiksi koulut, hoitolaitokset ja majoitusyksiköt. Nykyinen yksinomaan asuinhuoneistojen lukumäärään sidottu vesilaitoksen määritelmä on ollut vaikea soveltaa tapauksiin, joissa talousvettä ei käytetä ainoastaan asuinhuoneistoissa, mutta käyttäjämäärä on kuitenkin vastaava. Yleisistä vesi- ja viemärlaitoksista annetun lain (982/77) 42 §:ssä tarkoitettu yleinen vesilaitos on aina myös tässä laissa tarkoitettu vesilaitos.

17 §. *Yleiset vaatimukset.* Pykälä sisältää yleisen velvoitteen huolehtia siitä, että talousvedestä ei aiheudu käyttäjälle terveyshaittaa ja että talousvesi muutenkin on käyttötarkoitukseensa soveltuva. Talousvetenä käytettävässä vedessä ei saisi olla epämiellyttävää hajua tai makua, samennusta eikä saostumia.

Säännös sisältäisi nykyisen terveydenhoitolain 52 §:n periaatteen, jonka mukaan terveyslautakunnan on valvottava, ettei kunnassa käytetä talousvettä, josta voi aiheutua terveyshaittaa.

Pykälä sisältää nykyisen terveydenhoitolain mukaiset vedenottamolle ja vesilaitokselle asetettavat yleiset vaatimukset.

Vedenottamoa koskevat vaatimukset ulottuivat paitsi vesilaitosten vedenottamoihin, myös kotitalouksien kaivoihin. Noin viidennes väestöstä on edelleen järjestetyn vesihuollon ulko-

puolella, ja vapaa-ajan asuntojen määrän lisääntyminen lisää talouskohtaisten vedenottamoiden määrää. Haja-asutuksen kaivovesien vedenlaatuongelmat johtuvat pääosin kaivon virheellisestä sijoittamisesta tai puutteellisesta kunnosta.

18 §. *Vesilaitosilmoitus.* Samoin kuin nykyisen terveydenhoitolain mukaan vesilaitoksesta sekä pakattuna myytäväksi tarkoitettua talousvettä toimittavasta laitoksesta on tehtävä ilmoitus kunnan terveydensuojeluviranomaiselle. Ilmoituksen tulee sisältää tiedot vedenottopaikasta, veden käsittelytavasta ja muista jaettavan talousveden laatuun vaikuttavista seikoista, samoin kuin toimitettavan talousveden määrästä ja käyttäjämäärästä. Pakattuna myytäväksi tarkoitettua talousvettä toimittavan laitoksen ilmoituksen tulee lisäksi sisältää tiedot pakkaustavasta ja -materiaaleista. Kaupan olevan pakatun veden valvonnasta on säädetty elintarvikelain nojalla.

Samoin kuin nykyisen lain mukaisesti ilmoitus olisi tehtävä myös, milloin vedenottamoa tai vedenkäsittelylaitosta olennaisesti laajennetaan tai muutetaan taikka tehdään muita talousveden laatuun vaikuttavia muutoksia. Ilmoituksen kunnan terveydensuojeluviranomaiselle vaatisi siten esimerkiksi uusi vedenottopaikka sekä uuden käsittely-yksikön tai -kemikaalin käyttöönotto.

Koska vesi- ja ympäristöpiireillä on tietoja vesivarojen antoisuudesta ja yleisestä laadusta, ilmoitus on toimitettava asianomaiselle vesi- ja ympäristöpiirille mahdollista lausunnonantoa varten.

Ilmoituksen perusteella kunnan terveydensuojeluviranomainen voisi tarvittaessa antaa 20 §:ssä tarkoitettuja määräyksiä esimerkiksi veden käsittelemisestä, käyttötavasta tai veden laadun seurannasta.

19 §. *Vesijohtoon liittyminen.* Nykyisessä laissa on edellytetty rakennettavaksi liittymisjohto yleiseen vesijohtoon väestökeskuksessa asema- ja rakennuskaava-alueella, jos yleinen vesijohto on enintään 15 metrin etäisyydellä tontista tai rakennuspaikasta. Ehdotetussa pykälässä on lähdetty pääsäännöstä, että asema- ja rakennuskaava-alueella oleva kiinteistö on liitettävä yleiseen vesijohtoon. Siitä, kuinka lähellä liittymiseen veloitettavan yleisen vesijohdon on vähintään oltava, säädettäisiin asetuksella. Yleisellä vesijohdolla tarkoitettaisiin yleisistä vesi- ja viemärlaitoksista annetun lain 3 §:n mukaista vesijohtoa.

Nykyisen lain mukaisesti kunnan terveydensuojeluviranomainen voisi perustellusta, erityisesti syystä myöntää vapautuksen yleiseen vesijohtoon liittymisvelvollisuudesta. Tällöin edellytyksenä on, että kiinteistöllä on käytettävissä laatuvaatimukset täyttävää talousvettä riittävä määrä. Tämä säännös mahdollistaisi olemaan liittymättä yleiseen vesijohtoon silloin, kun se aiheuttaisi kohtuuttomia kustannuksia tai teknisiä vaikeuksia liittyjälle.

Kunnan terveydensuojeluviranomainen voisi määrätä muunkin kuin asema- tai rakennuskaava-alueella sijaitsevan tai asetuksessa säädettyllä enimmäisetaisyydellä olevan kiinteistön liittymään yleiseen vesijohtoon, milloin terveydelle haitatonta talousvettä ei ole muuten järjestettävissä.

Ennen vapautuksen myöntämistä tai pakon määräämistä terveydensuojeluviranomaisen olisi varattava sekä kiinteistön että yleisen vesijohdon omistajalle mahdollisuus tulla kuulluksi.

20 §. *Talousveden valvonta, veden käyttöä koskevat määräykset ja veden välityksellä leviävän taudin ehkäiseminen.* Nykyisen terveydenhoitolain 52 §:n mukainen terveyslautakunnan oikeus määrätä talousvesi desinfioitavaksi tai muuten käsiteltäväksi tilanteen niin vaatiessa ehdotetaan säilytettäväksi ennallaan. Terveydenhoitoasetukseen sisältyvä vedenoton tai -käytön kieltämis-oikeus sisällytettäisiin tähän säännökseen oikeutena antaa erityisiä määräyksiä veden käytöstä. Määräystenanto-oikeus sisältäisi esimerkiksi kiellon käyttää vettä ilman keittämistä, kiellon käyttää fluoridi- tai nitraatipitoista talousvettä pikkulapsille taikka äärimmäisessä tapauksessa kiellon vedenottamon tai vesijohtoveden käyttöön talousvetenä.

Kunnan terveydensuojeluviranomainen voisi myös asettaa toiminnan harjoittajalle veden terveydellistä laatua koskevia tarkkailuvelvoitteita, jotka voisivat koskea tarkkailun tiheyttä ja tarkkailututkimusten sisältöä.

Talousvesi aiheuttaa esimerkiksi putkistojen rikkoontumisen vuoksi, jolloin jätevettä pääsee sekoittumaan vesijohtoveteen tai sen raakaveteen, vuosittain muutamia vesiepidemioita maassamme. Saatuaan tiedon sairastumisista, jotka ovat ilmeisesti veden aiheuttamia, kunnan terveydensuojeluviranomaisen on välittömästi ryhdyttävä tarpeellisiin toimiin veden käytön rajoittamiseksi ja veden puhdistamiseksi sekä pyrittävä selvittämään asianmukaisin tutkimuksin taudinaiheuttajaorganismi. Esiin-

tyneistä tapauksista on ilmoitettava kansanterveyslaitokselle, joka huolehtii maata koskevien epidemiatietojen keräämisestä ja niiden raportoinnista WHO:lle.

21 §. *Talousettä koskevat yleiset määräykset.* Nykyisen terveydenhoitolain sisältämä valtuutus antaa yleisiä määräyksiä ja ohjeita talousveden terveydellisistä laatuvaatimuksista sisältyy ehdotukseen laajennettuna koskemaan laatuvaatimuksia yleisesti. Pykälän mukaan sosiaali- ja terveysministeriöllä on valtuutus tarvittaessa antaa myös yleiset määräykset talousveden laatuun vaikuttavista seikoista, kuten talousveden desinfioimisesta, käsittelyyn käytettävistä aineista sekä talousveden johtamis- ja käsittelylaitteiden materiaaleista. Nykyisin kyseisiä vesilaitte- ja johtomateriaaleja koskevat ainoat normit ovat rakennuslainsäädännön nojalla annetut kiinteistöjen vesi- ja viemärlaitteita koskevat tekniset määräykset, joihin ei sisälly materiaalien toksisuutta ja sen testauksista koskevia erityisvaatimuksia. Vesilaitoksella ja jakeluverkossa käytettäviä materiaaleja koskevia säännöksiä ei ole. Materiaaleista irtaavat ja liukenevat aineet saattavat vaikuttaa veden terveydellistä laatua heikentävästi. Muissa pohjoismaissa materiaaleja koskeva testaus ja sääntely on kehittyneempää kuin Suomessa. Jotta vesilaitte- ja vesijohtomateriaaleilta voitaisiin edellyttää testausta, ehdotetaan niiden saattamista viranomaisohjeistuksen piiriin vastaavalla tavalla kuin vedenkäsittelykemikaalit jo nykyisin ovat.

Nykyisen terveydenhoitolain sisältämä valtuutus antaa yleisiä määräyksiä ja ohjeita talousveden terveydellisistä laatuvaatimuksista sisältyy ehdotukseen laajennettuna koskemaan laatuvaatimuksia yleisesti. Tämä laajennus on välttämätön ETA-sopimukseen sisältyvän juomaveden laatua koskevan direktiivin (80/778/ETY) huomioon ottamiseksi Suomen kansallisissa määräyksissä. Direktiiviin sisältyvät laatuvaatimukset ovat yhtä velvoittavia riippumatta siitä, onko ne asetettu terveydellisillä vaiko muilla perusteilla.

6 luku. Jätteet ja jätevedet

22 §. *Yleiset vaatimukset.* Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan sisällytettäväksi yleinen velvoite ehkäistä terveyshaittaa jätteitä säilytettäessä, kerättäessä, kuljetettaessa, käsiteltäessä ja hyö-

dynnettäessä. Samoin olisi meneteltävä jätteistä ja taloudessa syntyviä nestemäisiä jätteitä johdattaessa, koottaessa ja käsiteltäessä.

Pykälän 2 momentti sisältäisi viemäriin ja siihen liittyville laitteille ja rakenteille asetettavat yleiset vaatimukset terveyshaittojen ehkäisemiseksi. Säännös koskisi sekä yksittäisiä viemäreitä että viemärlaitosta jäteveden pumpaamiseen, viemäriverkkoon ja jäteveden puhdistuslaitokseen. Säännöksen tarkoituksena on ehkäistä viemäriin ja siihen liittyvien laitteiden epäasianmukaisesta sijoittamisesta tai rakentamisesta taikka riittämättömästä kunnossapidosta aiheutuva viemäriveresien joutuminen talousveteen tai uimaveteen taikka viemäristä ja edellä mainituista laitteista aiheutuvat hajuhaitat. Nämä vaatimukset olisi otettava huomioon jo viemäröinnin suunnitteluvaiheessa.

23 §. *Viemäriin liittyminen.* Pykälä sisältäisi vastaavan yleisen velvoitteen liittyä yleiseen viemäriin, kuin mitä 19 §:ssä on ehdotettu yleiseen vesijohtoon liittymisestä. Myös vapautuksen myöntäminen liittymisvelvollisuudesta taikka liittymisvelvollisuus säädettyä enimmäisetäisyyttä kauempana olevaan viemäriin noudattaisi vastaavia periaatteita kuin yleiseen vesijohtoon liittyminen.

24 §. *Kuolleet eläimet.* Luontoon kuolleiden eläinten sekä kuolleiden kotieläinten hävittäminen tai hautaaminen edellyttää asianmukaisesta paikkaa tai tapaa terveyshaittojen ehkäisemiseksi.

Eläimen omistaja taikka alueen omistajana tien pitäjä on velvollinen huolehtimaan siitä, että sen omistamat tai sen alueella olevat kuolleet eläimet hävitetään tai haudataan asianmukaisesti.

Pykälässä velvoitettaisiin kunta kuitenkin huolehtimaan kuolleiden eläinten hautaamisesta ja hävittämiseen sopivan paikan taikka tavan osoittamisesta. Kyseeseen voisi tulla joko eläinten hautausmaa tai kaatopaikalle varattu alue taikka jätteiden käsittelylaitos.

25 §. *Jätteitä koskevat yleiset määräykset.* Ehdotetun pykälän mukaan kunnan terveys- ja suojeluviranomainen voisi antaa määräyksiä sairaalajätteen tai muun siihen verrattavan, taudin leviämistä tai muuta erityistä terveyshaittaa aiheuttavan jätteen säilyttämisestä, käsittelystä ja sijoittamisesta. Terveys- ja suojeluviranomaisen tulisi ennen määräyksen antamista kuulla kunnan ympäristönsuojeluviranomaista ja tarvittaessa vesi- ja ympäristöpiiriä mahdol-

listen päällekkäisten määräysten välttämiseksi. Sairaalahäätö sisältää paitsi taudin aiheuttajamikrobeja myös suuret määrät kertakäyttövälineitä, kuten käytöstä poistettuja ruiskuja ja neuloja.

Nykyisen terveydenhoitolain 69 §:n mukaan vesikäymälän rakentaminen on sallittu terveyslautakunnan tai sen määräämän lautakunnan alaisen viranhaltijan luvalla, jollei käymälää ole liitetty tarkoituksenmukaisella tavalla yleiseen viemäriin. Sanottu lupamenettely ei sisälly ehdotukseen. Terveys- ja suojeluviranomainen voisi kuitenkin antaa lakiehdotuksen 51 §:n nojalla yleisen määräyksen, jonka perusteella sellaisen vesikäymälän rakentamisesta, jota ei ole liitetty yleiseen viemäriin, on ilmoitettava terveyden- ja suojeluviranomaiselle. Ilmoituksen saatuaan terveyden- ja suojeluviranomainen voisi määrätä terveyden- ja suojelulain 25 §:n nojalla toimenpiteitä vesikäymälästä aiheutuvan terveyshaitan ehkäisemiseksi. Jätevesien aiheuttamien terveyshaittojen ehkäisemiseksi terveyden- ja suojeluviranomainen voisi siten edelleen tarvittaessa antaa määräyksiä vesikäymälästä tulevien jätevesien kokoamisen ja käsittelyn terveydellisistä edellytyksistä. Valtuutus sisältäisi myös vallitsevan käytännön mukaisen oikeuden määrätä jäteveden puhdistuslaitokselta tulevien jätevesien desinfiointitarpeesta. Koska vesi- ja ympäristöpiiri sekä ympäristönsuojelulautakunta ovat vesilain nojalla toimivaltaisia jätevesiasioissa, määräyksistä olisi neuvoteltava näiden kanssa ristiriitaisten tai päällekkäisten määräysten välttämiseksi.

7 luku. Asunnon ja muun oleskelutilan sekä yleisten alueiden terveydelliset vaatimukset

26 §. *Asunnon ja muun oleskelutilan terveydelliset vaatimukset.* Pykälässä määritellään asunnon ja muiden oleskeluun käytettävien tilojen, kuten kokoontumishuoneistojen terveydelliset vaatimukset. Vaatimukset koskevat esimerkiksi sisäilman puhtautta, lämpötilaa, melua, kosteutta, säteilyä, valoa ja ilmanvaihtoa sekä muita epäpuhtaustekijöitä kuten pölyä. Ihmisen oleskeluun käytettävässä tilassa ei myöskään saisi olla eliöitä, kuten syöpäläisiä tai mikrobeja siinä määrin, että niistä aiheutuu terveyshaittaa. Myöskään eläimiä, kuten hiiriä, ei asunnossa tai muissa oleskelutiloissa saa esiintyä.

Säännös edellyttää, että rakennettaessa esi-

merkiksi lentokentän tai muun melua aiheuttavan kohteen lähelle taikka alueelle, jonka maaperästä vapautuu radonia, rakennustapa ja -ratkaisut on suunniteltava ja toteutettava siten, ettei oleskeluun käytettävään tilaan pääse tunkeutumaan siinä määrin melua tai radonia, että niistä aiheutuu terveyshaittaa. Tilat, jotka on tarkoitettu tupakointia varten, on varustettava sellaisella ilmanvaihdoilla, että tupakansavu poistuu niistä mahdollisimman tehokkaasti. Sisustusmateriaaleista ei myöskään saisi vapautua terveydelle haitallisia aineita.

Edellä sanotusta myös seuraa, että esimerkiksi radioaktiivista kiviainesta sisältävien betonirakenteiden taikka terveyshaittaa aiheuttavien rakennusmateriaalien käyttöä tulisi rajoittaa niin, ettei niistä aiheudu 1 momentissa mainittua haittaa. Edelleen rakennuksen kiinteiden laitteiden ja varusteiden, kuten lämmityksen, valaistuksen, ilmanvaihtojen, vesijohtojen ja viemärintilalaitteiden tulisi täyttää terveellisyysvaatimukset.

27 §. *Asunnossa tai muussa oleskelutilassa esiintyvä terveyshaitta.* Ehdotuksen 27 § sisältää asunnossa ja ihmisten oleskeluun käytettävässä tilassa esiintyvän terveyshaitan poistamisvelvollisuuden. Pykälän 1 momentti sisältää säännöksen sellaisen tapauksen varalta, jossa terveyshaitta aiheutuu asunnon tai oleskelutilan ulkopuolisesta toiminnosta. Tällaisia toimintoja voivat olla esimerkiksi autokorjaamotoiminta tai koiratarhan pitäminen rakennuksen välittömässä läheisyydessä taikka diskoteekin, eläinten tai luotinaiteita käyttävän tuotantolaitoksen pitäminen rakennuksessa, jossa on asuinhuoneistoja. Terveyshaitta voi myös aiheutua rakennuksen omista laitteista, kuten ilmanvaihtopuhaltimista tai hissien koneistoista. Säännöstä ei ole tarkoitettu sovellettavaksi tapauksiin, joissa yksilöityä terveyshaitan aiheuttajaa ei ole osoitettavissa, kuten liikennemelun ja ulkoilman saastumisen ollessa kyseessä. Näissä tapauksissa terveyden- ja suojeluviranomaisen tulisi tehdä aloitteita muille toimivaltaisille viranomaisille toimenpiteiksi, joilla voidaan vähentää terveyshaitan mahdollisuutta asunnoissa ja oleskelutiloissa. Ennen toimenpiteen määräämistä terveyden- ja suojeluviranomaisen on mitattavaksi tai muilla luotettavilla tavoilla osoitettava haitan olemassaolo. Terveys- ja suojeluviranomaisen on myös kuultava haitan aiheuttajaa ja haitasta kärsivää ennen toimenpiteiden päättämistä. Terveys- ja suojeluviranomainen voi vaatia haitan aiheuttajaa joko rajoittamaan

toimintaansa, vähentämään siitä aiheutuvia päästöjä tai jopa lopettamaan toimintansa terveyshaitan syntymisen ehkäisemiseksi.

Mikäli terveyshaitta aiheutuu esimerkiksi asunnon huonosta kunnosta, kuten vesivahingosta tai yleensä likaisuudesta, terveydensuojeluviranomainen voi vaatia asunnon omistajan tai haltijan korjaamaan epäkohdan. Jos epäkohdan poistaminen ei ole mahdollista taikka omistaja tai haltija ei ole ryhtynyt tarvittaviin toimenpiteisiin, kunnan terveydensuojeluviranomainen voi kieltää asunnon asumisen tai rajoittaa asunnon tai oleskelutilan käyttöä. Ennen toimenpiteen määräämistä terveydensuojeluviranomaisen on kuultava asunnon omistajaa tai haltijaa.

28 §. *Yleiset alueet, rakennukset ja laitokset.* Pykälä sisältää yleiseen käyttöön tarkoitettuja leirintäalueita ja muita majoittumiseen tarkoitettuja alueita ja laitoksia koskevat terveydelliset vaatimukset. Vaatimukset koskisivat myös saunoja, kylpylöitä, uimahalleja, uimaloita ja uimarantoja sekä muita näihin rinnastettavia laitoksia. Alueille ja laitoksille yhteistä ovat suuret kävijämäärät. Alueiden ja laitosten terveydellisiin järjestelyihin, kuten käymälöiden ja peseytymistilojen järjestämiseen ja riittävyyteen sekä talousveden saannin turvaamiseen olisi kiinnitettävä erityistä huomiota. Lisäksi alueet ja laitokset tulisi suunnitella ja jatkuvasti pitää kunnossa ja hoitaa tautiepidemioiden ehkäisemiseksi siten, ettei tiloihin pääse pesiytymään tauteja aiheuttavia mikrobeja.

Terveydelliset vaatimukset olisi otettava huomioon jo suunnitteluvaiheessa muun muassa alueen väärästä sijainnista tai laitoksessa käytettävistä sopimattomista materiaaleista tai rakenteista aiheutuvien terveyshaittojen ehkäisemiseksi.

Ulkoilulain leirintäaluetta koskevat säännökset sisältävät yleiseksi tarkoitetun leirintäalueen perustamista koskevat edellytykset.

29 §. *Uimaveden säännöllinen valvonta.* Terveydensuojeluviranomaisen on valvottava säännöllisin väliajoin näytteitä ottamalla uimaloiden, uimahallien, kylpylöiden, yleisten virkistymis-, kuntoutus- ja hieronta-altaiden sekä yleisten uimarantojen veden terveydellistä laatua. Tällä tavoin, toiminnanharjoittajan omien tutkimusten lisäksi saadaan tietoa uimavesien hygieenisestä laadusta ja voidaan ehkäistä veden välityksellä leviäviä tauteja. Erityisesti lämpimien pore- ja muiden sellaisten altaiden veden laatuun on kiinnitettävä erityistä hu-

miota niissä esiintyvän mikrobivaaran vuoksi. Kunnan terveydensuojeluviranomainen voi kieltää yleisen altaan tai uimarannan käytön, mikäli vesi ei täytä 32 §:n edellyttämiä terveydellisiä vaatimuksia.

30 §. *Käymälät.* Asunnossa ja muussa oleskelutilassa tai niiden välittömässä läheisyydessä on oltava riittävästi käymälöitä.

Pykälän 2 momentin mukaan käymälä olisi sijoitettava, rakennettava ja pidettävä kunnossa siten, ettei käymälä aiheuta terveyshaittaa siinä kävijöille tai sen ympäristössä oleskeleville.

Pykälän 3 momentti sisältäisi velvoitteen huolehtia siitä, että yleisellä alueella on riittävä määrä alueella oleskelevien käyttöön varattuja käymälöitä. Vaatimus kohdistuu sellaisiin yleisiin alueisiin, joissa ihmisiä oleskelee siitä riippumatta, onko oleskelu kestoltaan lyhyt- vai pitkäaikaista. Tällaisia alueita ovat esimerkiksi torit, linja-autoasemat, lentoasemat ja satama-alueet. Käymälöiden tulisi ehdotuksen mukaan olla asianmukaisesti varustettuja. Tämä edellyttäisi, että käymälässä tai sen välittömässä läheisyydessä olisi mahdollisuus käsien pesuun ja kuivaamiseen.

Ehdotetun 4 momentin mukaan kunnan terveydensuojeluviranomainen voisi tarvittaessa määrätä käymälän rakennettavaksi yleiselle alueelle.

31 §. *Mikrobit ja vahinkoeläimet.* Voimassa olevan lain mukaan kiinteistön omistaja tai haltija on terveyslautakunnan (terveydensuojeluviranomainen) määräyksestä velvollinen ryhtymään toimenpiteisiin vahinkoeläinten ja syöpäläisten hävittämiseksi kiinteistöstä. Ehdotetun säännöksen nojalla kunnan terveydensuojeluviranomainen voi velvoittaa kiinteistön omistajan tai haltijan tai yleisen alueen omistajan tai haltijan hävittämään terveyshaittaa aiheuttavia eliöitä, kuten syöpäläisiä tai mikrobeja. Ehdotuksen mukainen velvoite koskisi näin ollen myös esimerkiksi allergisia oireita aiheuttavia homeita, sädesieniä ja bakteereja, jotka esiintyvät kiinteistön rakenteissa tai varusteissa.

Pykälän 2 momentti koskisi vahinkoeläinten hävittämistä. Vahinkoeläimiksi katsottaisiin muun muassa villikissat, rotat, hiiret sekä vahinkolinnut, kuten varpuset, eräät lokit, varislinnut sekä kesykyhkyt.

Liiallisessa määrin lisääntyessään vahinkoeläimet voivat aiheuttaa eri syistä terveyshaittoja. Eläimissä lisääntyvät taudinaihuttajat voivat tarttua ihmiseen ja aiheuttaa tauteja.

Vahinkoeläimet voivat sisätiloihin pesiäytessään lisätä tilojen yleistä epähygienisyyttä.

Vahinkoeläimiä saattaa esiintyä runsaasti kaatopaikoilla, jäteveden puhdistamoilla, turkistarhoilla, kalanviljelylaitoksissa, elintarvikevarastoissa sekä elintarvikkeiden käsittely- ja tuotantolaitoksissa kuten myös mautiloilla. Ehdotuksen mukaan kunnan terveydensuojeluviranomainen voisi määrätä kunnan alueella tarvittavista toimenpiteistä vahinkoeläinten hävittämiseksi. Määräys voisi koskea sekä yksityistä että yleistä kiinteistöä tai aluetta.

32 §. *Asuntoja, yleisiä alueita ja laitoksia koskevat tarkemmat määräykset ja ohjeet.* Pykälän mukaan sosiaali- ja terveysministeriö antaisi tarvittaessa tarkemmat ohjeet asuntojen ja oleskeluun käytettävien tilojen terveydelle haitallisten fyysikaalisten, kemiallisten ja biologisten tekijöiden enimmäispitoisuuksista. Tällaisia olisivat esimerkiksi huoneilman formaldehydi ja mikrobi, joiden enimmäispitoisuuksista sosiaali- ja terveyshallitus on nykyisinkin antanut ohjeet. Näihin rinnastettavia olisivat esimerkiksi savu sekä asbesti- ja kivipöly.

Sosiaali- ja terveysministeriö antaisi tarvittaessa ohjeet myös leirintäalueiden ja muiden vastaavien majoittumiseen varattujen alueiden hygienisistä järjestelyistä, samoin kuin uimarannan ja uimahallin sekä virkistys-, kuntous-, hieronta- tai muun altaan veden säännöllisestä valvonnasta, laatuvaatimuksista sekä veden laadun arvioimiseksi tarvittavista tutkimuksista. Näistä sosiaali- ja terveyshallitus on antanut nykyisin ohjeet.

8 luku. Yleinen elintarvikehygieniä

33 §. *Yleiset edellytykset.* ETA-sopimuksen lisäpöytäkirjan yleinen elintarvikehygieniä koskeva direktiivi (93/43/ETY) sisältää yleiset hygieniasäännöt elintarvikkeiden valmistukselle, pakkaamiselle, säilyttämiselle, kuljettamiselle, jakelulle, käsittelylle ja kaupan pidolle tarkoituksena suojella kuluttajien turvallisuutta ja terveyttä. Ehdotetun terveydensuojelulain elintarvikehygieniasäännökset ovat sopusoinnussa tämän direktiivin kanssa.

Ehdotetun pykälän mukaan elintarvikkeita valmistettaessa, varastottaessa, kuljettaessa, jaeltaessa, pakattaessa, säilytettäessä, tarjoiltessa, kaupan pidettäessä tai muutoin käsiteltäessä tulisi pyrkiä toimimaan niin, että tartuntatautien leviäminen ja muiden terveyshaittojen

syntyminen mahdollisuuksien mukaan estyy. Pykälä poikkeaa nykyisen terveydenhoitolain 46 §:n säännöksestä siinä, että alkutuotantoa ei enää lueta tämän lain piiriin. Alkutuotantona pidetään esimerkiksi sadon korjuuta, teurastusta ja lypsämistä. Alkutuotantoa koskevasta yleisestä hygieniasta säädetään muussa lainsäädännössä.

Säännöksen on tarkoitus kattaa koko elintarvikeketju, alkutuotantoa lukuunottamatta, elintarvikkeen valmistuksesta kuluttajaan saakka. Säännöstä sovellettaisiin tapauksessa, jossa elintarvike on tarkoitettu luovutettavaksi riippumatta siitä, onko kyseessä vastikkeellinen tai vastikkeeton luovutus. Säännöstä ei sovellettaisi kotitaloudessa tapahtuvaan elintarvikkeiden käsittelyyn silloin, kun ei ole kyse elintarvikkeiden käsittelystä kotitaloudessa myymistä ja luovuttamista varten.

34 §. *Elintarvikehuoneisto.* Ehdotettu pykälä sisältää elintarvikehuoneiston määritelmän. Elintarvikehuoneistolla tarkoitettaisiin rakennusta, huoneistoa tai sen osaa, jossa elintarvikkeita valmistetaan, säilytetään, pidetään kaupan, tarjoillaan tai käsitellään ammatti- tai elinkeinotoiminnan yhteydessä. Elintarvikehuoneistona pidettäisiin siten myös liikennevälinettä, jossa valmistettaisiin tai josta myytäisiin elintarvikkeita tai jota käytettäisiin myymälänä. Elintarvikehuoneistosta tehtävästä ilmoituksesta säädetäisiin 13 §:ssä.

Pykälän 2 momentin mukaan elintarvikehuoneistona pidettäisiin soveltuvin osin myös elintarvikkeiden valmistukseen, kuljetukseen, jakeeluun ja myyntiin käytettävää ajoneuvoa, konttia tai laitetta, talousveden pakkaamiseen käytettävää tilaa sekä vastaavaa sisä- ja ulkotilaa, jossa elintarvikkeita valmistetaan, säilytetään tai käsitellään. Säännöstä sovellettaisiin siten autoihin, juniin, laivoihin ja lentokoneisiin sekä pyörillä liikkuviin kioskeihin, myyntivaunuihin ja muihin laitteisiin, joissa myydään tai kuljetetaan elintarvikkeita. Säännös koskisi myös ulkotiloja kuten toreja.

Pykälän 3 momentin mukaan elintarvikehuoneistona ei pidettäisi sellaista maatilaa tai kotitalouden huonetta tai tilaa, jossa valmistetaan, säilytetään tai myydään vähäisiä määriä maatilaa tai kotitalouden omia elintarvikkeita. Elintarvikehuoneistona ei myöskään pidetä sellaista huonetta tai tilaa, josta toimitetaan sellaisenaan maatilalla tai kotitaloudessa kasvatettuja vihanneksia, perunoita, juureksia ja vastaavia muualla myytäväksi tai käytettäväksi.

Maatilan ja kotitalouden omilla elintarvikkeilla tarkoitettaisiin ensisijaisesti maatilalla tai kotitaloudessa tuotettuja elintarvikkeita ja niiden myynnin olisi tapahduttava suoraan maatilalta, kotitaloudesta tai tuottajan itsensä toimesta esimerkiksi torilta. Jos maatilalla tai kotitaloudessa valmistettuja elintarvikkeita, kuten juustoa, toimitettaisiin maatilalta tai kotitaloudesta muualle, kuten elintarvikeliikkeissä myytäväksi, huonetta tai tilaa pidettäisiin elintarvikehuoneistona.

35 §. *Elintarvikehuoneiston yleiset vaatimukset.* Säännöksen tarkoituksena on turvata huoneistossa valmistettavien, käsiteltävien ja säilytettävien elintarvikkeiden terveydellinen laatu. Elintarvikehuoneistolle asetetut terveydelliset vaatimukset olisi otettava huomioon jo huoneiston suunnittelu-, sijoitus-, rakennus- ja varustusvaiheessa niin, että epäkohtien syntyminen voitaisiin ehkäistä. Pykälä sisältäisi myös kiellon elintarvikehuoneiston käyttämisestä muuhun tarkoitukseen, jos siitä saattaa aiheutua terveyshaittaa.

36 §. *Toiminnanharjoittajan omavalvonta.* Euroopan yhteisöjen yleisen elintarvikehygienian direktiivi (93/43/ETY) sisältää yleiset hygieniasäännöt elintarvikkeiden valmistukselle, jalostukselle, pakkaamiselle, varastoinnille, kuljetukselle, käsittelylle ja myynnille tarkoitukseen suojella kuluttajien terveyttä. Terveydensuojelulain säännökset ovat sopusoinnussa tämän direktiivin kanssa. Merkittävä poikkeus sisältyy nykyiseen terveydenhoitolakiin verrattuna direktiivin 3 artiklan määräykseen, jossa yritykset itse velvoitetaan selvittämään ja tunnistamaan toimintaansa liittyvät hygieniset riskit ja itse kontrolloimaan niitä (HACCP, Hazard Analysis and Critical Control Points). Tällainen niin sanottu omavalvonnan periaate otettaisiin terveydensuojelulakiin. Yrityksen tulisi omavalvontaan liittyen tehdä yritysکوhtainen omavalvontasuunnitelma, jossa esitettäisiin yrityksen toimenpiteitä riittävän elintarvikehygienian turvaamiseksi kaikessa yrityksen elintarvikkeita koskevassa käsittelyssä. Omavalvonnasta ja omavalvontasuunnitelmasta säädetään asetuksella.

37 §. *Yleisötilaisuus.* Pykälä sisältää suuren yleisötilaisuuden yhteydessä tapahtuvan elintarvikkeiden luovutuksen yleiset edellytykset. Yleisötilaisuudella tarkoitetaan julkisista huijtilaisuuksista annetussa laissa (492/68) sekä yleisistä kokouksista annetussa laissa tarkoitettua tilaisuutta. Ehdotettua säännöstä sovellet-

taisiin kuitenkin vain tilaisuuteen, jonne koontuu suuri joukko ihmisiä, kuten merkittävään urheilutilaisuuteen tai -tapahtumaan, uskonnolliseen kokoukseen tai markkinoihin. Ehdotus koskisi sekä sisä- että ulkotilaisuuksia.

Pykälän 1 momentin mukaan tällaisen tilaisuuden järjestäjän tulisi ilmoittaa kunnan terveydensuojeluviranomaiselle tilaisuuden järjestämisestä kirjallisesti riittävän ajoissa. Riittävässä aikana pidettäisiin 14 vuorokautta. Ilmoituksella terveydensuojeluviranomainen saisi siten tiedon valvontaa varten merkittävistä yleisötilaisuuksista kunnan alueella.

Pykälän 2 momentin mukaan terveydensuojeluviranomainen voisi ilmoituksen perusteella antaa terveyshaittojen ehkäisemiseksi tarpeellisia ohjeita ja määräyksiä elintarvikkeiden säilyttämisestä, käsittelystä, myynnistä ja luovuttamisesta, talousvedestä sekä noudatettavasta hygieniasta. Terveydensuojeluviranomainen voisi myös vaatia riittävästi käymälöitä tilaisuuteen.

Pykälän 3 momentin mukaan kunnan terveydensuojeluviranomainen voisi lisäksi rajoittaa myytävien tai luovutettavien elintarvikkeiden valikoimaa, jos epäillään, että elintarvikkeita ei kyetä käsittelemään tai säilyttämään niin, että niistä ei aiheudu haittaa terveydelle. Säännöstä voitaisiin soveltaa esimerkiksi silloin, kun hygieniset vaatimukset täyttävää vettä ei ole saatavilla tai kun elintarvikkeiden säilyttämiseen ei ole tarpeeksi kylmiä säilytystiloja.

38 §. *Ruokamyrkytys.* Pykälä sisältää yleiset toimintaohjeet ruokamyrkytyksen sattuessaa tai sitä epäiltäessä. Pykälän 1 momentin mukaan, toiminnanharjoittajan olisi, mikäli hän saa tiedon käsittelemänsä elintarvikkeen aiheuttamasta ruokamyrkytyksestä tai epäilee sen voivan aiheuttaa ruokamyrkytyksen, ilmoitettava siitä välittömästi kunnan terveydensuojeluviranomaiselle. Säännöksen tarkoituksena on nopeuttaa ruokamyrkytyksen mahdollisesti aiheuttaman elintarvikkeen poistamista käytöstä tai myynnistä ja siten ehkäistä epidemian leviämistä.

Terveydensuojeluviranomaisen olisi ruokamyrkytyksestä tiedon saatuaan otettava talteen ruokamyrkytyksen aiheuttajaksi epäilty elintarvike tai näyte siitä ja toimitettava se laboratorioitkimuksiin. Elintarvike olisi säilytettävä laboratorioitkimuksiin saakka siten, että ruokamyrkytyksen synn selvittäminen on mahdollista. Ruokamyrkytystapauksen selvittämisellä pyritäisiin löytämään myrkytyksen aiheuttaja

ja ehkäisemään epidemian leviäminen tai uusiutuminen.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin terveydensuojeluviranomaisen velvollisuudesta suorittaa tapausta koskeva tutkimus ja ilmoittaa ruokamyrkytyksestä elintarvikevirastoon, kansanterveyslaitokselle ja eläinlääkintä- ja elintarvikelaitokselle.

Sosiaali- ja terveysministeriö voisi antaa tarkempia ohjeita ruokamyrkytyksen seurannasta ja ilmoituksista.

39 §. *Lääkärintodistus.* Ehdotuksen mukaan terveydensuojeluviranomainen voisi vaatia elintarvikkeita ammatti- ja elinkeinotoiminnan yhteydessä käsittelevän henkilön hankkimaan lääkärintodistuksen tai muun riittävän selvityksen, jos epäillään, että henkilö voi sairastaa tautia, joka voi levitä elintarvikkeiden välityksellä. Voimassa olevan tartuntatautilain ja tartuntatautiasetuksen (786/86) mukaan työnantajan on tietyissä tapauksissa vaadittava työntekijältä ennen työhön ryhtymistä selvitys siitä, ettei asianomainen sairasta yleisvaarallista tartuntatautia. Säännös koskisi myös vesilaitoksen veden käsittelyssä toimivaa henkilöä. Ehdotetun säännöksen mukaan kunnan terveydensuojeluviranomainen voisi siten velvoittaa kaikkia henkilöitä, jotka käsittelevät elintarvikkeita ammatti- ja elinkeinotoiminnan yhteydessä, esittämään lääkärintodistuksen tai muun riittävän selvityksen. Vesilaitoksen kyseessä ollessa säännös ei koskisi kaikkia vesilaitoksessa työskenteleviä, vaan niitä, jotka joutuvat suoranaisesti kosketuksiin käsiteltävän veden kanssa. Lääkärintodistusta tai muuta selvitystä ei vaadittaisi vesilaitoksessa satunnaisia töitä tekeville henkilöille. Pykälän tarkoituksena olisi ennalta ehkäistä tautien leviämistä elintarvikkeiden ja talousveden välityksellä.

Lisäksi tartuntatautiasetuksessa lääkärintodistuksen tai muun riittävän selvityksen esittämisvelvollisuus on rajattu koskemaan vain tiettyjä yleisvaarallisia tartuntatauteja. Ehdotetun pykälän mukaan selvityksen esittämisvelvollisuus tulisi sovellettavaksi kaikkiin tarttuviin tauteihin, jotka voivat levitä elintarvikkeiden tai talousveden välityksellä. Selvityksen esittämisvelvoite ei olisi sidottu työsuhteeseen.

40 §. *Asetuksenantovaltuus.* Ehdotuksen mukaan asetuksella voitaisiin säätää tarkemmin elintarvikehuoneistolle ja elintarvikkeiden kuljetusvälineille asetettavista terveydellisistä vaatimuksista.

Pykälän 2 momentti sisältäisi valtuudet an-

taa asetuksessa määräyksiä koko elintarvikeketjusta 33 §:n mukaisesti elintarvikkeiden valmistuksesta käyttöön saakka terveyshaittojen estämiseksi sekä 36 §:ssä tarkoitettua toiminnanharjoittajan omavalvonnasta.

Pykälän 3 momentin mukaan asetuksella voitaisiin lisäksi säätää tarkemmin elintarvikkeiden myynnistä ulkotilassa ja suuressa yleisötilaisuudessa sekä myynnistä ja luovutuksesta muusta kuin elintarvikehuoneistosta.

41 §. *Tarkemmat ohjeet ja määräykset.* Pykälän mukaan sosiaali- ja terveysministeriö voisi antaa tarkempia ohjeita ja määräyksiä elintarvikkeiden myynnistä ja luovutuksesta ulkotilassa sekä muusta kuin elintarvikehuoneistosta ja elintarvikkeita käsittelevälle henkilöstölle asetettavista hygieenisistä vaatimuksista.

9 luku. Hautausmaat ja hautaaminen

42 §. *Hautaamisesta aiheutuva terveyshaitta.* Pykälän mukaan alueen käyttö hautaamiseen voitaisiin kieltää, milloin siitä havaitaan aiheutuvan terveyshaittaa. Ennen kieltopäätöksen antamista alueen omistaja olisi velvoitettava poistamaan terveyshaitta.

Nykyisessä terveydenhoitolaissa toimivalta on ehdotetun pykälän mukaisessa asiassa säädetty lääninhallitukselle. Ehdotuksessa tehtävä on siirretty kunnan terveydensuojeluviranomaiselle, joka muiltakin osin huolehtii terveydensuojelusta alueellaan.

43 §. *Asetuksenantovaltuus.* Ehdotuksen mukaan asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä hautaamiseen käytettävistä alueista sekä hautaamisesta, ruumiin kuljettamisesta samaten kuin haudatun ruumiin siirtämisen edellytyksistä. Ehdotus vastaa tältä osin nykyistä terveydenhoitolakia.

10 luku. Tiedonhankinta, tarkastus ja valvonta

44 §. *Tiedonsaantioikeus.* Pykälä sisältää säännöksen, jonka mukaan toiminnan harjoittajan tai henkilön, jota terveydensuojelulain säännökset koskevat, on annettava kunnan terveydensuojeluviranomaiselle lain noudattamisen valvonnassa tarpeellisia tietoja. Tiedot olisi annettava terveydensuojeluviranomaisen määräämässä kohtuullisessa ajassa.

Ehdotus sisältää myös toiminnanharjoitta-

jalle sekä yleisötilaisuuden järjestäjälle velvoitteen ilmoittaa kunnan terveydensuojeluviranomaiselle viivytystä terveydensuojelun kannalta merkityksellisestä onnettomuudesta tai muusta toiminnan häiriöstä. Antamansa ilmoituksen yhteydessä toiminnanharjoittajan tai yleisötilaisuuden järjestäjän olisi lisäksi ilmoitettava niistä toimenpiteistä, joihin hän on ryhtynyt terveyshaittojen ehkäisemiseksi tai rajoittamiseksi.

Terveydensuojelun kannalta merkityksellisistä onnettomuuksista saamansa tiedon perusteella terveydensuojeluviranomainen voi käynnistää tarvittavat toimenpiteet onnettomuuden vaikutusten seuraamiseksi sekä rajoittamiseksi.

45 §. *Tarkastusoikeus.* Pykälä antaa terveydensuojeluviranomaiselle oikeuden päästä terveydensuojelulain valvonnan kannalta tarpeellisiin, toiminnanharjoittajan hallitsemiin tiloihin ja rakennuksiin. Koska toiminnanharjoittajan antamat suulliset tai kirjalliset tiedot saattavat valvonnan kannalta joskus olla riittämättömiä tai käsitystä toiminnan laadusta ja luonteesta on muutoin vaikea saada, terveydensuojeluviranomaisella on tarpeellista olla oikeus päästä tiloihin, joissa toimintaa harjoitetaan. Terveydensuojeluviranomaisella olisi myös mahdollisuus saada valvontakohteesta muilla viranomaisilla jo olemassa olevaa tietoa lain 47 §:n nojalla liike- tai ammattisalaisuuden estämättä.

Terveydensuojeluviranomaisen tulee myös saada toiminnanharjoittajalta kaikki se tieto, joka on valvonnan kannalta tarpeellista ja jonka toiminnanharjoittaja on saanut esimerkiksi itse tekemiensä tai suorittamiensa mitausten tai tutkimusten perusteella. Myös tiedot esimerkiksi valmistusmenetelmistä ja -laitteistoista, raaka-aineista ja prosessien päästöistä tulee antaa terveydensuojeluviranomaiselle, mikäli näillä tiedoilla on oleellista merkitystä arvioitaessa toiminnan väestölle tai yksilölle aiheuttamaa altistusta terveydellisille haitteille toiminnan vaikutusalueella.

Tarkastusoikeus sisältäisi myös terveydensuojeluviranomaisen oikeuden ottaa tarpeellisia näytteitä.

Ensisijaisesti olisi valvonta kuitenkin pyrittävä hoitamaan toiminnanharjoittajalta hankittavilla tiedoilla ja asiakirjoilla sekä tarkastuksilla. Vasta jos näin hankittavien tietojen ja asiakirjojen sekä toimeenpantujen tarkastusten ei katsottaisi olevan lain noudattamisen valvonnan

kannalta riittäviä, valvontaviranomaisella olisi oikeus vaatia toiminnanharjoittajalta tarpeellisia näytteitä.

Yksityisellä henkilöllä ei ole yleistä velvollisuutta alistua viranomaisen toimittamiin tarkastuksiin. Viranomainen voi vain nimenomaisen säännöksen nojalla suorittaa tarkastuksia yksityisen henkilön luona.

46 §. *Asunnontarkastus.* Pykälään ehdotetaan sisällytettäväksi asunnontarkastusta koskeva säännös. Edellytyksenä yksityiselle kuuluvan asunnon tarkastukselle olisi, että viranomaisella olisi perusteltu syy epäillä asunnosta aiheutuvan terveyshaittaa. Jos tarkastus tehdään asukkaan tahdon vastaisesti, tarkastusta suoritavalla on oltava kirjallinen, terveydensuojeluviranomaisen antama määräys tarkastuksen tekemisestä. Kunnan terveydensuojeluviranomainen voi siirtää määräyksen antamisen alaiselleen viranhaltijalle, esimerkiksi terveysvalvonnan johtajalle (7 §).

47 §. *Tiedonsaanti toiselta viranomaiselta.* Terveydensuojelusta vastaavat kunnan terveydensuojeluviranomaisen lisäksi myös eräät muut kunnan ja valtion viranomaiset. Tämän vuoksi pykälässä ehdotetaan, että kunnan ja valtion viranomaiset olisivat velvollisia antamaan tietoja kunnan terveydensuojeluviranomaiselle salassapitosäännöksistä riippumatta. ETA-sopimus edellyttää muun muassa elintarvikevalvontaa ja talousvettä koskevien tietojen toimittamista EU:lle. Tämä vaatii elintarvikevalvontaa ja talousvettä koskevan valvontaa-aineiston keräämistä kunnista. Tätä varten on pykälän 2 momenttiin otettu säännös, joka velvoittaa kunnalliset terveydensuojeluviranomaiset toimittamaan tarpeellisia tietoja valtion viranomaiselle.

48 §. *Virka-apu.* Pykälän mukaan poliisin sekä lääninhallituksen olisi annettava kunnan terveydensuojeluviranomaiselle virka-apua terveydensuojelulain sekä sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten täytäntöönpanemiseksi. Kunnan terveydensuojeluviranomainen voi pyytää lääninhallituksen toimenpidettä asianomaisen velvoittamiseksi poistamaan terveyshaitta tai lääninhallitusta antamaan asian tuntija-apua oikeuden päätöksen toimeenpanemiseksi.

11 luku. Tutkimuslaboratoriot ja maksut

49 §. *Tutkimuslaboratoriot.* Pykälän mukaan

terveydensuojelulain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten edellyttämiä, viranomaisille tarkoitettuja tutkimuksia tekevällä laboratoriolle tulee olla riittävä asiantuntemus ja valmiudet. Laboratorion olisi henkilökuntansa, tilojensa ja laitteittensa puolesta oltava tarkoitukseensa soveltuva ja sen on toiminnassaan muutoinkin noudatettava hyvää laboratoriokäytäntöä. Terveysuojelun piiriin kuuluvia tutkimuksia tekevien laboratorioden tulisi osallistua tekemiensä määritysten osalta sellaisiin interkalibrointitutkimuksiin, jotka laboratorioden laadunvarmistuksesta vastaava kotimainen tai pohjoismainen viranomainen on järjestänyt.

Sosiaali- ja terveysministeriö voisi tarvittaessa antaa tarkempia määräyksiä ja ohjeita terveydensuojeluun kuuluvia tutkimuksia tekeville laboratoriolle.

50 §. Maksut. Kunnan käsittelemistä ilmoituksista voidaan periä maksu erityisen kunnan vahvistaman taksan mukaisesti. Maksun tulee vastata ilmoitusten käsittelystä syntyneitä kustannuksia.

Edellisen lisäksi kunta voi periä maksuja toiminnanharjoittajalta ja vesilaitokselta eräistä valvonnasta aiheutuvien kustannusten kattamiseksi. Pääsääntönä kunnallisen terveydensuojelun toteuttamisessa on kuitenkin se, että yleinen terveysvalvonta on kunnan asukkaalle maksutonta. Tällä tavoin turvataan kuntalaisten tasapuolinen kohtelu ja toisaalta turvataan kuntalaiselle mahdollisuus aina kääntyä terveysvalvonnan puoleen hänen epäillessään terveyshaitan esiintymistä esimerkiksi omassa asunnossaan. Mikäli terveydensuojeluviranomainen tekee tutkimuksia tai selvityksiä asiakkaan pyynnöstä muusta syystä kuin terveyshaitan selvittämiseksi, kunta voi periä asiakkaalta toimenpiteistä aiheutuvat näytteenotto- ja tutkimuskustannukset. Maksun suuruutta määriteltäessä kunta voi ottaa huomioon liiketaloudelliset näkökohdat.

Toiminnanharjoittajan on maksettava näytteenotto- ja tutkimuskustannukset lain 13 §:n nojalla tehdyn ilmoituksen perusteella annettujen määräysten valvonnasta. Päätettäessä esimerkiksi elintarvikehuoneiston ilmoituksen käsittelyn yhteydessä tarvittavasta valvonnasta, päätöksessä on yksilöitävä ilmoituksen nojalla tehtävät tarkastukset näytteenottoineen ja tutkimuksineen. Tätä menettelyä voidaan kutsua ilmoituksen johdosta tehdyksi valvontasuunnitelmaksi, ja sen toteuttamisesta voidaan periä

toiminnanharjoittajalta maksu, mikäli suunnitelman mukainen valvonta tehdään kunnan toimesta. Terveysuojeluviranomaisen asianomaiseen kohteeseen tekemä muu valvonta, joka kuuluu niin sanotun yleisen terveysvalvonnan piiriin, on toiminnanharjoittajalle edelleenkin maksutonta.

Näytteenotto- ja tutkimuskustannukset on maksettava myös lain 18 §:n nojalla tehdyn vesilaitosilmoituksen käsittelystä ja ilmoituksen nojalla annettujen määräysten valvonnasta edellyttäen, että niistä aiheutuu kunnalle kustannuksia. Nykyisen terveydenhoitolain mukaan talousveden laadunvalvonnan kustannukset on vesilaitoksen itsensä maksettava. Vastava periaate sisältyy lain 20 §:ään ja siitä kunnalle aiheutuvista kustannuksista voidaan periä korvaus vesilaitokselta ja kaupanpitoa varten pakattavan talousveden valmistajalta.

Niin ikään on näytteenotto- ja tutkimuskustannukset maksettava lain 29 §:n edellyttämästä uimaloiden, kylpylöiden, uimahallien ja vastaavien yleisten altaiden veden säännöllisestä valvonnasta. Maksu peritään yleensä altaan omistajalta tai haltijalta. Yleisten uimarantojen veden säännöllisestä valvonnasta ja siitä aiheutuvista kustannuksista vastaa kunnan terveydensuojeluviranomainen.

12 luku. Kiellot ja määräykset

51 §. Kunnalliset terveydensuojelumääräykset. Nykyisen terveydenhoitolain 82 §:n mukaan terveyslautakunnalla on oikeus terveysviranomaisen toimittaman tarkastuksen nojalla antaa määräyksiä, jotka ovat välttämättömiä terveydellisen haitan poistamiseksi. Terveysviranomaisilla on terveydenhoitolain lisäksi usean eri lain nojalla oikeus puuttua terveyshaittaa aiheuttavaan toimintaan. Lihantarkastuslain ja maidontarkastuslain sekä elintarvikelain nojalla terveyslautakunta voi kieltää sellaisen elintarvikkeen kulutukseen luovuttamisen, joka voi aiheuttaa terveyshaittaa. Terveysviranomaisten ohella myös rakennus- ja ympäristönsuojeluviranomaisilla on valta muun muassa rakennuslain ja ympäristönsuojelun lakien nojalla puuttua terveyshaittaa aiheuttavaan toimintaan. Myös työturvallisuuslaissa on säädetty mahdollisuus puuttua työssä aiheutuvaan terveyshaittaa aiheuttavaan toimintaan, antaa kieltoja ja rajoituksia.

Terveydensuojelulain nojalla kunnan tervey-

densuojeluviranomainen voisi edelleen antaa yksittäisiä, asianomaiselle tarkoitettuja kieltoja ja määräyksiä, jotka ovat välttämättömiä terveyshaitan syntymisen ehkäisemiseksi. Kunnan terveydensuojeluviranomainen ei kuitenkaan voisi antaa määräyksiä tai kieltoja sellaiselle toiminnalle, jolle on ympäristölupamenettelylain nojalla myönnetty ympäristölupa. Tällaisissa tapauksissa terveydensuojeluviranomaisen tulisi saattaa havaitsemansa epäkohta ympäristölupaviranomaisen tietoon tarvittavia toimenpiteitä varten. Sen sijaan terveydensuojeluviranomainen voisi antaa määräyksiä ja kieltoja lainvoimaisen, 15 §:n mukaisen päätöksen perusteella toimivalle laitokselle tai toiminnalle, mikäli siitä todetaan toiminnan käynnistyttyä aiheutuvan terveyshaittaa. Muilta osin pykälässä tarkoitettut määräykset ja kiellot tulisivat pääasiassa sovellettaviksi tapauksissa, joista kunnan terveydensuojeluviranomainen ei olisi antanut yksityiskohtaisia määräyksiä lain muiden valtuussäännösten nojalla. Pykälää sovellettaisiin tapauksiin, joissa olemassa oleva terveyshaitta on todennettu lääkärin lausunnon perusteella tai ympäristöstä on tehty mittauksia, tutkimuksia tai selvityksiä, jotka osoittavat ympäristön pilaantuneen tai pilaantuvan siinä määrin, että siitä voi aiheutua terveyshaittaa.

Ehdotettu säännös on siten tarkoitettu pääasiallisesti sovellettavaksi samanlaisissa tilanteissa kuin nykyisen terveydenhoitolain 82 §. Kunnan terveydensuojeluviranomaisten toimia edellyttäisivät siten esimerkiksi tilanteet, joissa laitoksen prosessista on joutunut häiriön tai tavanomaisen toiminnan seurauksena kemiallista ainetta ilmaan tai juomaveteen siinä määrin, että siitä voi aiheutua terveyshaittaa. Samoin kunnan terveydensuojeluviranomainen voisi antaa määräyksiä, jos vilkkaan liikennäväljän läheisyydessä sijaitsevan leikkipaikan lapsille aiheutuu ilman saasteista terveyshaittaa, jätevesiä on sekoittunut juomaveteen sekä asuinhuoneistoon tunkeutuu diskon tai muun melulähteen aiheuttamaa melua siinä määrin, että siitä aiheutuu terveyshaittaa. Kuten nykyisen terveydenhoitolain nojalla kiello tai määräys tulisi perustua ensisijassa terveysviranomaisen tekemään tutkimukseen tai mittaukseen tai muuhun haitan olemassaoloa kuvaavaan luotettavaan tietoon.

Kunnan terveydensuojeluviranomaisen antama kiello tai rajoitus voisi olla luonnollisesti voimassa vain niin kauan kuin riski terveyshaitan kannalta olisi olemassa. Kunnan terveyden-

suojeluviranomainen ei myöskään saisi terveydensuojelua toteuttaessaan asettaa perusteettomia velvoitteita, vaan niiden tulisi pohjautua käytettävissä olevaan, terveydensuojeluviranomaisen hankkimaan tietoon ja olla oikeassa suhteessa vaarannettavan oikeushyvän laajuuteen ja merkitykseen. Terveydensuojeluviranomainen ei saisi tarpeettomasti puuttua yksityisen henkilön elinolosuhteisiin. Puuttuminen olisi terveydensuojelulain nojalla erityisesti perusteltua silloin, kun henkilö toiminnallaan tai laiminlyönnellä toimimisvelvoitteen vaarantaa myös muiden terveyden. Ennen määräyksen tai kiellon antamista terveydensuojeluviranomaisen on kuultava asianosaisia, haitan aiheuttajaa ja siitä kärsiviä.

Pykälän 2 momentti sisältää nykyisen terveydenhoitolain 82 §:n 2 momentin mukaisen kiiretoimia koskevan säännöksen. Siitä riippumatta, mitä ehdotuksen 7 §:ssä säädetään kunnan terveydensuojeluviranomaisen puhevallasta tai mitä siitä on määrätty kunnan johtosäännössä, terveydensuojelulain mukaista toimintaa johtava viranhaltija on ehdotuksen mukaan oikeutettu antamaan kiireellisessä tapauksessa tarvittavat määräykset terveyshaitan syntymisen ehkäisemiseksi.

Kiiretoimia edellyttävät tilanteet, joissa olisi jo todettu terveyshaitta, tai joiden jatkuessa terveyshaitan syntyminen olisi niin ilmeinen, ettei voida odottaa kunnan terveydensuojeluviranomaisen kokoontumista päätöksentekoa varten. Tällaisia tekijöitä tai olosuhteita ovat esimerkiksi laitoksen puhdistusjärjestelmän pettämisen seurauksena terveydelle vaarallisen aineen pääsy ympäröivän asutuksen ilmaan, viemärin rikkoutumisesta aiheutunut jätevesien valuminen talousvetenä käytettävään pohjaveeseen tai elintarvikkeessa todettu myrkyllinen aine.

Kiellostä tai määräyksestä on ehdotuksen mukaan viipymättä ilmoitettava kunnan terveydensuojeluviranomaiselle. Ilmoituksen saatuaan kunnan terveydensuojeluviranomainen voisi päättää jatkotoimenpiteistä.

Pykälän 3 momentin nojalla kunnan terveydensuojeluviranomainen voisi antaa yleisiä määräyksiä terveydensuojelulain toimeenpanoa koskevassa asiassa kunnan alueella. Tällainen määräys olisi esimerkiksi käymälöiden tai muiden vastaavien sijoittelua ja määriä koskeva määräys yleisillä alueilla.

52 §. *Sosiaali- ja terveysministeriön ja lääninhallituksen määräykset.* Eräissä tilanteissa ter-

veyshaitan syntymisen ehkäisemiseksi tarvittavat toimenpiteet on toteutettava usean kunnan tai usean läänin alueella viivytyksettä. Pykälässä ehdotetaan nykyisen terveydenhoitolain mukaisesti, että läänin alueella lääninhallituksella sekä yleisesti sosiaali- ja terveysministeriöllä olisi oikeus antaa tarvittavat määräykset. Määräystenantamisoikeus on rajoitettu koskemaan vain välttämättömiä toimenpiteitä laajalle ulottuvien tai muutoin merkityksellisten terveyshaittojen estämiseksi. Tällainen olisi esimerkiksi poikkeuksellinen, usean kunnan alueelle toimintansa ulottavan laitoksen toimintahäiriön aiheuttama terveydellinen vaaratilanne tai veden välityksellä laajalle leviävän tartunnan estäminen.

Sosiaali- ja terveysministeriö voisi antaa määräyksiä esimerkiksi silloin, kun uusien tutkimustulosten tai muualta saatujen tietojen perusteella todetaan sellaisen vaaratekijän olevan olemassa, joka edellyttää välittömiä toimenpiteitä koko maassa. Sosiaali- ja terveysministeriö ja lääninhallitus eivät kuitenkaan voisi antaa määräyksiä, jotka koskevat luvan tai ilmoituksenvaraisten laitosten mahdollisesti aiheuttamia paikallisia terveyshaittoja.

Määräystä olisi mahdollista ehdotetun 53 §:n mukaan tehostaa joko uhkasakolla tai teettämishallalla. Ehdotus vastaa nykyisen terveydenhoitolain 81 §:n periaatteita.

13 luku. Pakkokeinot ja seuraamukset

53 §. *Uhkasakko sekä teettämis- ja keskeyttämishukka.* Valvontaviranomaisilla olisi pykälän 1 momentin mukaan oikeus puuttua lain ja sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten vastaiseen toimintaan velvoittamalla asianomainen määrääjässä oikaisemaan sen, mitä on säännösten vastaisesti tehty tai jätetty tekemättä.

Pykälän 2 momentin tarkoitus on antaa lääninhallitukselle ja kunnan terveydensuojeluviranomaiselle valtuudet tehostaa antamaansa kieltoa tai määräystä uhkasakolla tai uhalla, että tekemättä jätetty toimenpide teetetään laiminlyöjän kustannuksella. Tässä tarkoitettussa asiassa sovellettaisiin muutoin, mitä uhkasakkolaissa (1113/90) säädetään.

54 §. *Terveyden vaarantamisrikkomus ja terveyden vaarantamisrikos.* Pykälän 1 momentissa kuvataan terveyden vaarantamisrikkomuksen

tunnusmerkistö. Rangaistuksena terveyden vaarantamisrikkomuksesta olisi sakko.

Jos 1 momentissa tarkoitettu teko on tehty tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta ja teolla on aiheutettu terveydelle haittaa, 2 momentissa säädetäisiin terveyden vaarantamisrikkoksesta rangaistuksena sakkoa tai vankeutta enintään kuusi kuukautta.

55 §. *Salassapitovelvollisuuden rikkominen.* Lakiehdotuksen 59 §:n 1 momentissa tarkoitettua salassapitovelvollisuuden rikkomisen olisi rangaistava sakolla tai enintään kuuden kuukauden vankeudella.

14 luku. Muutoksenhaku ja päätöksen täytäntöönpano

56 §. *Muutoksenhaku.* Muutosta kunnan terveydensuojeluviranomaisen ehdotetun lain nojalla antamaan päätökseen haetaan valittamalla lääninoikeuteen noudattaen mitä muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) säädetään. Jos päätösvaltaa on 7 §:n mukaan siirretty viranhaltijalle, haetaan muutosta lääninoikeudesta.

Muutosta 9 §:ssä tarkoitettuun sijoituslupaun sekä sijoituslupaa koskeviin 11 ja 12 §:ssä tarkoitettuihin päätöksiin haettaisiin noudattamalla, mitä ympäristölupamenettelylaissa säädetään.

57 §. *Täytäntöönpano.* Pykälän mukaan 53 §:n ja 51 §:n 2 momentin nojalla tehtävissä päätöksissä voitaisiin määrätä, että päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei valitusviranomainen toisin määrää.

15 luku. Erinäisiä säännöksiä

58 §. *Valtionosuus kunnille.* Kunnan ehdotetun lain nojalla järjestämään toimintaan sovellettaisiin sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annettua lakia (732/92).

59 §. *Salassapitovelvollisuus.* Pykälän mukaan lain noudattamisen valvontaa tai muita laissa tarkoitettuja tehtäviä hoitavilla henkilöillä olisi velvollisuus pitää salassa sellaisia tehtävissään saamia tietoja, jotka koskevat yksityisen tai yhteisön taloudellista asemaa taikka liike- tai ammattisalaisuutta taikka yksityisen henkilökohtaisia oloja. Edellä mainittuja seikkoja koskevia tietoja ei saisi antaa sivullisille eikä

myöskään käyttää yksityisesti hyödyksi ilman asianomaisen yhteisön tai henkilön suostumusta.

Salassapitovelvollisuus ei estäisi antamasta valvontaviranomaisille valvonnan kannalta tarpeellisia tietoja ja asiakirjoja eikä myöskään tietojen ja asiakirjojen antamista syyttäjä- tai poliisiviranomaisille.

60 §. *Tarkemmat säännökset.* Tarkemmat säännökset ehdotetun lain täytäntöönpanosta annettaisiin asetuksella.

16 luku. Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

61 §. *Voimaantulo.* Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian sen hyväksymisen ja vahvistamisen jälkeen. Samalla kumotaisiin terveydenhoitolaki siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

62 §. *Siirtymäsäännökset.* Tämän lain voimaan tullessa vireillä olevat asiat käsitellään tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti.

Toimintaan, jonka harjoittamiseen on saatu terveydenhoitolain edellyttämä hyväksyntä tai lupa, ei tarvitse tehdä terveydensuojelulain edellyttämää ilmoitusta. Kuitenkin terveydenhoitolain 26 §:n nojalla annettu lupa lakkaa olemasta voimassa viiden vuoden kuluttua tämän lain voimaantulosta, jollei toimintaa sitä ennen ole aloitettu.

1.2. Ympäristölupamenettelylaki

Ympäristölupamenettelylain 2 §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että sijoituspaikan hyväksymistä koskevan ratkaisun osalta viitataan terveydenhoitolain sijasta terveydensuojelulakiin.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Asetuksella säädettäisiin sijoituslupaa edellyttävästä toiminnasta ja sijoituspaikan hyväksymisen terveydellisistä edellytyksistä. Lisäksi asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset laissa tarkoitettusta ilmoitusmenettelystä. Asetuksella annettaisiin myös ETA-sopimuksen lisäpöytäkirjan elintarvikkeiden yleishygieniadirektiivin toimeenpanoon liittyvät elintarvikkeita koskevat tarkemmat säännökset.

Sosiaali- ja terveysministeriö antaisi tarvittaessa yleisiä ohjeita terveyshaittojen arvioimisesta sekä talousveden laatuvaatimuksista sekä veden laatuun vaikuttavista seikoista samoin kuin talousveden säännöllisestä valvonnasta ja tarvittavista tutkimuksista. Lisäksi ministeriö voisi antaa tarkempia ohjeita ja määräyksiä elintarvikkeiden myynnin terveydellisistä edellytyksistä ulkotilassa ja yleisötilaisuudessa sekä elintarvikkeiden myynnistä ja luovutuksesta muusta kuin elintarvikehuoneistosta. Sosiaali- ja terveysministeriö antaisi tarvittaessa tarkemmat määräykset terveydensuojeluun kuuluvia tutkimuksia tekeville laboratorioille.

3. Voimaantulo

Lait tarkoitetaan tuleviksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun eduskunta on ne hyväksynyt ja ne on vahvistettu.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnalle seuraavat lakiesitykset.

1.

Terveydensuojelulaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain tarkoitus

Tämän lain tarkoituksena on väestön ja yksilön terveyden ylläpitäminen ja edistäminen sekä ennalta ehkäistä, vähentää ja poistaa sellaisia elinympäristössä esiintyviä tekijöitä, jotka voivat aiheuttaa terveyshaittaa (terveydensuojelu).

Tässä laissa tarkoitetaan terveyshaitalla ihmisessä todettavaa sairautta, muuta terveydenhäiriötä tai sellaisen tekijän tai olosuhteen esiintymistä, joka voi vähentää väestön tai yksilön elinympäristön terveellisyttä.

2 §

Yleiset periaatteet

Elinympäristöön vaikuttava toiminta on mahdollisuuksien mukaan suunniteltava ja järjestettävä siten, että väestön ja yksilön terveyttä ylläpidetään ja edistetään.

Elinympäristöön vaikuttavaa toimintaa on harjoitettava siten, että terveyshaittojen syntyminen mahdollisuuksien mukaan estyy.

3 §

Suhde eräisiin säädöksiin

Terveydensuojelusta on lisäksi voimassa, mitä siitä säädetään kemikaalilaissa (744/89), säteilylaissa (592/91), terveydenhuollon järjestämisestä puolustusvoimissa annetussa laissa (322/87), työturvallisuuslaissa (299/58), vesilaisissa (264/61), jätelaissa (1072/93), ilmansuojelulaissa (67/82), meluntorjuntalaissa (382/87), rakennuslaissa (370/58), ulkoilulaissa (606/73), eräistä naapurussuhteista annetussa laissa (26/20), elintarvikelaissa (526/41), tuoteturvallisuuslaissa (914/86), lihintarkastuslaissa (160/60), maidontarkastuslaissa (558/46) sekä eläinlääkintähuoltolaissa (685/90).

2 luku

Viranomaiset ja niiden tehtävät

4 §

Ylin ohjaus ja valvonta

Tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista koskevan valvonnan ylin johto sekä terveydensuojelun suunnittelu ja ohjaus kuuluvat sosiaali- ja terveysministeriölle.

Elintarvikeviraston asiana on suunnitella, ohjata ja valvoa terveydensuojelua omalla toimialallaan.

Sosiaali- ja terveysministeriö antaa tarvittaessa yleisiä ohjeita terveyshaittojen arvioimiseksi.

5 §

Alueellinen terveydensuojelu

Lääninhallitus ohjaa ja valvoo terveydensuojelua läänin alueella.

6 §

Kunnan terveydensuojelutehtävät

Kunnan tehtävänä on alueellaan, siten kuin jäljempänä säädetään, edistää ja valvoa terveydensuojelua siten, että asukkaille turvataan terveellinen elinympäristö. Kunnan on tiedotettava terveydensuojelusta ja järjestettävä terveydensuojelua koskevaa ohjausta ja neuvontaa.

7 §

Kunnan terveydensuojeluviranomainen

Kunnan terveydensuojeluun kuuluvista tehtävistä huolehtii kunnan määräämä lautakunta tai muu monijäseninen toimielin (kunnan terveydensuojeluviranomainen). Lautakunta tai muu toimielin voi siirtää päätösvaltaansa alaiselleen viranhaltijalle.

8 §

Erityistilanteeseen varautuminen

Kunnan terveydensuojeluviranomaisen on yhteistoiminnassa muiden viranomaisten ja laitosten kanssa ennakolta varauduttava onnettomuuksien tai vastaavien tilanteiden (erityistilanteet) aiheuttamien terveyshaittojen ehkäisemiseksi, selvittämiseksi ja poistamiseksi tarvittaviin valmius- ja varotoimenpiteisiin.

3 luku

Luvanvarainen toiminta

9 §

Sijoituslupa

Asetuksella erikseen säädettävällä toiminnalla, josta saattaa aiheutua terveyshaittaa, on oltava lupa (sijoituslupa). Sijoituslupa-asia käsitellään ympäristölupamenettelylaissa (735/91) säädetyssä järjestyksessä. Lupaa on haettava myös toiminnan olennaiselle laajentamiselle ja muuttamiselle.

10 §

Sijoitusluvan myöntäminen

Sijoituslupa myönnetään, jos toiminta, ottaen huomioon 2 momentin nojalla annettavat määräykset ja 3 momentin nojalla ehkä asetettavan määräajan, sille varatussa paikassa täyttää tässä laissa tai sen nojalla säädetyt tai määrätyt terveydelliset vaatimukset. Lupaharkinnassa on otettava huomioon toiminnan vaikutus ympäristön asutuksen terveydellisiin olosuhteisiin.

Sijoitusluvassa annetaan tarvittavat määräykset terveyshaittojen ehkäisemisestä sekä valvonnasta.

Sijoituslupa myönnetään joko toistaiseksi tai erityisestä syystä määräajaksi.

Jollei toimintaa ole aloitettu viiden vuoden kuluessa luvan myöntämisestä, lupa raukeaa. Lupaviranomainen voi hakemuksesta jatkaa luvan voimassaoloaikaa enintään kolmella vuodella kerrallaan.

11 §

Lupamääräysten muuttaminen

Lupaviranomainen voi muuttaa 9 §:n nojalla annettua päätöstä, jos olosuhteet ovat luvan

myöntämisen jälkeen olennaisesti muuttuneet tai hyväksymisen terveydellisten perusteiden myöhemmin todetaan olevan olennaisesti toisenlaiset kuin lupaa myönnettäessä on edellytetty.

Lupamääräysten muuttamista koskeva asia on käsiteltävä ympäristölupamenettelylaissa säädetyssä järjestyksessä.

12 §

Toiminnan lopettaminen ja keskeyttäminen

Luvan saaneen on viipymättä ilmoitettava lupaviranomaiselle toiminnan pysyvistä tai pitkäaikaisesta lopettamisesta.

Lupaviranomainen voi päättää toiminnan keskeyttämisestä, jos luvanvaraisesta toiminnasta aiheutuvia terveyshaittoja ei voida muutoin poistaa tai riittävästi vähentää. Toiminnan keskeyttämiselle on varattava haitan vakavuuteen nähden kohtuullinen määräaika.

4 luku

Ilmoituksenvarainen toiminta

13 §

Ilmoitusvelvollisuus

Toiminnanharjoittajan on tehtävä hyvissä ajoin ennen toiminnan aloittamista kirjallinen ilmoitus kunnan terveydensuojeluviranomaiselle seuraavista toiminnoista:

1) työtilan, jonka käytöstä voi aiheutua terveyshaittaa tai terveydellisiltä vaikutuksiltaan siihen rinnastettavan toiminnan sijoittamisesta asuinrakennukseen tai alueelle, jossa on asuinhuoneistoja;

2) julkisen huvi-, kokoontumis- tai majoitus-huoneiston perustamisesta tai käyttöönotosta;

3) elintarvikehuoneiston perustamisesta tai käyttöönotosta;

4) yleiseen käyttöön tarkoitetun saunan, uimahallin, uimarannan tai uimalan tai kylpylän perustamisesta tai käyttöönotosta;

5) eläinten pitoon tarkoitetun rakennuksen tai aitausten sijoittamisesta tai käyttöönotosta asema- tai rakennuskaava-alueelle; sekä

6) asetuksella säädettävän muun huoneiston tai laitoksen perustamisesta tai käyttöönotosta, jonka hygienisille olosuhteille on sen käyttäjämäärä tai toiminnan luonne huomioon ottaen asetettava erityisiä velvoitteita.

Vastaava ilmoitus on tehtävä myös 1 mo-

mentissa mainitun toiminnan olennaisesta muuttamisesta. Toiminnanharjoittajan vaihtumisesta on ilmoitettava terveydensuojeluviranomaiselle.

Elintarvikkeiden myynnistä liikkuvasta kiosista, myyntivaunusta tai muusta liikkuvasta laitteesta tehtävästä ilmoituksesta säädetään erikseen asetuksella.

Edellä tarkoitettua ilmoitusta ei tarvitse tehdä, milloin toiminnan aloittamisen edellytykset on säädetty ympäristölupamenettelylaissa säädetty lupaviranomaisen lupa.

Tarkemmat säännökset ilmoituksesta ja siihen liitettävistä selvityksistä annetaan asetuksella.

14 §

Ilmoitus eräissä tapauksissa

Sosiaali- ja terveysministeriö voi määrätä matkustaja-aluksessa, lentokoneessa, junassa tai muussa yleisessä kulkuvälineessä olevan elintarvikehuoneiston ilmoituksen tekemisestä.

Kunnan terveydensuojeluviranomainen voi velvoittaa 13 §:n 5 kohdassa mainitun ilmoituksen tehtäväksi myös alueella, missä se jo olevan asutuksen takia katsotaan tarpeelliseksi.

15 §

Ilmoituksen käsittely ja ilmoitusvelvolliselle annettavat määräykset

Terveydensuojeluviranomainen tarkastaa ilmoituksen ja tekee siitä päätöksen. Terveydensuojeluviranomainen voi päätöksessään toiminnanharjoittajaa kuultuaan antaa terveyshaittojen ehkäisemiseksi tarpeellisia määräyksiä taikka, milloin terveyshaittaa ei voida muutoin estää, kieltää toiminnan harjoittamisen kyseisessä paikassa.

Ilmoituksen vireilläolosta ilmoittaminen ja asianosaisten kuuleminen on tarpeen vain, jos ilmoitettu toiminta saattaa aiheuttaa merkittävää terveyshaittaa.

Tarkemmat säännökset päätöksestä ja sen sisällöstä annetaan asetuksella.

5 luku

Talousvesi

16 §

Määritelmät

Talousvedellä tarkoitetaan juomavettä sekä

elintarvikkeiden valmistuksen, jalostuksen, säilyttämisen tai kaupanpidon yhteydessä käytettävää vettä.

Vedenottamolla tarkoitetaan tässä laissa selasta rakennetta tai laitetta, jolla otetaan pohja- tai pintavettä talousvetenä käytettäväksi.

Vesilaitoksella tarkoitetaan laitosta, joka toimittaa vesijohtovettä talousvetenä käytettäväksi enemmän kuin kymmenen asuinhuoneiston käyttöön tai vastaavan määrän talousvettä toimittavaa muuta laitosta. Vesilaitos käsittää vedenottamot, vedenkäsittelylaitokset sekä jakeluverkon siihen liittyvine säiliöineen ja laitteineen.

17 §

Yleiset vaatimukset

Talousvetenä käytettävän veden on oltava terveydelle haitatonta ja muutenkin sanottuun tarkoitukseen soveltuvaa.

Vedenottamo sekä vesilaitos on suunniteltava, sijoitettava, rakennettava ja hoidettava siten, että talousvesi täyttää 1 momentin mukaiset vaatimukset. Vedenottamon suoja-alueista säädetään erikseen.

18 §

Vesilaitosilmoitus

Vesilaitoksen sekä pakattuna myytävää talousvettä toimittavan laitoksen vedenotto paikasta ja veden käsittelytavasta on tehtävä ilmoitus kunnan terveydensuojeluviranomaiselle kolme kuukautta ennen veden laadun kannalta olennaisiin toimiin ryhtymistä.

Ilmoitus on tehtävä myös, jos vedenottamoa tai vedenkäsittelylaitosta olennaisesti laajennetaan tai muutetaan taikka vesilaitoksen käytössä tapahtuu veden laadun kannalta olennaisia muutoksia.

Kunnan terveydensuojeluviranomaisen on varattava asianomaiselle vesi- ja ympäristöpiirille tilaisuus lausunnon antamiseen ilmoituksen johdosta.

Kunnan terveydensuojeluviranomainen tarkastaa ilmoituksen ja tekee siitä päätöksen. Päätöksessä terveydensuojeluviranomainen voi antaa 20 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettuja määräyksiä.

19 §

Vesijohtoon liittyminen

Asemakaava- ja rakennuskaava-alueella ole-

va kiinteistö on liitettävä yleiseen vesijohtoon. Vesijohtoon liittymisvelvollisuuden enimmäisetäisyydestä säädetään asetuksella.

Kunnan terveydensuojeluviranomainen voi myöntää vapautuksen liittymisvelvollisuudesta, mikäli kiinteistöllä on käytettävissä riittävästi vaatimukset täyttävää talousvettä.

Kunnan terveydensuojeluviranomainen voi määrätä muualla kuin 1 momentissa mainitulla alueella tai kauempanakin sijaitsevan kiinteistön liittymään yleiseen vesijohtoon, milloin sitä on pidettävä terveydellisistä syistä tarpeellisena.

Edellä 2 ja 3 momentissa tarkoitettua asiaa käsitellessään kunnan terveydensuojeluviranomaisen on otettava huomioon vesijohtoon liittymisestä aiheutuvat kustannukset tai muut erityiset syyt. Ennen asian ratkaisua kunnan terveydensuojeluviranomaisen on varattava kiinteistön ja yleisen vesijohdon omistajalle tilaisuus tulla kuulluiksi.

20 §

Talousveden valvonta, veden käyttöä koskevat määräykset ja veden välityksellä leviävän taudin ehkäiseminen

Kunnan terveydensuojeluviranomaisen on säännöllisesti valvottava vesilaitoksen toimittaman veden sekä kaupan pitoa varten pakattavan talousveden laatua.

Kunnan terveydensuojeluviranomainen voi tarvittaessa asettaa toiminnanharjoittajalle veden laatua koskevia tarkkailuvelvoitteita.

Kunnan terveydensuojeluviranomainen voi määrätä talousveden desinfioitavaksi tai muuten käsiteltäväksi jos sitä on pidettävä veden laadun kannalta tarpeellisenä taikka antaa veden käyttöä koskevia määräyksiä terveyshaitan ehkäisemiseksi.

Kunnan terveydensuojeluviranomaisen on, saatuaan tiedon talousveden aiheuttamasta epidemiasta, ryhdyttävä toimenpiteisiin taudin leviämisen ehkäisemiseksi ja ilmoitettava siitä edelleen kansanterveyslaitokselle.

21 §

Talousvettä koskevat yleiset määräykset

Sosiaali- ja terveysministeriö antaa tarvittaessa tarkempia määräyksiä talousveden laatuvaatimuksista, desinfiomisesta, käsittelyyn käytettävistä aineista, johtamis- ja käsittelylaitteiden materiaaleista sekä muista veden laatuun

vaikuttavista seikoista samoin kuin talousveden säännöllisestä valvonnasta ja tarvittavista tutkimuksista.

6 luku

Jätteet ja jätevedet

22 §

Yleiset vaatimukset

Jätteiden säilyttäminen, kerääminen, kuljetaminen, käsittely ja hyödyntäminen sekä jäteveden johtaminen ja puhdistus on tehtävä siten, ettei niistä aiheudu terveyshaittaa.

Viemäri siihen liittyvine puhdistus- ja muine laitteineen on suunniteltava, sijoitettava, rakennettava ja kunnossapidettävä siten, ettei siitä aiheudu terveyshaittaa.

23 §

Viemäriin liittyminen

Asema- ja rakennuskaava-alueella oleva kiinteistö on liitettävä yleiseen viemäriin. Viemäriin liittymisvelvollisuuden enimmäisetäisyydestä säädetään asetuksella.

Kunnan terveydensuojeluviranomainen voi erityisestä syystä myöntää vapautuksen liittymisvelvollisuudesta, jos jätevesien kokoaminen ja käsittely voidaan järjestää niin, ettei niistä aiheudu terveydellistä haittaa.

Kunnan terveydensuojeluviranomainen voi määrätä myös muualla kuin 1 momentissa mainitulla alueella tai kauempanakin sijaitsevan kiinteistön liitettäväksi yleiseen viemäriin, jos sitä on pidettävä terveydellisistä syistä tarpeellisena.

Edellä 2 ja 3 momentissa tarkoitettua asiaa käsitellessään kunnan terveydensuojeluviranomaisen on otettava huomioon viemäriin liittymisestä aiheutuvat kustannukset tai muut erityiset syyt. Ennen asian ratkaisua kunnan terveydensuojeluviranomaisen on varattava kiinteistön ja yleisen viemärin omistajalle tilaisuus tulla kuulluksi.

24 §

Kuolleet eläimet

Kunnan on osoitettava kuolleiden eläinten hautaamiseen ja hävittämiseen sellainen paikka tai tapa, ettei siitä aiheudu terveyshaittaa. Hautaamisessa ja hävittämisessä on eläintau-

tien vastustamiseksi noudatettava, mitä eläin-
tautilaissa (55/80) säädetään.

25 §

Jätteitä koskevat yleiset määräykset

Kunnan terveydensuojeluviranomainen voi kunnan ympäristönsuojeluviranomaista ja tarvittaessa asianomaista vesi- ja ympäristöpiiriä kuultuaan antaa terveyshaittojen synnyn ehkäisemiseksi tarpeelliset määräykset sairaalajätteen käsittelystä, jätevesien desinfioinnista sekä vesikäymälän rakentamisesta ja käytöstä jollei sitä ole liitetty yleiseen viemäriin.

7 luku

Asunnon ja muun oleskelutilan sekä yleisten alueiden terveydelliset vaatimukset

26 §

Asunnon ja muun oleskelutilan terveydelliset vaatimukset

Asunnon ja muun sisätilan sisäilman puhtauden, lämpötilan, kosteuden, melun, ilmanvaihdon, valon, säteilyn ja muiden vastaavien olosuhteiden tulee olla sellaiset, ettei niistä aiheudu asunnossa tai sisätilassa oleskeleville terveyshaittaa.

Asunnossa ja muussa oleskelutilassa ei saa olla eläimiä eikä mikrobeja siinä määrin, että niistä aiheutuu terveyshaittaa.

27 §

Asunnossa tai muussa oleskelutilassa esiintyvä terveyshaitta

Milloin asunnossa tai muussa oleskelutilassa esiintyy melua, tärinää, hajua, valoa, tuhkaa, pölyä, savua, liiallista lämpöä tai kylmyyttä tai kosteutta, säteilyä tai muuta niihin verrattavaa siten, että siitä voi aiheutua terveyshaittaa asunnossa tai muussa tilassa oleskelevalle, kunnan terveydensuojeluviranomainen voi velvoittaa sen, jonka menettely tai toimenpide on syynä tällaiseen epäkohtaan, ryhtymään toimenpiteisiin terveyshaitan poistamiseksi tai rajoittamiseksi.

Jos epäkohta aiheutuu asunnon tai muun tilan puutteellisuudesta eikä epäkohdan poistaminen ole mahdollista tai asunnon tai oleskelutilan omistaja tai haltija, milloin tämä omistaja tai haltija on vastuussa puutteellisuuden tai epäkohdan korjaamisesta, ei ole ryhtynyt ter-

veydensuojeluviranomaisen määräämään toimenpiteeseen, kunnan terveydensuojeluviranomainen voi kieltää tai rajoittaa käyttämästä asuntoa tai oleskelutilaa tarkoitukseensa.

28 §

Yleiset alueet, rakennukset ja laitokset

Leirintäalue ja muu vastaava majoittumiseen varattu alue sekä yleiseen käyttöön tarkoitettu uimala, uimahalli, uimaranta, kylpylä, sauna tai muu vastaava alue tai laitos on suunniteltava, varustettava sekä sitä on kunnossapidettävä ja hoidettava siten, ettei siellä oleskeleville aiheudu terveyshaittaa.

29 §

Uimaveden säännöllinen valvonta

Yleisen uimalan, uimahallin, uimarannan, kylpylän, yleisen virkistymis-, kuntoutus- ja hieronta-altaan veden laatua on kunnan terveydensuojeluviranomaisen säännöllisesti valvottava.

Kunnan terveydensuojeluviranomainen voi kieltää käyttämästä yleistä allasta tai uimarantaa tarkoitukseensa, jos sen vesi ei täytä 32 §:n nojalla annettuja terveydellisiä laatuvaatimuksia.

30 §

Käymälät

Asunnossa ja muussa oleskelutilassa tai niiden välittömässä läheisyydessä on oltava tarkoituksenmukainen käymälä ja tarvittaessa useampia käymälöitä.

Käymälä on sijoitettava, rakennettava ja pidettävä kunnossa siten, ettei käymälästä aiheudu terveyshaittaa siinä kävijöille tai sen ympäristössä oleskeleville.

Yleisellä alueella, jossa ihmisiä tilapäisesti tai pysyvästi oleskelee, on oltava riittävä määrä asianmukaisesti varustettuja ja hoidettuja käymälöitä.

Kunnan terveydensuojeluviranomainen voi tarvittaessa määrätä käymälän rakennettavaksi yleiselle alueelle.

31 §

Mikrobit ja vahinkoeläimet

Kunnan terveydensuojeluviranomainen voi velvoittaa kiinteistön tai yleisen alueen omistajan tai haltijan ryhtymään tarvittaessa toimen-

piteisiin terveyshaittaa aiheuttavien mikrobien ja vahinkoeläinten hävittämiseksi kiinteistöltä tai yleiseltä alueelta.

Kunnan terveydensuojeluviranomainen voi määrätä kunnassa tarpeellisista toimenpiteistä vahinkoeläinten hävittämiseksi, mikäli niiden voidaan katsoa levittävän tauteja tai muutoin aiheuttavan terveyshaittaa.

32 §

Asuntoja, yleisiä alueita ja laitoksia koskevat tarkemmat määräykset ja ohjeet

Sosiaali- ja terveysministeriö voi antaa terveydellisin perustein tarkempia määräyksiä ja ohjeita fysikaalisista, kemiallisista ja biologisista tekijöistä asunnossa ja muussa oleskeluun tarkoitettussa tilassa.

Sosiaali- ja terveysministeriö antaa tarvittaessa tarkempia määräyksiä ja ohjeita:

1) edellä 28 §:ssä tarkoitettujen alueiden ja laitosten terveydellisistä arviointiperusteista;

2) edellä 29 §:ssä mainittujen yleisen uimalan, uimahallin, uimarannan, kylpylän sekä yleisen virkistymis-, kuntoutus-, hieronta- tai muun vastaavan yleisen altaan veden terveydellisistä laatuvaatimuksista ja säännöllisestä valvonnasta; sekä

3) yleisen uimarannan tai uimapaikan veden terveydellisistä ja muista laatuvaatimuksista.

8 luku

Yleinen elintarvikehygieniä

33 §

Yleiset edellytykset

Myytäviksi tai luovutettaviksi tarkoitettuja elintarvikkeita valmistettaessa, varastoitaessa, kuljetettaessa, jaeltaessa, pakattaessa, säilytetäessä, tarjoiltaessa, kaupan pidettäessä tai muutoin käsiteltäessä on meneteltävä siten, että tartuntatautien leviäminen sekä muiden terveyshaittojen syntyminen estyy.

34 §

Elintarvikehuoneisto

Elintarvikehuoneistolla tarkoitetaan rakennusta, huoneistoa tai sen osaa, jossa myytäväksi tai luovutettaviksi tarkoitettuja elintarvikkeita valmistetaan, säilytetään, pidetään kaupan, tarjoillaan tai muutoin käsitellään.

Elintarvikehuoneistona pidetään soveltuvin osin myös elintarvikkeiden valmistukseen, säilytykseen, kuljetukseen, jakeluun ja myyntiin käytettävää ajoneuvoa, konttia tai laitetta, talousveden pakkaamiseen käytettävää tilaa sekä vastaavaa elintarvikkeiden valmistukseen, säilyttämiseen, kaupanpitoon, tarjoiluun tai käsitelyyn käytettävää ulko- tai sisätilaa.

Elintarvikehuoneistona ei pidetä maatilan ja kotitalouden huonetta, huoneistoa tai tilaa, jossa valmistetaan, säilytetään tai myydään maatilan tai kotitalouden omia elintarvikkeita vähäisiä määriä. Toiminta näissä tiloissa on järjestettävä siten, ettei siitä aiheudu terveyshaittaa.

35 §

Elintarvikehuoneiston yleiset vaatimukset

Elintarvikehuoneisto on suunniteltava, sijoitettava, rakennettava ja varustettava sekä sitä on kunnossapidettävä ja hoidettava siten, ettei siellä valmistettavien, säilytettävien ja käsiteltävien elintarvikkeiden terveydellinen laatu vaarannu. Elintarvikehuoneistoa ei saa käyttää muuhun tarkoitukseen niin, että siitä saattaa aiheutua terveyshaittaa.

36 §

Toiminnanharjoittajan omavalvonta

Toiminnanharjoittajan on tunnettava elintarvikkeiden käsittelyyn liittyvät hygieniset vaarat yrityksessään ja laadittava suunnitelma ja toteutettava se terveyshaittoja aiheuttavien epäkohtien estämiseksi ja poistamiseksi (omavalvonta).

Kunnan terveydensuojeluviranomainen on velvollinen antamaan neuvoja toiminnanharjoittajalle omavalvontasuunnitelman laatimisessa ja toteuttamisessa.

37 §

Yleisötilaisuus

Suuren yleisötilaisuuden, jossa myydään tai luovutetaan elintarvikkeita, järjestäjän on ilmoitettava riittävän ajoissa kirjallisesti kunnan terveydensuojeluviranomaiselle yleisötilaisuuden järjestämisestä.

Kunnan terveydensuojeluviranomainen voi antaa ilmoituksen johdosta terveyshaittojen ehkäisemiseksi tarpeellisia määräyksiä ja ohjeita elintarvikkeiden säilyttämisestä, käsittelystä,

myynnistä ja luovutuksesta sekä talousvedestä ja muista hygieenisistä järjestelyistä tilaisuudessa.

Kunnan terveydensuojeluviranomainen voi rajoittaa myytävien tai luovutettavien tuotteiden valikoimaa terveyshaitan estämiseksi.

38 §

Ruokamyrkytys

Toiminnanharjoittajan on, saatuaan tiedon käsittelemänsä elintarvikkeen aiheuttamasta ruokamyrkytyksestä tai epäillessään käsittelemänsä elintarvikkeen voivan aiheuttaa ruokamyrkytyksen, ilmoitettava siitä välittömästi kunnan terveydensuojeluviranomaiselle.

Ruokamyrkytyksen aiheuttajaksi epäilty elintarvike tai näyte siitä on säilytettävä niin, että se voidaan tutkia laboratoriossa ruokamyrkytyksen syyn selvittämiseksi.

Terveydensuojeluviranomaisen on, saatuaan 1 momentissa tarkoitetun ilmoituksen, viipymättä toimitettava tapausta koskeva tutkimus ja ilmoitettava siitä edelleen elintarvikevirastolle, kansanterveyslaitokselle ja eläinlääkintä- ja elintarvikelaitokselle.

Sosiaali- ja terveysministeriö voi antaa tarkempia ohjeita ruokamyrkytysten seurannasta ja ilmoituksista.

39 §

Lääkärintodistus

Kunnan terveydensuojeluviranomainen voi velvoittaa elintarvikkeita ammatti- tai elinkeinotoiminnan yhteydessä käsittelevän tai vesilaitoksen veden käsittelyssä toimivan henkilön esittämään lääkärintodistuksen tai muun riittävän selvityksen kunnan terveydensuojeluviranomaiselle siitä, ettei hän sairasta tautia, joka voi levitä elintarvikkeiden tai talousveden välityksellä.

40 §

Asetuksenantovaltuus

Asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä elintarvikehuoneistolle ja sen rakenteille, laitteille, materiaaleille sekä tarvikkeille samoin kuin elintarvikkeiden kuljetusvälineille asetettavista terveydellisistä vaatimuksista.

Asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä terveyshaitan estämiseksi 33 §:ssä tarkoitettujen elintarvikkeiden valmistuksesta, va-

rastoinnista, kuljetuksesta, jakelusta, pakkaamisesta, säilyttämisestä, tarjoilusta, kaupanpidosta ja muusta käsittelystä sekä 36 §:ssä tarkoitettua toiminnanharjoittajan omavalvonnasta.

41 §

Tarkemmat ohjeet ja määräykset

Sosiaali- ja terveysministeriö voi antaa tarkempia ohjeita ja määräyksiä terveydellisistä edellytyksistä elintarvikkeiden myynnistä ulkotilassa ja suuressa yleisötilaisuudessa sekä elintarvikkeiden myynnistä ja luovutuksesta muusta kuin elintarvikehuoneistosta sekä elintarvikkeita käsittelevälle henkilöstölle asetettavista hygieenisistä vaatimuksista.

9 luku

Hautausmaat ja hautaaminen

42 §

Hautaamisesta aiheutuva terveyshaitta

Jos hautaamiseen käytettävästä alueesta havaitaan aiheutuvan terveyshaittaa, kunnan terveydensuojeluviranomainen voi velvoittaa alueen omistajan tai haltijan poistamaan epäkohdan tai, jollei se ole mahdollista, kieltää alueen käytön hautaamiseen.

Luvan hakemisesta hautausmaan ja yksityisen hautauspaikan perustamista varten säädetään erikseen.

43 §

Asetuksenantovaltuus

Tarkempia säännöksiä hautaamiseen käytettävistä alueista ja hautaamisesta, ruumiin kuljettamisesta sekä haudatun ruumiin siirtämisestä voidaan antaa asetuksella.

10 luku

Tiedonhankinta, tarkastus ja valvonta

44 §

Tiedonsaantioikeus

Kunnan terveydensuojeluviranomaisella on oikeus saada tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamisen valvontaa varten tarpeelliset tiedot toiminnan-

harjoittajalta ja henkilöltä, jota tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten velvoitteet koskevat.

Toiminnanharjoittajan ja yleisötilaisuuden järjestäjän on ilmoitettava viivytyksettä kunnan terveydensuojeluviranomaiselle terveydensuojelun kannalta merkityksellisestä onnettomuudesta tai muusta toiminnan häiriöstä. Samalla on annettava tieto niistä toimenpiteistä, joihin toiminnanharjoittajan tai yleisen tilaisuuden järjestäjän toimesta on ryhdytty.

45 §

Tarkastusoikeus

Terveydensuojeluviranomaisella on oikeus tämän lain mukaisten tehtävien suorittamiseksi tehdä tai teettää tarkastuksia ja niihin liittyviä tutkimuksia.

Tarkastuksen tai tutkimuksen tekijällä on oikeus tehtävänsä suorittamiseksi:

1) päästä alueelle tai rakennukseen, missä harjoitetaan terveydensuojelun kannalta merkityksellistä toimintaa tai missä terveydensuojeluviranomainen perustellusta syystä epäilee esiintyvän tai syntyvän terveyshaittoja;

2) saada tarvittavat, käytettävissä olevat tiedot rakennuksista, laitteista, valmistusmenetelmistä, toiminnan laadusta ja terveydellisten seikkojen arvioimista koskevien mittausten ja tutkimusten tuloksista; sekä

3) tehdä tarvittavat mittaukset ja ottaa tutkimusten tekemiseksi edustava näyte.

46 §

Asunnontarkastus

Asunnon tarkastus yksityiselle kuuluvassa asunnossa muutoin kuin asukkaan tai omistajan omasta aloitteesta voidaan tehdä vain, jos viranomaisella on perusteltu syy epäillä asunnosta aiheutuvan asukkaalle tai asunnon naapurille terveyshaittaa. Jos tarkastus tehdään asukkaan tahdon vastaisesti, tarkastuksen suorittamiseen tulee olla kunnan terveydensuojeluviranomaisen antama kirjallinen määräys.

47 §

Tiedonsaanti toiselta viranomaiselta

Kunnan terveydensuojeluviranomaisella on oikeus saada kunnan, valtion ja kirkon viranomaiselta kunnan terveydensuojelun kehittämisen ja valvonnan kannalta tarpeellisia tietoja.

Kunnan terveydensuojeluviranomainen on velvollinen antamaan valtion viranomaiselle sen tarvitsemia tietoja tämän lain valvonnan johtoa ja suunnittelua varten.

48 §

Virka-apu

Poliisi ja lääninhallitus ovat velvollisia tarvittaessa antamaan virka-apua kunnan terveydensuojeluviranomaiselle tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamisen valvonnassa.

11 luku

Tutkimuslaboratoriot ja maksut

49 §

Tutkimuslaboratoriot

Terveydensuojelulain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten edellyttämiä, viranomaisille tarkoitettuja tutkimuksia tekevällä laboratoriolle tulee olla tutkimuksen suorittamiseen tarvittava asiantuntemus ja muut valmiudet. Laboratoriolle tulee olla asianmukainen laadunvarmistusjärjestelmä, ja laboratorion on pystyttävä osoittamaan tekemiensä määritysten luotettavuus.

Sosiaali- ja terveysministeriö voi tarvittaessa antaa tarkempia määräyksiä ja ohjeita terveydensuojeluun kuuluvia tutkimuksia tekeville laboratorioille.

50 §

Maksut

Tämän lain mukaisten valtion suoritteiden maksullisuuden osalta noudatetaan, mitä valtion maksuperustelaisissa (150/92) säädetään.

Kunnalla on oikeus periä tämän lain mukaisista kunnan käsittelemistä ilmoituksista enintään suoritteiden tuottamisesta aiheutuva tai keskimääräistä kokonaiskustannusta vastaava maksu.

Kunta perii suoritteiden tuottamisesta kunnalle aiheutuvan tai keskimääräistä kokonaiskustannusta vastaavan maksun toiminnanharjoittajalta näytteiden otosta ja tutkimuksesta, jotka liittyvät:

1) 13 §:n ja 14 §:n 2 momentin nojalla tehdyn ilmoituksen perusteella annettujen määräysten valvontaan;

2) 18 §:n nojalla tehdyn ilmoituksen perus-

teella annettujen määräysten valvontaan sekä 20 §:n edellyttämään talousveden laadun valvontaan ja tarkkailuun; sekä

3) 29 §:n edellyttämään uimaveden säännölliseen valvontaan lukuunottamatta yleisen uimarannan veden valvontaa.

12 luku

Kiellot ja määräykset

51 §

Kunnalliset terveydensuojelumääräykset

Kunnan terveydensuojeluviranomaisella on oikeus antaa yksittäisiä kielloja ja määräyksiä, jotka ovat välttämättömiä terveyshaitan poistamiseksi tai sen syntymisen ehkäisemiseksi. Toiminnan, jota varten on myönnetty sijoituslupa, keskeyttämisestä terveyshaittojen poistamiseksi tai vähentämiseksi säädetään 12 §:ssä.

Kiireellisessä tapauksessa terveydensuojelusta vastaava johtava viranhaltija saa antaa 1 momentissa tarkoitetun kiellon tai määräyksen. Kiellosta tai määräyksestä on viipymättä ilmoitettava kunnan terveydensuojeluviranomaiselle, joka tekee asiasta päätöksen.

Kunnan terveydensuojeluviranomainen voi myös antaa yleisiä määräyksiä terveyshaitan ehkäisemiseksi ja terveydellisten olojen valvomiseksi (terveydensuojelujärjestys).

52 §

Sosiaali- ja terveysministeriön ja lääninhallituksen määräykset

Milloin 51 §:ssä tarkoitettu terveyshaitta ulottuu laajalle alueelle tai muutoin on erityisen merkityksellinen, voi sosiaali- ja terveysministeriö tai läänin alueella lääninhallitus antaa määräyksiä, jotka ovat välttämättömiä terveydellisen haitan poistamiseksi tai sen syntymisen ehkäisemiseksi.

13 luku

Pakkokeinot ja seuraamukset

53 §

Uhkasakko sekä teettämis- ja keskeyttämisuhka

Jos joku ryhtyy toimiin tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten vastaisesti taikka lyö laimin tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten mukaisen velvollisuutensa, valvontaviranomai-

nen voi päätöksellään velvoittaa asianomaisen määräajassa oikaisemaan sen, mitä on oikeudettomasti tehty tai lyöty laimin.

Lääninhallitus tai kunnan terveydensuojeluviranomainen voi tehostaa tämän lain nojalla antamaansa kielloa tai määräystä uhkasakolla tai uhalla, että tekemättä jätetty toimenpide teetetään laiminlyöjän kustannuksella tai että toiminta keskeytetään tai kielletään.

Uhkasakkoa, teettämisuhkaa ja keskeyttämisuhkaa koskevassa asiassa sovelletaan muutoin, mitä uhkasakkolaissa (1113/90) säädetään.

Pakkokeinoista sijoituslupan hakemisen laiminlyönnin varalta säädetään ympäristölupamenettelylaissa.

54 §

Terveyden vaarantamisrikkomus ja terveyden vaarantamisrikos

Joka

1) laiminlyö tässä laissa tarkoitetun ilmoituksen tekemisen,

2) rikkoo viranomaisen tämän lain nojalla antaman määräyksen; tai

3) muutoin rikkoo tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä, on tuomittava, jollei teosta ole muualla laissa säädetty ankarampaa rangaistusta, *terveyden vaarantamisrikkomuksesta* sakkoon.

Jos 1 momentissa tarkoitettu teko on tehty tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta ja teolla on aiheutettu haittaa terveydelle, rikoksentekijä on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *terveyden vaarantamisrikoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

55 §

Salassapitovelvollisuuden rikkominen

Joka rikkoo 59 §:ssä säädetyn kiellon, on tuomittava *terveydensuojelulaissa säädetyn salassapitovelvollisuuden rikkomisesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

Virallinen syyttäjä ei saa nostaa syytettä 1 momentissa tarkoitettusta rikoksesta, ellei asianomistaja ole ilmoittanut sitä syytteeseen pantavaksi.

Virkamiehen ja julkisyhteisön työntekijän salassapitovelvollisuuden rikkomiseen on kuitenkin sovellettava rikoslain 40 luvun 5 §:n säännöksiä.

14 luku

Muutoksenhaku ja päätöksen täytäntöönpano

56 §

Muutoksenhaku

Muutosta kunnan terveydensuojeluviranomaisen tämän lain nojalla antamaan päätökseen haetaan valittamalla lääninoikeuteen noudattamalla mitä muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) säädetään.

Muutosta 7 §:ssä tarkoitetusta kunnan viranhaltijan päätöksestä sekä 51 §:ssä tarkoitettuja kunnallisia terveydensuojelumääräyksiä ja 50 §:ssä tarkoitettua maksua koskeviin päätöksiin haetaan valittamalla lääninoikeuteen noudattaen mitä kunnallislaisissa (953/76) säädetään.

Muutosta 9 §:ssä tarkoitettuun sijoituslupaan sekä sijoituslupaa koskeviin 11 ja 12 §:ssä tarkoitettuihin päätöksiin haetaan noudattamalla, mitä ympäristölupamenettelylaissa säädetään.

57 §

Täytäntöönpano

Tämän lain 53 §:n ja 51 §:n 2 momentin nojalla tehtävässä päätöksessä voidaan määrätä, että päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei valitusviranomainen toisin määrää.

15 luku

Erinäisiä säännöksiä

58 §

Valtionosuus kunnille

Kunnan tämän lain nojalla järjestämään toimintaan sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annettua lakia (733/92), jollei lailla toisin säädetä. Mainitun lain 6 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohtaa ei kuitenkaan sovelleta tämän lain mukaiseen toimintaan.

59 §

Salassapitovelvollisuus

Joka tämän lain noudattamista valvoessaan, valvontaan liittyvää tutkimustehtävää tai muuta tehtävää suorittaessaan on saanut tietoja

yksityisen tai yhteisön taloudellisesta asemasta taikka liike- tai ammattisalaisuudesta taikka yksityisen henkilökohtaisista oloista, ei saa ilman asianomaisen suostumusta sivulliselle ilmaista eikä käyttää yksityiseksi hyödykseen näin saamiaan tietoja.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei estä tietojen antamista 4, 5, ja 7 §:ssä mainituille viranomaisille tai muulle viranomaiselle, joka tarvitsee tietoja terveydensuojelun alaan kuuluvan viranomaistehtävän suorittamiseksi, eikä tietojen antamista syyttäjä- tai poliisiviranomaiselle rikoksen selvittämiseksi.

Yksityisen henkilön terveydentilaa koskevien tietojen salassapidosta säädetään erikseen.

60 §

Tarkemmat säännökset

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

16 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

61 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 19 .

Tällä lailla kumotaan 27 päivänä elokuuta 1965 annettu terveydenhoitolaki (469/65) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

62 §

Siirtymäsäännökset

Tämän lain voimaan tullessa vireillä oleva asia käsitellään ja ratkaistaan ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleiden säännösten mukaisesti.

Toiminta, jonka harjoittamiseen on saatu terveydenhoitolain edellyttämä hyväksyntä tai lupa, katsotaan tämän lain nojalla harjoitetuksi. Terveydenhoitolain 26 §:n nojalla annettu lupa lakkaa kuitenkin olemasta voimassa viiden vuoden kuluttua tämän lain voimaantulosta, jollei toimintaa sitä ennen ole aloitettu.

2.

L a k i**ympäristölupamenettelylain 2 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 19 päivänä huhtikuuta 1991 annetun ympäristölupamenettelylain (735/91) 2 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on 3 päivänä joulukuuta 1993 annetussa laissa, seuraavasti:

2 §

Ympäristölupaan on sisällytettävä eräistä naapuruussuhteista annetun lain 18 §:ssä tarkoitettu sijoitusratkaisu, terveydensuojelulain 9 §:ssä tarkoitettu sijoituslupa, ilmansuojelulain 4 luvussa tarkoitettu ilmansuojeluilmoituksen tarkastamista koskeva ratkaisu ja jätelain 8

luvussa tarkoitettu jätelupa sen mukaan kuin mainituissa laeissa säädetään tai niiden nojalla säädetään tai määrätään.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

Helsingissä 8 päivänä huhtikuuta 1994

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Sosiaali- ja terveysministeri *Jorma Huuhtanen*

2.

Laki

ympäristölupamenettelylain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 19 päivänä huhtikuuta 1991 annetun ympäristölupamenettelylain (735/91) 2 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on 3 päivänä joulukuuta 1993 annetussa laissa, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

Ympäristölupaan on sisällytettävä eräistä naapuruussuhteista annetun lain 18 §:ssä tarkoitettu sijoitusratkaisu, terveydenhoitolain 26 §:ssä tarkoitettu sijoituspaikan hyväksymistä koskeva ratkaisu, ilmansuojelulain 4 luvussa tarkoitettu ilmansuojeluilmoituksen tarkastamista koskeva ratkaisu ja jätelain 8 luvussa tarkoitettu jätelupa sen mukaan kuin mainituissa laeissa säädetään tai niiden nojalla säädetään tai määrätään.

2 §

Ympäristölupaan on sisällytettävä eräistä naapuruussuhteista annetun lain 18 §:ssä tarkoitettu sijoitusratkaisu, *terveydensuojelulain 9 §:ssä tarkoitettu sijoituslupa*, ilmansuojelulain 4 luvussa tarkoitettu ilmansuojeluilmoituksen tarkastamista koskeva ratkaisu ja jätelain 8 luvussa tarkoitettu jätelupa sen mukaan kuin mainituissa laeissa säädetään tai niiden nojalla säädetään tai määrätään.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

